Ontwerp	Besluit defensiegereedheid fysieke leefomgeving (inclusief corresponderende bepalingen in de ministeriële regeling o.g.v. art. 19.26 Wodg)
Datum	3 juli 2026
Status	voor internetconsultatie

Besluit van [datum], houdende regels over de gereedstelling van de krijgsmacht in de fysieke leefomgeving (Besluit defensiegereedheid fysieke leefomgeving)

Wij Willem-Alexander, bij de gratie Gods, Koning der Nederlanden, Prins van Oranje-Nassau, enz. enz. enz.

Op de voordracht van Onze Minister van Defensie van [datum], nr […], gedaan in overeenstemming met Onze Ministers van Infrastructuur en Waterstaat, van Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening en van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur;

Gelet op artikel 19.22, eerste lid, van de Omgevingswet, artikel 9.9, eerste lid, van de Wet luchtvaart en artikel 36a van de Scheepvaartverkeerswet;

De Afdeling advisering van de Raad van State gehoord (advies van [datum], nr. […]);

Gezien het nader rapport van Onze Minister van Defensie van [datum], nr. […], uitgebracht in overeenstemming met Onze Ministers van Infrastructuur en Waterstaat, van Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening en van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur;

Hebben goedgevonden en verstaan:

Hoofdstuk 1. Inleidende bepalingen

Artikel 1.1 (begripsbepalingen)

In deze wet en de daarop berustende bepalingen wordt verstaan onder:

wet: Wet op de defensiegereedheid;

gereedstellingsactiviteit: activiteit als bedoeld in bijlage I bij de wet;

Artikel 1.2 (werkingsgebieden)

De locaties, genoemd in dit besluit, zijn de locaties, bedoeld in Bijlage XIV bij de artikelen 5.150, 5.155, eerste lid, en 7.6, tweede lid, van het Besluit kwaliteit leefomgeving (locaties van militaire terreinen en terreinen met militaire objecten en maximale hoogtes van bouwwerken in radarverstoringsgebieden), tenzij uitdrukkelijk anders is aangegeven.

Hoofdstuk 2. Gereedstellingsactiviteiten

§ 2.1 Algemene bepalingen over gereedstellingsactiviteiten

Artikel 2.1 (gebiedsbescherming en soortenbescherming)

1. Dit artikel is van toepassing op de activiteiten bedoeld in de artikelen A.1 tot en met I.4, voor zover deze:

a. een Natura 2000-activiteit inhouden waarvoor het verbod, bedoeld in artikel 5.1, eerste lid, onder e, van de Omgevingswet om zonder omgevingsvergunning een Natura 2000-activiteit te verrichten geldt; of

b. een flora- en fauna-activiteit inhouden waarvoor het verbod, bedoeld in artikel 5.1, tweede lid, onder g, van de Omgevingswet om zonder omgevingsvergunning een flora- en fauna-activiteit te verrichten, geldt.

2. De activiteiten, bedoeld in het eerste lid, mogen onder toepassing van de artikelen 19.23, 19.24 en 19.25 van de wet, en met inachtneming van de in verband met die toepassing krachtens artikel 19.26, eerste lid, van de wet gestelde regels, worden uitgevoerd in afwijking van:

a. het verbod, bedoeld in het eerste lid, onder a, voor zover deze niet reeds zijn vrijgesteld bij of krachtens hoofdstuk 11 van het Besluit activiteiten leefomgeving,

b. het verbod, bedoeld in het eerste lid, onder b, in de gevallen die als vergunningplichtig zijn aangewezen in hoofdstuk 11 van het Besluit activiteiten leefomgeving,

c. de verboden, bedoeld in artikel 5.5, eerste lid, onder g, en tweede lid, onder f, van de Omgevingswet, om te handelen in strijd met een voorschrift van een omgevingsvergunning voor een flora- en fauna-activiteit of een Natura 2000-activiteit, voor zover dat voorschrift betrekking heeft op de activiteiten, bedoeld in de artikelen A.1 tot en met I.4.

3. Indien een artikel van paragraaf 2.2 van dit besluit vervalt, blijven het eerste en tweede lid van toepassing op de activiteit waarop het artikel, onmiddellijk voor het vervallen daarvan, betrekking op had.

§ 2.2 Luchtvaartuigen

Artikel A.1 (vliegtuigbewegingen militaire helihavens)

1. Dit artikel is van toepassing op:

Arnhemse Heide

Artillerie Schietkamp

Johan Willem Frisokazerne / Assen

Beekhuizerzand

Eder- en Ginkelse Heide

Ermelose Heide

Garderense Veld

Leusderheide

Marnewaard

Oirschot

Rijen

Stroese Zand

Vlasakkers

Vliehors

Waalsdorpervlakte

2. In afwijking van een krachtens artikel 10.39, tweede lid, van de Wet luchtvaart vastgestelde maximum aantal vliegtuigbewegingen per jaar, geldt een maximum van 24.000 vliegtuigbewegingen per jaar. De verdeling van vliegtuigbewegingen over de militaire luchthavens wordt in ieder geval jaarlijks vastgesteld bij een op grond van artikel 19.26, eerste lid, van de wet, vastgestelde regeling.

3. In afwijking van de krachtens artikel 10.39, vierde lid, van de Wet luchtvaart vastgestelde regels over het toegestane luchthavenluchtverkeer, zijn regels over de in- en uitvliegroutes niet van toepassing op helikopters in gebruik bij de Nederlandse of een bondgenootschappelijke krijgsmacht.

4. In afwijking van de krachtens artikel 10.39, tweede en zesde lid, van de Wet luchtvaart vastgestelde luchthavengebieden, geldt het gehele militaire terrein waarop dat coördinaat is gelegen als militaire helihaven voor het starten en landen van militaire helikopters.

5. In afwijking van de krachtens artikel 19, derde lid, van het Besluit luchtverkeer 2014 (artikel 7, aanhef en onder a, van de Regeling minimum VFR-vlieghoogten en VFR-vluchten buiten de daglichtperiode voor militaire vliegtuigen en helikopters) vastgestelde minimumvlieghoogte, mogen militaire helikopters boven de in het eerste lid genoemde militaire helihavens vliegen op een hoogte van 100 voet of zoveel lager als voor de uitvoering noodzakelijk is, ook zonder te oefenen met niet-vliegende eenheden.

6. De artikelen 10.40 en 10.41 van de Wet luchtvaart zijn op de toepassing van dit artikel niet van toepassing.

7. De activiteiten, bedoeld in dit artikel, mogen worden verricht, in afwijking van:

a. het verbod, bedoeld in artikel 5.1, tweede lid, onder b, van de Omgevingswet, om zonder omgevingsvergunning een milieubelastende activiteit te verrichten, in de gevallen, bedoeld in artikel 3.327 van het Besluit activiteiten leefomgeving,

d. het verbod, bedoeld in artikel 5.5, eerste lid, onder d, van de Omgevingswet, om te handelen in strijd met een voorschrift van een omgevingsvergunning voor een milieubelastende activiteit,

8. Dit artikel vervalt vijf jaar na het tijdstip van inwerkingtreding van dit artikel.

Ministeriële regeling Artikel 2.1 (A.1 verdeling vliegtuigbewegingen militaire helihavens)[1]

1. De vliegtuigbewegingen, bedoeld in artikel A.1, tweede lid, van het Besluit zijn als volgt verdeeld over de militaire terreinen, bedoeld in het eerste lid van dat artikel:

Locatie	*Aantal vliegtuigbewegingen (start of landing)*
Arnhemse Heide	1040
Artillerie Schietkamp	670
Johan Willem Frisokazerne / Assen	230
Beekhuizerzand	1350
Eder- en Ginkelse Heide	5350
Ermelose Heide	700
Garderense Veld	550
Leusderheide	1500
Marnewaard	1000
Oirschotse heide	8500
Rijen	500
Stroese Zand	1000
Vlasakkers	1200
Vliehors	340
Waalsdorpervlakte	70
Totaal	24000

[1] Voor de overzichtelijkheid zijn de ontwerp-teksten van de ministeriele regeling, voor zover die rechtstreeks corresponderen met de artikelen van dit ontwerp-Besluit, ten behoeve van de internetconsultatie in de lopende tekst van dit ontwerp-Besluit opgenomen. In de vast te stellen versies worden deze bepalingen niet in het Besluit maar in de ministeriele regeling opgenomen.

2. Van de toepassing van artikel A.1 van het Besluit wordt, naar het aantal vliegtuigbewegingen per locatie, door de minister van Defensie een registratie bijgehouden.

Artikel A.2 (laagvliegen helikopters)

1. Dit artikel is van toepassing op laagvliegoefeningen met militaire helikopters in de bestaande laagvlieggebieden:

Ginkelse Heide

Maas en Waal

Midden-Drenthe

Noord-Drenthe

Oirschot

De Peel

Veluwe en Randmeren

Voorne-Putten en Hoeksche Waard

West-Drenthe

Wieringermeerpolder

2. Met toepassing van artikel 2.1 mag met militaire helikopters in gebruik bij de Nederlandse of een bondgenootschappelijke krijgsmacht tot een maximum van 2.500 vlieguren per jaar worden laaggevlogen. De verdeling van de laagvlieguren over de locaties, bedoeld in het eerste lid, wordt in ieder geval jaarlijks vastgesteld bij een op grond van artikel 19.26, eerste lid, van de wet, vastgestelde regeling.

3. In afwijking van de krachtens artikel 19, derde lid, van het Besluit luchtverkeer 2014 (artikel 7, aanhef en onder a, van de Regeling minimum VFR-vlieghoogten en VFR-vluchten buiten de daglichtperiode voor militaire vliegtuigen en helikopters) vastgestelde minimumvlieghoogte, mogen militaire helikopters in de in het eerste lid genoemde gebieden vliegen op 100 voet of zoveel lager als voor de veilige en realistische uitvoering van de oefening of de gereedstelling noodzakelijk is, ook indien geen sprake is van samenwerking met niet-vliegende eenheden.

4. Dit artikel vervalt vijf jaar na het tijdstip van inwerkingtreding van dit artikel.

Ministeriële regeling Artikel 2.2 (A.2 verdeling laagvlieguren helikopters)

De laagvlieguren, bedoeld in artikel A.2, tweede lid, van het Besluit defensiegereedheid fysieke leefomgeving zijn als volgt verdeeld over de militaire terreinen, bedoeld in het eerste lid van dat artikel:

Laagvlieggebied	*Laagvlieguren per jaar*

Ginkelse Heide		195
Maas en Waal		835
Midden-Drenthe		16
Noord-Drenthe		1
Oirschot		800
De Peel		18
Veluwe en Randmeren		545
Voorne-Putten en Hoeksche Waard		60
West-Drenthe		3
Wieringermeerpolder		27
	Totaal	2.500

2. Van de toepassing van artikel A.2 van het Besluit wordt, naar het aantal laagvlieguren per laagvlieggebied, door de minister van Defensie een registratie bijgehouden.

3. Bij de uitvoering van de oefeningen, bedoeld in dit artikel worden bestaande vogelrustgebieden en seizoensgebonden beperkingsgebieden zoveel mogelijk ontzien.

Artikel A.3 (vliegen bij duisternis en buiten openingstijden)

1. Dit artikel is van toepassing op:

Militaire luchthavens

De Kooy

Deelen

Eindhoven

Gilze-Rijen

Leeuwarden

Volkel

Woensdrecht

De laagvlieggebieden

Ginkelse Heide

Oirschot

De militaire helihavens in of bij

Arnhemse Heide

Artillerie Schietkamp

Eder- en Ginkelse Heide

Infanterie Schietkamp

Oirschot

Rijen

Vliehors

2. De krijgsmacht kan in het kader van de gereedstelling in aanvulling op bestaande vergunningen en toestemmingen, bij duisternis starten, vliegen en landen met luchtvaartuigen, in afwijking van:

a. artikel 1, onderdeel e, van de Regeling beperking geluidhinder luchtvaart;

b. de openingstijden en gebruiksbeperkingen opgenomen in de luchthavenbesluiten voor de militaire luchthavens Eindhoven, Deelen, Leeuwarden, Volkel en De Kooy;

c. de openingstijden en gebruiksbeperkingen opgenomen in luchthavenregelingen voor militaire helikopterlandingsplaatsen en militaire terreinen, waaronder in ieder geval de luchthavenregelingen voor Oirschot, Eder- en Ginkelse Heide en Rijen;

d. de Regeling beperking geluidhinder militaire helikopters boven het Infanterie Schietkamp Harskamp;

e. de Regeling beperking geluidhinder militaire helikopters boven Artillerie Schietkamp Oldebroek;

f. de Regeling beperking geluidhinder militaire luchtvaartuigen boven schietrange de Vliehors;

g. artikel 3, tweede lid, van het Besluit militaire luchthavens;

h. voorschriften inzake gebruikstijden, geluidruimte of voorschriften met een gelijke werking in enig aanwijzingsbesluit, omgevingsvergunning, omgevingsplan of omgevingsverordening voor de betrokken militaire luchthavens en militaire terreinen.

3. Het starten, vliegen en landen, bedoeld in het tweede lid, is beperkt tot:

a. de maanden mei, juni en juli;

b. 42 dagen per kalenderjaar;

c. werkdagen;

d. tot uiterlijk 01:00 uur plaatselijke tijd of vanaf 04:30 uur plaatselijke tijd; en

e. met dien verstande dat indien op een dag gebruik wordt gemaakt van de afwijking tot 01:00 uur, op dezelfde dag geen gebruik wordt gemaakt van de afwijking vanaf 04:30 uur.

4. Het totaal aantal vlieguren bij duisternis met toepassing van het tweede lid, bedraagt per locatie maximaal 50% van het totaal aantal vlieguren per kalenderjaar. De verdeling van de dagen, bedoeld in het derde lid, onder b, over de locaties, bedoeld in het eerste lid, wordt in

ieder geval jaarlijks vastgesteld bij een op grond van artikel 19.26, eerste lid, van de wet, vastgestelde regeling.

5. De activiteiten, bedoeld in dit artikel, mogen worden verricht, in afwijking van:

a. het verbod, bedoeld in artikel 5.1, tweede lid, onder b, van de Omgevingswet, om zonder omgevingsvergunning een milieubelastende activiteit te verrichten, in de gevallen, bedoeld in artikel 3.327 van het Besluit activiteiten leefomgeving,

b. het verbod, bedoeld in artikel 5.5, eerste lid, onder d, van de Omgevingswet, om te handelen in strijd met een voorschrift van een omgevingsvergunning voor een milieubelastende activiteit.

6. Dit artikel vervalt vijf jaar na het tijdstip van inwerkingtreding van dit artikel.

Ministeriële regeling Artikel 2.3 (A.3 vliegen bij duisternis)

1. De dagen, bedoeld in artikel A.3, derde lid, onder b, van het Besluit zijn als volgt verdeeld over de locaties, bedoeld in het eerste lid van dat artikel:

Militaire luchthavens	*Dagen per jaar*
De Kooy	10
Deelen	20 (icm GZR)
Eindhoven	4
Gilze-Rijen	20 (icm DLN)
Leeuwarden	4
Volkel	4
Woensdrecht	-
De laagvlieggebieden	
Ginkelse Heide	
Oirschot	
De militaire terreinen in of bij	
Arnhemse Heide	
Artillerie Schietkamp	
Eder- en Ginkelse Heide	
Infanterie Schietkamp	
Oirschot	

Rijen	
Vliehors	
Totaal	42

2. Van de toepassing van artikel A.3 van het Besluit wordt, naar het aantal vlieguren per locatie, door de minister van Defensie een registratie bijgehouden. De noodzaak van de toepassing voor de gereedstelling wordt in het jaarlijkse oefen- en trainingsprogramma toegelicht.

3. De minister van Defensie zal, conform artikel 19.26, eerste lid, onder e, van de wet, de gevolgen van de toepassing van artikel A.3 van het Besluit onderzoeken. Het onderzoek richt zich op de onderdelen van de fysiek leefomgeving: geluidhinder.

4. Het onderzoek zal aanvangen, uiterlijk 1 jaar na inwerkingtreding van artikel A.3 en uiterlijk binnen 1 jaar na de aanvang van het onderzoek worden afgerond.

5. De minister van Defensie doet verslag van de uitkomsten van het onderzoek, bedoeld in het vierde lid, en van de maatregelen die, binnen de daarvoor geldende wettelijke voorschriften, zo nodig planmatig, worden getroffen om gevolgen voor de fysieke leefomgeving tegen te gaan of te beperken.

Artikel A.4 (proefdraaien van luchtvaartuigen)

1. Dit artikel is van toepassing op:

Militaire luchthavens

De Kooy

Deelen

Eindhoven

Gilze-Rijen

Leeuwarden

Volkel

Woensdrecht

2. De krijgsmacht kan in aanvulling op bestaande vergunningen en toestemmingen luchtvaartuigen proefdraaien overeenkomstig dit artikel, in afwijking van:

a. het verbod, bedoeld in artikel 5.1, eerste lid, onder a, van de Omgevingswet, om zonder omgevingsvergunning een omgevingsplanactiviteit te verrichten, voor zover dat betrekking heeft op geluid,

b. het verbod, bedoeld in artikel 5.5, eerste lid, onder a, en tweede lid, onder a, van de Omgevingswet, om te handelen in strijd met een voorschrift van een omgevingsvergunning voor een omgevingsplanactiviteit,

c. het verbod, bedoeld in artikel 5.1, tweede lid, onder b, van de Omgevingswet, om zonder omgevingsvergunning een milieubelastende activiteit te verrichten, in de gevallen, bedoeld in artikel 3.327 van het Besluit activiteiten leefomgeving,

d. het verbod, bedoeld in artikel 5.5, eerste lid, onder d, van de Omgevingswet, om te handelen in strijd met een voorschrift van een omgevingsvergunning voor een milieubelastende activiteit,

g. een omgevingsplan van de gemeente waar de in het eerste lid bedoelde locaties zijn gelegen,

h. paragraaf 5.1.4.2 en 5.1.4.4 van het Besluit kwaliteit leefomgeving;

i. paragraaf 22.3.4 en 22.3.5 van het tijdelijke deel van het omgevingsplan, zoals opgenomen op grond van artikel 7.1 van het Invoeringsbesluit Omgevingswet; en

j. regels inzake geluid en trillingen die onderdeel zijn van het tijdelijke deel van het omgevingsplan op grond van artikel 4.6 van de Invoeringswet Omgevingswet.

3. Het proefdraaien van een luchtvaartuig met toepassing van het tweede lid is beperkt tot:

a. maximaal 120 minuten per luchtvaartuig per etmaal;

b. de reguliere openstellingstijden van de betrokken militaire luchthaven, tenzij sprake is van operationele noodzaak;

c. op werkdagen, tenzij sprake is van operationele noodzaak.

4. Dit artikel vervalt vijf jaar na het tijdstip van inwerkingtreding van dit artikel.

Ministeriële regeling Artikel 2.4 (A.4 proefdraaien in luchtvaartuigen)

1. Van de toepassing van artikel A.4 van het Besluit wordt, naar het aantal minuten per luchtvaartuig, per locatie, door de minister van Defensie een registratie bijgehouden.

2. De minister van Defensie zal, conform artikel 19.26, eerste lid, onder e, van de wet, de gevolgen van de toepassing van artikel A.4 van het Besluit onderzoeken. Het onderzoek richt zich op de onderdelen van de fysiek leefomgeving: geluidhinder.

3. Het onderzoek zal aanvangen, uiterlijk 1 jaar na inwerkingtreding van artikel A.4 en uiterlijk binnen 1 jaar na de aanvang van het onderzoek worden afgerond.

4. De minister van Defensie doet verslag van de uitkomsten van het onderzoek, bedoeld in het derde lid, en van de maatregelen die, binnen de daarvoor geldende wettelijke voorschriften, zo nodig planmatig, worden getroffen om gevolgen voor de fysieke leefomgeving tegen te gaan of te beperken.

Artikel A.5 (proefdraaien F135-vliegtuigmotoren)

1. Dit artikel is van toepassing op militaire luchthaven Woensdrecht.

2. De krijgsmacht kan in een testcell F135 vliegtuigmotoren van F-35 luchtvaartuigen proefdraaien, in afwijking van:

a. het verbod, bedoeld in artikel 5.1, eerste lid, onder a, van de Omgevingswet, om zonder omgevingsvergunning een omgevingsplanactiviteit te verrichten,

b. het verbod, bedoeld in artikel 5.1, tweede lid, onder b, van de Omgevingswet, om zonder omgevingsvergunning een milieubelastende activiteit te verrichten, in de gevallen aangewezen in artikel 3.327 van het Besluit activiteiten leefomgeving;

d. het verbod, bedoeld in artikel 5.5, eerste lid, onder a, en tweede lid, onder a, van de Omgevingswet, om te handelen in strijd met een voorschrift van een omgevingsvergunning voor een omgevingsplanactiviteit,

e. het verbod, bedoeld in artikel 5.5, eerste lid, onder d, van de Omgevingswet, om te handelen in strijd met een voorschrift van een omgevingsvergunning voor een milieubelastende activiteit.

3. De afwijkingen, bedoeld in het tweede lid, gelden uitsluitend voor een maximum van 90 Power Module runs per kalenderjaar, of een combinatie van Power Module runs en FAN Module runs waarvan de totale stikstofdepositie gelijkwaardig is aan maximaal 90 Power Module runs, waarbij geldt dat drie FAN Module runs gelijk staan aan een Power Module run.

4. Het proefdraaien kan plaatsvinden in de dag-, avond- en nachtperiode, voor zover dit noodzakelijk is voor de uitvoering van onderhouds- en gereedstellingsactiviteiten.

5. De toepassing van dit artikel beperkt zich tot:

a. de bestaande F135-testcell op militaire luchthaven Woensdrecht;

b. proefdraaien van F135-motoren;

6. Dit artikel vervalt vijf jaar na het tijdstip van inwerkingtreding van dit artikel.

Ministeriële regeling Artikel 2.5 (A.5 proefdraaien F135-vliegtuigmotoren)

1. Van de toepassing van artikel A.5 van het Besluit wordt, naar het aantal Power Module Runs of FAN-module runs per jaar, door de minister van Defensie een registratie bijgehouden.

2. De minister van Defensie zal, conform artikel 19.26, eerste lid, onder e, van de wet, de gevolgen van de toepassing van artikel A.5 van het Besluit onderzoeken. Het onderzoek richt zich op de onderdelen van de fysiek leefomgeving: geluidhinder.

3. Het onderzoek zal aanvangen, uiterlijk 1 jaar na inwerkingtreding van artikel A.5 en uiterlijk binnen 1 jaar na de aanvang van het onderzoek worden afgerond.

4. De minister van Defensie doet verslag van de uitkomsten van het onderzoek, bedoeld in het derde lid, en van maatregelen die, binnen de daarvoor geldende wettelijke voorschriften, zo nodig planmatig, worden getroffen om gevolgen voor de fysieke leefomgeving tegen te gaan of te beperken.

Artikel A.6 (jetpacks)

1. Dit artikel is van toepassing op Complex Nieuwe Haven in Den Helder.

2. Opstijgen, vliegen, manoeuvreren en landen met jetpacks is in het in het eerste lid genoemde gebied toegestaan in afwijking van artikel 1.2a, eerste lid, van de Wet luchtvaart.

3. Onder een jetpack wordt in dit artikel verstaan: een door een persoon draagbaar toestel dat deze persoon in staat stelt te vliegen of zweven door stuwkracht te genereren. Jetpacks als

bedoeld in dit artikel worden niet aangemerkt als luchtvaartuig of luchthavengebonden luchtverkeer voor de toepassing van:

a. hoofdstuk 5 van de Wet luchtvaart;

b. hoofdstuk 10 van de Wet luchtvaart; en

c. artikel 3.18 van het Besluit activiteiten leefomgeving,

4. Jetpacks mogen worden gebruikt op het Complex Nieuwe Haven zonder voorafgaande wijziging van de omgevingsvergunning voor die locatie, in afwijking van:

a. het verbod, bedoeld in artikel 5.1, tweede lid, aanhef en onder b, van de Omgevingswet, om zonder omgevingsvergunning een milieubelastende activiteit te verrichten, in de gevallen aangewezen in artikel 3.324 van het Besluit activiteiten leefomgeving; en

b. artikel 5.1, tweede lid, van de Omgevingswet, voor zover het betreft het handelen in strijd met voorschriften verbonden aan een omgevingsvergunning voor een milieubelastende activiteit,

c. het verbod, bedoeld in artikel 5.5, eerste lid, onder a, en tweede lid, onder a, van de Omgevingswet, om te handelen in strijd met een voorschrift van een omgevingsvergunning voor een omgevingsplanactiviteit.

5. Het gebruik van jetpacks, bedoeld in het tweede lid, blijft beperkt tot:

a. opleidings-, trainings- en oefendoeleinden;

b. testen en evaluaties in het kader van militaire innovatie;

6. Het gebruik van jetpacks vindt uitsluitend plaats:

a. binnen het begrensde terrein van Complex Nieuwe Haven;

b. op een hoogte en wijze die noodzakelijk is voor veilige uitvoering van de activiteit; en

c. overeenkomstig door Onze Minister van Defensie vastgestelde veiligheidsprocedures.

7. Bij de uitvoering van activiteiten als bedoeld in dit artikel vindt afstemming plaats met de havenautoriteiten.

8. Dit artikel vervalt vijf jaar na het tijdstip van inwerkingtreding van dit artikel.

Ministeriële regeling Artikel 2.7 (A.6 jetpacks)

1. Van de toepassing van artikel A.6 van het Besluit wordt door de minister van Defensie een registratie naar vliegbewegingen en gebruiksduur bijgehouden.

2. De minister van Defensie zal, conform artikel 19.26, eerste lid, onder e, van de wet, de gevolgen van de toepassing van artikel A.6 van het Besluit onderzoeken. Het onderzoek richt zich op de onderdelen van de fysiek leefomgeving: geluidbelasting.

3. Het onderzoek zal aanvangen, uiterlijk 1 jaar na inwerkingtreding van artikel A.6.

4. De minister van Defensie doet verslag van de uitkomsten van het onderzoek, bedoeld in het tweede lid.

§ 2.3 Schieten

Artikel B.1 (schieten op Schietrange Vliehors)

1. Dit artikel is van toepassing op Schietrange Vliehors in de gemeente Vlieland.

2. Het is de krijgsmacht toegestaan in overeenstemming met dit artikel te oefenen met:

a. het schieten met scherpe munitie vanuit bemande of onbemande militaire luchtvaartuigen; en
b. het werpen van ontplofbare voorwerpen vanuit bemande of onbemande militaire luchtvaartuigen,

zonder onderscheid naar type luchtvaartuig, het type of kaliber wapen, het type munitie of ontplofbaar voorwerp, oefenprofielen of het aantal schoten.

3. Toepassing van het tweede lid kan plaatsvinden in afwijking van:

a. het verbod, bedoeld in artikel 5.1, tweede lid, onder a, van de Omgevingswet, om zonder omgevingsvergunning een omgevingsplanactiviteit te verrichten;

b. het verbod, bedoeld in artikel 5.1, tweede lid, onder b, van de Omgevingswet, om zonder omgevingsvergunning een milieubelastende activiteit te verrichten, in de gevallen bedoeld in artikel 3.335 van het Besluit activiteiten leefomgeving;

c. het verbod, bedoeld in artikel 5.1, tweede lid ,onder c, onderdeel 1°, van de Omgevingswet, om zonder omgevingsvergunning een lozingsactiviteit op een oppervlaktewaterlichaam te verrichten;

d. het verbod, bedoeld in artikel 5.1, tweede lid, onder f, onderdeel 1°, van de Omgevingswet, om zonder omgevingsvergunning een beperkingengebiedactiviteit met betrekking tot een waterstaatswerk te verrichten;

g. het verbod, bedoeld in artikel 5.5, eerste lid, onder a, en tweede lid, onder a, van de Omgevingswet, om te handelen in strijd met een voorschrift van een omgevingsvergunning voor een omgevingsplanactiviteit;

h. het verbod, bedoeld in artikel 5.5, tweede lid, onder e, van de Omgevingswet, om te handelen in strijd met een voorschrift van een omgevingsvergunning voor een lozingsactiviteit op een oppervlaktewaterlichaam;

j. het verbod, bedoeld in artikel 5.5, eerste lid, onder d, van de Omgevingswet, om te handelen in strijd met een voorschrift van een omgevingsvergunning voor een milieubelastende activiteit;

k. de artikelen 2.7 en 2.8 van de Wet natuurbescherming, voor zover nog van toepassing op bestaande toestemmingen en vergunningen;

m. paragraaf 3.11.5 en paragraaf 3.11.6 van het Besluit activiteiten leefomgeving en inzake milieubelastende activiteiten en geluidbelasting door militaire schietactiviteiten;

n. het Besluit militaire luchthavens;

o. de Regeling beperking geluidhinder militaire luchtvaartuigen boven schietrange de Vliehors;

p. bestaande voorschriften verbonden aan enige omgevingsvergunning voor de Vliehors Range of het gebruik daarvan, waarin aantallen schoten, kalibers, wapentypen of oefenprofielen zijn vastgelegd of die een gelijke werking hebben als dergelijke voorschriften; en

q. het omgevingsplan.

3. Bij toepassing van het tweede lid, gelden de volgende beperkingen:

a. de activiteiten blijven binnen de vergunde kaders voor het gebruik van maximaal 70 'live' bommen;

b. de activiteiten blijven binnen de bestaande begrenzing van de locatie, bedoeld in het eerste lid;

c. De jaargemiddelde geluidbelasting blijft per saldo binnen de beperking die krachtens de omgevingsvergunning aan de milieubelastende activiteit is gesteld (totale vergunde geluidsruimte).

d. De lozingsactiviteit blijft binnen de vergunde emissieruimte.

4. Dit artikel vervalt vijf jaar na het tijdstip van inwerkingtreding van dit artikel.

Ministeriële regeling Artikel 2.7 (B.1 schieten op Schietrange Vliehors)

1. Van de toepassing van artikel B.1 van het Besluit wordt door de minister van Defensie een registratie bijgehouden.

2. De minister van Defensie zal, conform artikel 19.26, eerste lid, onder e, van de wet, de gevolgen van de toepassing van artikel B.1 van het Besluit onderzoeken. Het onderzoek richt zich op de onderdelen van de fysiek leefomgeving: geluidbelasting, waterkwaliteit en fysieke veiligheid.

3. Het onderzoek zal aanvangen, uiterlijk 1 jaar na inwerkingtreding van artikel B.1.

4. Het onderzoek naar de geluidbelasting geschiedt met toepassing van het TNO Monitoringsmodel Schietgeluid, volgens de Rekenmethodiek Schietgeluid, bedoeld in Bijlage XVIIIc van de Omgevingsregeling.

5. De minister van Defensie doet verslag van de uitkomsten van het onderzoek, bedoeld in het tweede lid, en van de maatregelen die, binnen de daarvoor geldende wettelijke voorschriften, zo nodig planmatig, worden getroffen om gevolgen voor de fysieke leefomgeving tegen te gaan of te beperken.

Artikel B.2 (oefenen met schieten)

1. Dit artikel is van toepassing op:

Locatie	*Gemeente*
Artillerie Schietkamp	Oldebroek
Infanterie Schietkamp	Ede
Johannes Postkazerne	Westerveld

Sb Marnewaard	De Marne
Genm de R V S Kazerne	Oirschot
OT Arnhemse Heide	Arnhem
Sb Weert	Weert
Sb Harderwijk	Harderwijk
Schietbaan Heumensoord	Heumen
OT Vlakte Van Waalsdorp	’s-Gravenhage
Vliegbasis Gilze-Rijen	Gilze en Rijen
Vliegbasis Volkel	Uden

2. Het is de krijgsmacht toegestaan te oefenen met verschillende wapensystemen en kalibers, in afwijking van:

a. het verbod, bedoeld in artikel 5.1, tweede lid, onder b, van de Omgevingswet, om zonder omgevingsvergunning een milieubelastende activiteit te verrichten;

b. het verbod, bedoeld in artikel 5.1, eerste lid, onder a, van de Omgevingswet, om zonder omgevingsvergunning een omgevingsplanactiviteit te verrichten;

c. het verbod, bedoeld in artikel 5.5, eerste lid, van de Omgevingswet om te handelen in strijd met een voorschrift van een omgevingsvergunning voor een milieubelastende activiteit of een omgevingsplanactiviteit, voor zover het gaat over voorschriften inzake het type of kaliber wapen, het type munitie of ontplofbaar voorwerp of het aantal schoten.

c. de artikelen 2.7 en 2.8 van de Wet natuurbescherming, voor zover deze bepalingen van toepassing blijven op bestaande toestemmingen en vergunningen;

d. paragraaf 3.11.5 en paragraaf 3.11.6 van het Besluit activiteiten leefomgeving inzake milieubelastende activiteiten en geluidbelasting door militaire schietactiviteiten;

e. het omgevingsplan;

f. in afwijking van artikel 2.11 van het Besluit activiteiten leefomgeving hoeft bij het gebruik van schietfaciliteiten geen bodemonderzoek plaats te vinden na iedere schietserie.

3. Bij de toepassing van het tweede lid, gelden de volgende beperkingen:

a. de activiteiten blijven binnen de bestaande begrenzing van de locatie, bedoeld in het eerste lid;

b. De jaargemiddelde geluidbelasting blijft per saldo binnen de beperking die krachtens de omgevingsvergunning aan de milieubelastende activiteit is gesteld (totale vergunde geluidsruimte).

4. Dit artikel vervalt vijf jaar na het tijdstip van inwerkingtreding van dit artikel.

Ministeriële regeling Artikel 2.8 (B.2 oefenen met schieten)

1. De minister van Defensie zal, conform artikel 19.26, eerste lid, onder e, van de wet, de gevolgen van de toepassing van artikel B.2 van het Besluit onderzoeken. Het onderzoek richt zich op de onderdelen van de fysiek leefomgeving: geluidbelasting, uitgedrukt in Beoordelingsniveau Schietgeluid (BSdan).

2. Het onderzoek naar de geluidbelasting geschiedt met toepassing van het TNO Monitoringsmodel Schietgeluid, volgens de Rekenmethodiek Schietgeluid, bedoeld in Bijlage XVIIIc van de Omgevingsregeling.

3. Het onderzoek zal aanvangen, uiterlijk 1 jaar na inwerkingtreding van artikel B.2.

4. De minister van Defensie doet verslag van de uitkomsten van het onderzoek, bedoeld in het eerste lid, en van de maatregelen die, binnen de daarvoor geldende wettelijke voorschriften, zo nodig planmatig, worden getroffen om gevolgen voor de fysieke leefomgeving tegen te gaan of te beperken.

Artikel B.3 (schietoefeningen in duisternis)

1. Dit artikel is van toepassing op:

Locatie	*Gemeente*
Artillerie Schietkamp	Oldebroek
Infanterie Schietkamp	Ede
Schietrange Vliehors	Vlieland
Johannes Postkazerne	Westerveld
Sb Marnewaard	De Marne
Genm de R V S Kazerne	Oirschot
OT Arnhemse Heide	Arnhem
Sb Weert	Weert
Sb Harderwijk	Harderwijk
Schietbaan Heumensoord	Heumen
OT Vlakte Van Waalsdorp	’s-Gravenhage
Vliegbasis Gilze-Rijen	Gilze en Rijen
Vliegbasis Volkel	Uden

2. Het is de krijgsmacht toegestaan in aanvulling op bestaande vergunningen en toestemmingen, schietoefeningen te verrichten bij duisternis, in afwijking van:

a. het verbod, bedoeld in artikel 5.1, tweede lid, onder b, van de Omgevingswet, om zonder omgevingsvergunning een milieubelastende activiteit te verrichten;

b. het verbod, bedoeld in artikel 5.1, tweede lid ,onder c, onderdeel 1°, van de Omgevingswet, om zonder omgevingsvergunning een lozingsactiviteit op een oppervlaktewaterlichaam te verrichten,

c. het verbod, bedoeld in artikel 5.1, eerste lid, onder a, van de Omgevingswet, om zonder omgevingsvergunning een omgevingsplanactiviteit te verrichten;

d. het verbod, bedoeld in artikel 5.5, eerste lid, van de Omgevingswet om te handelen in strijd met een voorschrift van een omgevingsvergunning voor een milieubelastende activiteit, een omgevingsplanactiviteit of een lozingsactiviteit, voor zover het gaat over voorschriften inzake het type of kaliber wapen, het type munitie of ontplofbaar voorwerp of het aantal schoten;

e. de artikelen 2.7 en 2.8 van de Wet natuurbescherming, voor zover deze bepalingen van toepassing blijven op bestaande toestemmingen en vergunningen;

f. het Besluit activiteiten leefomgeving inzake milieubelastende activiteiten en geluidbelasting door militaire schietactiviteiten;

g. het omgevingsplan;

3. Schietoefeningen bij duisternis met toepassing van het tweede lid, zijn beperkt tot:

a. de maanden mei, juni en juli,

b. 42 dagen per kalenderjaar,

c. tot uiterlijk 01:00 uur plaatselijke tijd of vanaf 04:30 uur plaatselijke tijd; en

e. met dien verstande dat indien op een dag gebruik wordt gemaakt van de afwijking tot 01:00 uur, op dezelfde dag op dezelfde locatie geen gebruik wordt gemaakt van de afwijking vanaf 04:30 uur, en

f. De jaargemiddelde geluidbelasting per schietfaciliteit blijft per saldo binnen de beperking die krachtens de omgevingsvergunning aan de milieubelastende activiteit is gesteld (totale vergunde geluidsruimte).

4. De verdeling van de dagen, bedoeld in het derde lid, onder b, over de locaties, bedoeld in het eerste lid, wordt in ieder geval jaarlijks vastgesteld bij een op grond van artikel 19.26, eerste lid, van de wet, vastgestelde regeling.

5. Gedurende de dagen waarop op een locatie toepassing wordt gegeven aan dit artikel kan in afwijking van enige krachtens een omgevingsvergunning of een omgevingsplan gestelde openstellingstijd worden geoefend met schieten tussen 04.30 uur en 00.00 uur en tussen 00.00 uur en 01.00 uur, met dien verstande dat na het schieten bij duisternis tot 01.00 uur niet op dezelfde locatie vanaf 04.30 uur zal worden geschoten.

6. Dit artikel vervalt vijf jaar na het tijdstip van inwerkingtreding van dit artikel.

Ministeriele regeling Artikel 2.9 (B.3 schietoefeningen in duisternis)

1. De dagen, bedoeld in artikel B.3, derde lid, onder b, van het Besluit zijn als volgt verdeeld over de locaties, bedoeld in het eerste lid van dat artikel:

Locatie	*Aantal vrijgestelde dagen*
Artillerie Schietkamp	5
Infanterie Schietkamp	13
Schietrange Vliehors	4
Johannes Postkazerne	4
Sb Marnewaard	2
Genm de R V S Kazerne	4
OT Arnhemse Heide	3
Sb Weert	0
Sb Harderwijk	3
Schietbaan Heumensoord	0
OT Vlakte Van Waalsdorp	0
Vliegbasis Gilze-Rijen	2
Vliegbasis Volkel	2
Totaal	**42**

2. Van de toepassing van artikel B.3 van het Besluit houdt de minister van Defensie een registratie bij.

3. De minister van Defensie zal, conform artikel 19.26, eerste lid, onder e, van de wet, de gevolgen van de toepassing van artikel B.3 van het Besluit onderzoeken. Het onderzoek richt zich op de onderdelen van de fysiek leefomgeving: geluidbelasting, uitgedrukt in Beoordelingsniveau Schietgeluid (BS,dan).

4. Het onderzoek naar de geluidbelasting geschiedt met toepassing van het TNO Monitoringsmodel Schietgeluid, volgens de Rekenmethodiek Schietgeluid, bedoeld in Bijlage XVIIIc van de Omgevingsregeling.

5. Het onderzoek zal aanvangen, uiterlijk 1 jaar na inwerkingtreding van artikel B.3.

6. De minister van Defensie doet verslag van de uitkomsten van het onderzoek, bedoeld in het derde lid, en van de maatregelen die, binnen de daarvoor geldende wettelijke voorschriften, zo nodig planmatig, worden getroffen om gevolgen voor de fysieke leefomgeving tegen te gaan of te beperken.

Artikel B.4 (oefenen met en tegen onbemande luchtvaartuigen)

1. Dit artikel is van toepassing op:

Locatie	*Gemeente*

Artillerie Schietkamp	Oldebroek
Infanterie Schietkamp	Ede
Springterrein Reek	Maashorst en Land van Cuijk

2. Het is de krijgsmacht toegestaan te testen en te oefenen met:

a. het schieten op vliegende oefendoelen;

b. counter-drone activiteiten;

c. het inzetten van onbemande luchtvaartuigen in combinatie met wapensystemen; en

d. het testen en oefenen met explosieve voorwerpen in combinatie met of vanuit onbemande luchtvaartuigen.

3. De toepassing van het tweede lid kan plaatsvinden in afwijking van:

a. het verbod, bedoeld in artikel 5.1, tweede lid, onder b, van de Omgevingswet, om zonder omgevingsvergunning een milieubelastende activiteit te verrichten;

b. paragraaf 3.11 van het Besluit activiteiten leefomgeving, voor zover dit betrekking heeft op schietactiviteiten, explosieactiviteiten en militaire oefenactiviteiten;

c. afdeling 5.1.4 van het Besluit kwaliteit leefomgeving, voor zover dit betrekking heeft op de beoordeling van geluidbelasting afkomstig van militaire schietactiviteiten en explosieactiviteiten;

d. de bijlage bij de Omgevingsregeling inzake de rekenmethodiek schietgeluid, voor zover deze niet voorziet in het beoordelen van schietactiviteiten vanuit of gericht op onbemande luchtvaartuigen;

e. artikel 5.3 van de Wet luchtvaart, voor zover dit betrekking heeft op het deelnemen aan het luchtverkeer in het kader van de testen of oefeningen, bedoeld in het tweede lid;

f. het verbod, bedoeld in artikel 5.5, eerste lid, onder d, van de Omgevingswet, om te handelen in strijd met een voorschrift van een omgevingsvergunning voor een milieubelastende activiteit, voor zover daarin aantallen schoten, wapentypen, kalibers, gebruik van luchtvaartuigen of explosieve activiteiten limitatief zijn vastgelegd;

g. de omgevingsplannen van de gemeenten waarin de in het tweede lid genoemde locaties zijn gelegen, voor zover deze regels bevatten over geluid, gebruiksintensiteit, het gebruik van luchtvaartuigen of militaire schietactiviteiten;

4. De jaargemiddelde geluidbelasting blijft per saldo binnen de beperking die krachtens de omgevingsvergunning aan de milieubelastende activiteit is gesteld (totale vergunde geluidsruimte).

5. Dit artikel vervalt vijf jaar na het tijdstip van inwerkingtreding van dit artikel.

Ministeriële regeling Artikel 2.10 (B.4 oefenen met en tegen onbemande luchtvaartuigen)

1. De minister van Defensie zal, conform artikel 19.26, eerste lid, onder e, van de wet, de gevolgen van de toepassing van artikel B.4 van het Besluit onderzoeken. Het onderzoek richt zich op de onderdelen van de fysiek leefomgeving: geluidbelasting, uitgedrukt in Beoordelingsniveau Schietgeluid (BS,dan).

2. Het onderzoek naar de geluidbelasting geschiedt met toepassing van het TNO Monitoringsmodel Schietgeluid, volgens de Rekenmethodiek Schietgeluid, bedoeld in Bijlage XVIIIc van de Omgevingsregeling.

3. Het onderzoek zal aanvangen, uiterlijk 1 jaar na inwerkingtreding van artikel B.4.

4. De minister van Defensie doet verslag van de uitkomsten van het onderzoek, bedoeld in het eerste lid, en van de maatregelen die, binnen de daarvoor geldende wettelijke voorschriften, zo nodig planmatig, worden getroffen om gevolgen voor de fysieke leefomgeving tegen te gaan of te beperken.

§ 2.4 Werken

Artikel C.1 (graven en bouwen van werken)

1. Dit artikel is van toepassing op:

Locatie	*Gemeente*
OT Arnhemse Heide	Arnhem
OT Beekhuizerzand	Harderwijk
OT Havelte West	Steenwijkerland
OT Oirschotse Heide	Oirschot
OT Rucphense Heide	Rucphen
OT Stroese Zand	Barneveld
OT Wezeperberg	Oldebroek
OT De Vlasakkers	Amersfoort
OT Vrachelse Heide	Oosterhout

2. Het is de krijgsmacht toegestaan noodzakelijke werkzaamheden uit te voeren ten behoeve van de gereedstelling van de krijgsmacht, waaronder:
a. het graven van loopgraven, schuttersputten, verbindingsgangen en overige verdedigingswerken;

b. het bouwen, plaatsen, wijzigen en verwijderen van tijdelijke defensiewerken, waaronder schuilplaatsen, afschermingen, borstweringen, dronebunkers, schuilbivakken, tentenkampen en ondersteunende voorzieningen;
c. het uitvoeren van grondverzet en stutwerkzaamheden die noodzakelijk zijn voor de uitvoering van onderdeel a en b.

3. Bij de toepassing van het tweede lid kan worden afgeweken van:

a. het verbod, bedoeld in artikel 5.1, eerste lid, onder a, van de Omgevingswet, om zonder omgevingsvergunning een omgevingsplanactiviteit te verrichten,

b. het verbod, bedoeld in artikel 5.1, tweede lid, onder a, van de Omgevingswet om zonder omgevingsvergunning een bouwactiviteit te verrichten, in de gevallen, bedoeld in artikel 2.25, 2.26 of 2.27 van het Besluit bouwwerken leefomgeving,

c. de regels van de artikelen **PM** van het Besluit bouwwerken leefomgeving, voor bouwactiviteiten, sloopactiviteiten of het gebruik of in stand houden van bouwwerken, voor zover de in het eerste lid bedoelde defensiewerken naar hun aard niet aan deze voorschriften kunnen voldoen;

d. de aanwijzing als milieubelastende activiteit in artikel 3.48d en 3.48f van het Besluit activiteiten leefomgeving;

e. de regels uit het Besluit activiteiten leefomgeving inzake grondverzet, bodemkwaliteit, het ontgraven, toepassen en tijdelijk opslaan van grond;

g. omgevingsverordeningen;

h. omgevingsplannen.

4. graven en bouwen van werken met toepassing van het tweede lid, zijn beperkt tot:

a. de werkzaamheden vinden plaats binnen de begrenzing van bestaande militaire oefenterreinen;

b. geen permanente bouwwerken worden opgericht;

c. deelgebieden waarbij bekende en te verwachten archeologische monumenten worden vermeden.

5. Dit artikel vervalt vijf jaar na het tijdstip van inwerkingtreding van dit artikel.

Ministeriële regeling Artikel 2.11 (C.1 graven en bouwen van werken)

1. De activiteiten, bedoeld in artikel C.1, tweede lid, van het Besluit, vinden uitsluitend plaats binnen deelgebieden van de in artikel C.1, eerste lid genoemde terreinen, die zijn aangewezen in bijlage I bij deze regeling [PM: nog niet beschikbaar].

2. De minister van Defensie draagt zorg voor de instructie dat graafwerkzaamheden niet dieper gaan dan voor de werken of het oefendoel noodzakelijk is.

3. De minister van Defensie zal, conform artikel 19.26, eerste lid, onder e, van de wet, de gevolgen van de toepassing van artikel C.1 van het Besluit onderzoeken. Het onderzoek richt zich op de onderdelen van de fysiek leefomgeving: fysieke veiligheid.

4. Het onderzoek zal aanvangen, uiterlijk 1 jaar na inwerkingtreding van artikel C.1 en uiterlijk binnen 1 jaar na de aanvang van het onderzoek worden afgerond.

5. De minister van Defensie doet verslag van de uitkomsten van het onderzoek, bedoeld in het derde lid, en van de maatregelen die, binnen de daarvoor geldende wettelijke voorschriften, zo nodig planmatig, worden getroffen om gevolgen voor de fysieke leefomgeving tegen te gaan of te beperken.

Artikel C.2 (verzamelgebieden)

1. Dit artikel is van toepassing op:

Locatie	*Gemeente*
OT Arnhemse Heide	Arnhem
OT Havelte West	Steenwijkerland
OT Havelte Oost	Westerveld
OT Marnewaard	De Marne
OT Oirschotse Heide	Oirschot
OT Stroese Zand	Barneveld
OT Wezeperberg	Oldebroek

2. Het is de krijgsmacht toegestaan verzamelgebieden aan te leggen, te gebruiken, te veranderen en te herstellen ten behoeve van opleiding, training en gereedstelling van de krijgsmacht, in afwijking van:

a. het verbod, gesteld in artikel 5.1, eerste lid, onderdeel a, van de Omgevingswet, om zonder omgevingsvergunning een omgevingsplanactiviteit te verrichten;

b. het verbod, bedoeld in artikel 5.1, tweede lid, onder a, van de Omgevingswet om zonder omgevingsvergunning een bouwactiviteit te verrichten, in de gevallen, bedoeld in artikel 2.25, 2.26 of 2.27 van het Besluit bouwwerken leefomgeving;

c. de regels van de artikelen **PM** van het Besluit bouwwerken leefomgeving, voor bouwactiviteiten, sloopactiviteiten of het gebruik of in stand houden van bouwwerken;

d. de aanwijzing als milieubelastende activiteit in artikel 3.48d en 3.48f van het Besluit activiteiten leefomgeving.

3. Onder het aanleggen en gebruiken van verzamelgebieden wordt verstaan het tijdelijk uitvoeren van werkzaamheden en voorzieningen die noodzakelijk zijn voor het gecamoufleerd opstellen, beschermen, verplaatsen en hergroeperen van militaire eenheden en materieel, waaronder begrepen het aanbrengen van grondwerken, camouflagevoorzieningen, aarden wallen, schuilvoorzieningen, voertuigopstellingen en niet-permanente verdedigingswerken.

4. Bij de toepassing van het tweede lid, gelden de volgende beperkingen:

a. de werkzaamheden vinden plaats binnen de begrenzing van bestaande militaire oefenterreinen;

b. geen permanente bouwwerken worden opgericht;

c. deelgebieden met bekende en te verwachten archeologische monumenten worden vermeden.

5. Dit artikel vervalt vijf jaar na het tijdstip van inwerkingtreding van dit artikel.

Ministeriële regeling Artikel 2.12 (C.2 verzamelgebieden)

1. De locaties van de verzamelgebieden, bedoeld in artikel C.2, tweede lid, van het Besluit, worden vastgelegd in standaard oefenkaarten (SOK) en interne gebruiksdocumentatie.

2. De minister van Defensie draagt zorg voor de instructie dat graafwerkzaamheden niet dieper gaan dan voor het oefendoel noodzakelijk is.

3. De minister van Defensie zal, conform artikel 19.26, eerste lid, onder e, van de wet, de gevolgen van de toepassing van artikel C.2 van het Besluit onderzoeken. Het onderzoek richt zich op de onderdelen van de fysiek leefomgeving: bodem, tenzij de aard of de locatie van de activiteit daartoe geen aanleiding geeft.

4. Het onderzoek zal aanvangen, uiterlijk 1 jaar na inwerkingtreding van artikel C.2 en uiterlijk binnen 1 jaar na de aanvang van het onderzoek worden afgerond.

5. De minister van Defensie doet verslag van de uitkomsten van het onderzoek, bedoeld in het derde lid, en van de maatregelen die, binnen de daarvoor geldende wettelijke voorschriften, zo nodig planmatig, worden getroffen om gevolgen voor de fysieke leefomgeving tegen te gaan of te beperken.

§ 2.4 Middelen

Artikel E.1 (varen op hoge snelheid)

1. Dit artikel is van toepassing op de Waddenzee tussen het Marsdiep en de Marnewaard.

2. In afwijking van:

a. het bepaalde bij of krachtens artikel 1.19, artikel 1.20 en artikel 8.02 van het Binnenvaartpolitiereglement,

b. artikel 1 van de Regeling snelle motorboten Rijkswateren 1995,

is het toegestaan om overdag en ‘s nachts met kleine en grote voor de locatie, bedoeld in het eerste lid, geschikte militaire vaartuigen ook op hoge snelheid te varen ten behoeve van de gereedstelling van de krijgsmacht.

2. Onder militaire vaartuigen als bedoeld in het tweede lid worden verstaan:

a. Nederlandse oorlogsschepen, marinehulpschepen en andere vaartuigen die in gebruik zijn voor de uitvoering van de militaire taak;

b. bemande en onbemande vaartuigen die worden ingezet ten behoeve van opleiding, training, oefening of operationele gereedstelling van de krijgsmacht.

3. Onder kleine militaire vaartuigen worden verstaan militaire vaartuigen die gehesen kunnen worden.

4. De activiteiten, bedoeld in het eerste lid, mogen plaatsvinden op maximaal 100 etmalen per kalenderjaar.

5. Dit artikel vervalt vijf jaar na het tijdstip van inwerkingtreding van dit artikel.

Ministeriële regeling Artikel 2.13 (E.1 varen op hoge snelheid)

Bij de uitvoering van de activiteiten, bedoeld in artikel E.1 van het besluit, treft Onze Minister van Defensie maatregelen voor de veiligheid van het scheepvaartverkeer.

Artikel E.2 (oefenen met schieten vanaf militaire vaartuigen)

1. Dit artikel is van toepassing op

Locatie	*Gemeente*
Schietrange Vliehors	Vlieland
Noordzeegebied EHR-08 Noord	n.v.t.

2. In afwijking van:

a. het bepaalde bij of krachtens artikel 1.19, artikel 1.20 en artikel 8.02 van het Binnenvaartpolitiereglement, en

b. **PM** zeevaart-equivalenten van onderdeel a,

is het toegestaan om vanaf kleine en grote militaire vaartuigen schietoefeningen met klein kaliber wapens uit te voeren op de Vliehors en in oefengebied EHR-08 Noord ten behoeve van de gereedstelling van de krijgsmacht.

3. Onder militaire vaartuigen als bedoeld in het eerste lid worden verstaan:

a. Nederlandse oorlogsschepen, marinehulpschepen en andere vaartuigen die in gebruik zijn voor de uitvoering van de militaire taak;

b. bemande en onbemande vaartuigen die worden ingezet ten behoeve van opleiding, training, oefening of operationele gereedstelling van de krijgsmacht.

4. De activiteiten, bedoeld in het eerste lid, vinden uitsluitend plaats met wapensystemen met een kaliber kleiner dan 20 millimeter, overeenkomstig A-CDS-701 en I-CDS-701.

5. De activiteiten, met toepassing van het tweede lid, mogen op Schietrange Vliehors plaatsvinden op maximaal 50 dagen per kalenderjaar. (EHR08 nu al onbeperkt)

6. Dit artikel vervalt vijf jaar na het tijdstip van inwerkingtreding van dit artikel.

Ministeriële regeling Artikel 2.10 (E.2 oefenen met schieten vanaf militaire vaartuigen)

1. Van de toepassing van artikel E.2 van het Besluit wordt, naar het aantal dagen per kalenderjaar door de minister van Defensie een registratie bijgehouden.

2. De activiteiten, bedoeld in het eerste lid, vinden plaats binnen vooraf aangewezen oefengebieden en het geldende militaire veiligheidsgebied.

3. De Minister van Defensie draagt treft maatregelen ter bescherming van de veiligheid van het scheepvaartverkeer.

Artikel E.3 (onbemande luchtvaartuigen)

1. Dit artikel is van toepassing op de militaire terreinen, bedoeld in bijlage XIV bij artikel 5.150 van het Besluit kwaliteit leefomgeving.

2. Het is toegestaan op militaire terreinen met onbemande elektrisch aangedreven voer- en luchtvaartuigen activiteiten uit te voeren ten behoeve van het testen, opleiden, trainen en oefenen in gebruik en bestrijding, in afwijking van:

a. het bepaalde bij of krachtens de artikelen 1.2, tweede en derde lid, 1.5, 5.5, eerste en tweede lid, 5.11, eerste lid, en 5.12, tweede lid 3.1, 3.2 eerste lid, 3.3 eerste lid, 3.5 eerste lid, 3.8, 3.9, 3.12, 3.14 eerste lid, 3.15 derde lid, 5.3, 5.4, 5.7 van de Wet luchtvaart,

b. artikel 2 van het Besluit luchtvaartuigen 2008 (registreren van luchtvaartuigen);

c. de Regeling kenmerken, registratie en luchtwaardigheid militaire luchtvaartuigen 2022;

d. artikel 1 van de Regeling aanwijzing militaire onbemande luchtvaartuigen (ook bewapende UAS kunnen gebruiken);

e. artikel 1a van de Regeling vluchten militaire onbemande luchtvaartuigen;

f. de artikelen 1, 2 en 4 van de Regeling beperking geluidhinder luchtvaart;

g. artikel 1 van de Regeling doven luchtvaartlichten militaire luchtvaartuigen (geen vluchtplan om zonder licht te mogen vliegen);

h. het verbod, bedoeld in artikel 5.1, tweede lid, onder b, van de Omgevingswet, om zonder omgevingsvergunning een milieubelastende activiteit te verrichten;

i. het verbod, bedoeld in artikel 5.1, tweede lid, onder b, van de Omgevingswet, om zonder omgevingsvergunning een milieubelastende activiteit te verrichten;

j. het verbod, bedoeld in artikel 5.5, eerste lid, onder d, van de Omgevingswet, om te handelen in strijd met een voorschrift van een omgevingsvergunning voor een milieubelastende activiteit.

3. Onder onbemande luchtvaartuigen als bedoeld in het eerste lid worden verstaan:

a. op afstand bestuurde systemen;

b. semi-autonome systemen;

c. autonome systemen;

d. zwermtoepassingen en gecoördineerde systemen;

e. systemen ten behoeve van detectie, verstoring, beveiliging en bestrijding van onbemande systemen.

4. De activiteiten, bedoeld in het eerste lid, kunnen omvatten:

a. vluchten buiten zicht van de bestuurder;

b. nachtvluchten;

c. afwijkende vlieghoogten en operationele profielen;

d. het gebruik van tijdelijke operationele zones;

e. het geïntegreerd gebruik van bemande en onbemande systemen;

f. het testen van detectie-, beveiligings- en tegenmaatregelen tegen onbemande systemen.

5. Dit artikel vervalt vijf jaar na het tijdstip van inwerkingtreding van dit artikel.

Ministeriële regeling Artikel 2.10 (E.3 oefenen met en tegen onbemande luchtvaartuigen)

1. De activiteiten, bedoeld in artikel E.3, tweede lid, van het Besluit, vinden uitsluitend plaats binnen de in artikel E.3, eerste lid genoemde terreinen, die zijn aangewezen in bijlage I bij deze regeling [PM: nog niet beschikbaar].

2. Van de toepassing van artikel E.3 van het Besluit wordt door de minister van Defensie een registratie bijgehouden.

§ 2.5 Gevaarlijke stoffen en munitie

Artikel F.1a/b (opslaan van munitie)

1. Dit artikel is van toepassing op:

MMC Alphen,

MMC Beetgumermolen,

MMC Coevorden,

MMC Hoenderloo II,

MMC Ritthem,

MMC Ruinen,

MMC Staphorst

MMC Veenhuizen

Joint Hoofdlocatie Den Helder;

Joint Hoofdlocatie Artillerie Schietkamp;

Vliegbasis Gilze-Rijen; en

Vliegbasis Volkel.

2. Het is de krijgsmacht toegestaan munitie op te slaan in zodanige hoeveelheden en opslagconfiguraties, dat de veiligheidsafstanden (QDs) voor inwendige veiligheid (tussen opslagbunkers zelf) van de NATO Guidelines for the Storage of Military Ammunition and Explosives (AASTP-1) in acht worden genomen, indien Onze Minister van Defensie:

a. voor de betrokken locatie op een bij regeling op grond van artikel 19.26, eerste lid, van de wet, vastgestelde wijze, heeft berekend wat de gevolgen zijn voor:

> i. de militaire explosieaandachtsgebieden, bedoeld in artikel 5.31 van het Besluit kwaliteit leefomgeving, rondom de locatie; en
>
> ii. het plaatsgebonden risico, bedoeld in artikel 5.6 van het Besluit kwaliteit leefomgeving, rondom de locatie;

b. heeft vastgesteld dat door de beoogde toepassing van het tweede lid geen nieuwe kwetsbare of zeer kwetsbare gebouwen of kwetsbare locaties, als bedoeld in bijlage VI bij artikel 5.3, binnen de onder a bedoelde contouren komen te liggen (aanwezig of op grond van omgevingsplan of een omgevingsvergunning voor een buitenplanse omgevingsvergunning toegelaten). [de beoogde opslag kan plaatsvinden als geen nieuwe inbreuken optreden, tenzij daartoe door een gereedstellingsbesluit alsnog van het omgevingsplan of de buitenplanse omgevingsvergunning wordt afgeweken.]

3. De toepassing van het tweede lid, kan voor zover nodig, plaatsvinden in afwijking van:

b. artikel 3.333 van het Besluit activiteiten leefomgeving,

c. het verbod, bedoeld in artikel 5.1, tweede lid, onder b, van de Omgevingswet, om zonder omgevingsvergunning een milieubelastende activiteit te verrichten,

d. het verbod, bedoeld in artikel 5.1, eerste lid, onder a, van de Omgevingswet, om zonder omgevingsvergunning een omgevingsplanactiviteit te verrichten.

4. Onder munitie wordt in dit artikel verstaan: ontplofbare stoffen en voorwerpen van ADR-klasse 1, alsmede bijbehorende verpakkingen, onderdelen en operationeel noodzakelijke opslagmiddelen.

5. De opslag, bedoeld in het tweede lid, kan mede omvatten:

a. het tijdelijk vergroten van opslagcapaciteit;

b. het opslaan van andere soorten of combinaties van munitie met andere gevarenklassen dan vergund;

c. het tijdelijk wijzigen van opslagconfiguraties en logistieke processen;

d. het tijdelijk opslaan van munitie van bondgenootschappelijke krijgsmachten;

e. het gebruik van tijdelijke opslagvoorzieningen binnen bestaande defensielocaties.

6. Dit artikel vervalt vijf jaar na het tijdstip van inwerkingtreding van dit artikel.

Ministeriële regeling Artikel 2.13 (F.1 opslaan van munitie)

1. Van de toepassing van artikel F.1 van het Besluit wordt door de minister van Defensie een registratie bijgehouden.

2. De berekening, bedoeld in artikel F.1, tweede lid, onder a, van het Besluit, geschiedt met gebruik van RISK-NL onder periodieke validatie van risicoberekeningen.

3. De minister van Defensie zal, conform artikel 19.26, eerste lid, onder e, van de wet, de gevolgen van de toepassing van artikel E.2 van het Besluit onderzoeken. Het onderzoek richt zich op de onderdelen van de fysiek leefomgeving: externe veiligheid, waaronder monitoring van explosieaandachtsgebieden, persoonsgebonden risico, inwendige veiligheid en opslagconfiguraties.

4. Het onderzoek zal aanvangen, uiterlijk 1 jaar na inwerkingtreding van artikel E.2. De minister van Defensie doet verslag van de uitkomsten van het onderzoek, bedoeld in het eerste lid, en van de maatregelen die, binnen de daarvoor geldende wettelijke voorschriften, zo nodig planmatig, worden getroffen om gevolgen voor de fysieke leefomgeving tegen te gaan of te beperken.

Artikel F1c (opslag van brandstoffen en gevaarlijke stoffen binnen defensielocaties)

1. Dit artikel is van toepassing op:

LC Bathmen

Locaties Smeerenburg en Spitsbergen op Complex Nieuwe haven (Den Helder)

2. Het is de krijgsmacht toegestaan brandstoffen, bedrijfsstoffen en andere stoffen en artikelen die vallen onder de gevarenklassen 2.1, 2.2, 3, 4.1, 4.2, 4.3, 5.1, 5.2, 6.1, 8 en 9 op te slaan voor de gereedstelling, in afwijking van:

a. het verbod, bedoeld in artikel 5.1, tweede lid, onder b, van de Omgevingswet, om zonder omgevingsvergunning een milieubelastende activiteit te verrichten;

b. het verbod, bedoeld in artikel 5.1, eerste lid, onder a, van de Omgevingswet, om zonder omgevingsvergunning een omgevingsplanactiviteit te verrichten; en

c. § 3.2.8 van het Besluit activiteiten leefomgeving.

3. Onder de in het tweede lid bedoelde gevaarlijke stoffen worden in ieder geval verstaan brandstoffen zoals diesel, benzine en kerosine, alsmede overige gevaarlijke stoffen en artikelen die noodzakelijk zijn voor opleiding, oefening, onderhoud, logistiek en operationele inzet van de krijgsmacht.

4. Dit artikel vervalt vijf jaar na het tijdstip van inwerkingtreding van dit artikel.

Ministeriële regeling Artikel 2.14 (F.1c opslaan van brandstoffen)

1. Van de toepassing van artikel F.1c van het Besluit wordt door de minister van Defensie een registratie bijgehouden.

2. De minister van Defensie zal, conform artikel 19.26, eerste lid, onder e, van de wet, de gevolgen van de toepassing van artikel F.1c van het Besluit onderzoeken. Het onderzoek richt zich op de onderdelen van de fysiek leefomgeving: externe veiligheid, waaronder monitoring van veiligheidscontouren, inwendige veiligheidsafstanden en opslagconfiguraties.

4. Het onderzoek zal aanvangen, uiterlijk 1 jaar na inwerkingtreding van artikel F.1c. De minister van Defensie doet verslag van de uitkomsten van het onderzoek, bedoeld in het tweede lid, en van de maatregelen die, binnen de daarvoor geldende wettelijke voorschriften, zo nodig planmatig, worden getroffen om gevolgen voor de fysieke leefomgeving tegen te gaan of te beperken.

Artikel F.4/5/6 (overslaan gevaarlijke stoffen en materialen)

1. In afwijking van het verbod, bedoeld in artikel 5.1, tweede lid, onder b, van de Omgevingswet, om zonder omgevingsvergunning een milieubelastende activiteit te verrichten en de regels van **PM** hoofdstuk 3 van het Besluit activiteiten leefomgeving voor zover deze betrekking hebben op transportgebonden handelingen met gevaarlijke stoffen, is toegestaan op de hierna genoemde defensielocaties gevaarlijke stoffen en materialen van gevarenklasse 1 tot en met 9, waaronder munitie, tijdelijk over te slaan in het kader van militaire gereedstelling en transport:

a. LC Bathmen;

b. Complex Nieuwe Haven te Den Helder, inclusief de locaties Smeerenburg en Spitsbergen.

c. militaire luchthaven Eindhoven

d. Eemshaven

e. Rotterdam

f. Vlissingen

g. MMC Veenhuizen

2. Onder overslaan als bedoeld in het eerste lid wordt verstaan het tijdelijk laden, lossen, neerleggen, gereedzetten, herverdelen, samenstellen, verstrekken, tijdelijk opstellen, stallen voor transport, of anderszins behandelen van munitie en gevaarlijke stoffen en materialen die onderdeel uitmaken van een transportketen, zonder dat sprake is van opslag als zelfstandige milieubelastende activiteit.

3. De afwijking geldt uitsluitend indien:

a. de handelingen plaatsvinden door of namens Onze Minister van Defensie;

b. de gevaarlijke stoffen en materialen onderdeel blijven uitmaken van een transportgebonden logistieke keten;

c. de duur van het tijdelijk neerleggen of gereedzetten op een locatie niet meer bedraagt dan vijf aaneengesloten dagen;

d. uitsluitend gebruik wordt gemaakt van locaties die geschikt zijn voor het veilig behandelen van gevaarlijke stoffen en materialen;

e. wordt gehandeld overeenkomstig de veiligheidsvoorschriften voor vervoer van gevaarlijke stoffen;

f. de hoeveelheden gevaarlijke stoffen en materialen niet groter zijn dan noodzakelijk voor de uitvoering van gereedstellings-, oefen-, inzet- of ondersteuningsactiviteiten;

g. maatregelen worden getroffen ter voorkoming van brand, explosies, bodemverontreiniging en risico's voor de omgeving; en

h. registratie plaatsvindt van aard, hoeveelheid, verblijfsduur en verplaatsing van de betrokken gevaarlijke stoffen en materialen.

4. Onze Minister van Defensie informeert het bevoegd gezag periodiek over de uitvoering van de activiteit, waaronder de aard van de transporthandelingen, de hoeveelheden gevaarlijke stoffen en materialen en de getroffen veiligheidsmaatregelen.

5. Onze Minister van Defensie draagt gedurende de geldingsduur van deze afwijking zorg voor het voorbereiden van structurele vergunningtechnische en beleidsmatige inpassing van transportgebonden overslagactiviteiten binnen het reguliere wettelijke stelsel.

6. Dit artikel vervalt vijf jaar na het tijdstip van inwerkingtreding van dit artikel.

Artikel F.7 (kruitverbranding)

1. In afwijking van:

a. het verbod, bedoeld in artikel 5.1, tweede lid, onder b, van de Omgevingswet, om zonder omgevingsvergunning een milieubelastende activiteit te verrichten;

b. het verbod, bedoeld in artikel 5.5, eerste lid, onder d, van de Omgevingswet, om te handelen in strijd met een voorschrift van een omgevingsvergunning voor een milieubelastende activiteit; en

c. paragraaf 3.2.15 en afdeling 3.11 van het Besluit activiteiten leefomgeving,

is het toegestaan om niet verschoten kruit afkomstig van oefeningen en opleidingen van de krijgsmacht gecontroleerd te verbranden op het Artillerie Schietkamp.

2. De afwijking, bedoeld in het eerste lid, geldt uitsluitend indien:

a. het verbranden noodzakelijk is voor de militaire gereedstelling;

b. opslag of transport van het kruit vanuit veiligheids- of capaciteitsredenen niet doelmatig is;

c. per verbranding niet meer dan 1000 kilogram kruit wordt verbrand;

d. de verbranding plaatsvindt op een daarvoor ingerichte locatie met een verharde ondergrond;

e. rond de verbrandingsplaats een veiligheids- en brandsingel van ten minste 75 meter aanwezig is;

f. de locatie bereikbaar is voor brandweervoertuigen en blusmiddelen direct beschikbaar zijn;

g. maatregelen worden getroffen ter beperking van emissies naar bodem, lucht en natuurgebieden; en

h. iedere verbranding wordt geregistreerd, inclusief datum, hoeveelheid en getroffen veiligheidsmaatregelen.

3. Dit artikel vervalt vijf jaar na inwerkingtreding van dit artikel.

§ 2.6 Transport en mobiliteit

Artikel G (dubbel afmeren militaire schepen)

1. Dit artikel is van toepassing op Complex Nieuwe Haven in de gemeente Den Helder.

2. Het dubbel afmeren van schepen met kapitale munitie door de Nederlandse of een bondgenootschappelijke krijgsmacht, maakt geen onderdeel uit van de aanwijzing van de milieubelastende activiteit als bedoeld in artikel 3.323 van het Besluit activiteiten leefomgeving. Voor zover nodig kan worden afgeweken van het verbod, bedoeld in artikel 5.5, eerste lid, onder d, van de Omgevingswet, om te handelen in strijd met een voorschrift van een omgevingsvergunning voor een milieubelastende activiteit.

3. Onder het dubbel afmeren als bedoeld in dit artikel wordt verstaan het tijdelijk gelijktijdig afmeren van twee of meer militaire schepen aan één afmeervoorziening binnen de marinehaven Den Helder (Complex Nieuwe Haven), voor zover dit noodzakelijk is voor gereedstelling of operationele inzet van de krijgsmacht of bondgenootschappelijke strijdkrachten.

4. Het is toegestaan dat tijdens het dubbel afmeren munitie en andere gevaarlijke stoffen aan boord van de betrokken schepen aanwezig blijven, voor zover dit noodzakelijk is voor de operationele inzetbaarheid van het schip. Onze Minister van Defensie bevordert dat schepen niet langer dubbel afmeren dan voor de gereedstelling of operationele inzet noodzakelijk is.

5. Dubbel afmeren vindt uitsluitend plaats binnen de grenzen van de marinehaven Den Helder en binnen bestaande afmeervoorzieningen.

6. Dit artikel vervalt vijf jaar na het tijdstip van inwerkingtreding van dit artikel.

Ministeriële regeling Artikel 2.15 (G dubbel afmeren militaire schepen)

Van de toepassing van artikel G van het Besluit wordt door de minister van Defensie een registratie bijgehouden.

§ 2.7 Legering

Artikel H (flexibel gebruik van bestaande gebouwen en tijdelijke kampementen)

1. Dit artikel is van toepassing op militaire terreinen.

2. Het is het ten behoeve van gereedstelling toegestaan:

1°. tijdelijk en flexibel gebruik van bestaande gebouwen en bouwwerken op militaire terreinen, waaronder legeringsgebouwen, sporthallen en andere gebouwen, inclusief het bijplaatsen van bedden en andere faciliteiten;

2°. tijdelijke kampementen in te richten op militaire terreinen, waaronder tenten, boogtenten, festivaltenten, variantloodsen en portakabins, met voorzieningen voor legering en opleiding,

in afwijking van:

a. het verbod, bedoeld in artikel 5.1, eerste lid, onder a, van de Omgevingswet, om zonder omgevingsvergunning een omgevingsplanactiviteit te verrichten,

b. het verbod, bedoeld in artikel 5.1, tweede lid, onder a, van de Omgevingswet om zonder omgevingsvergunning een bouwactiviteit te verrichten, in de gevallen, bedoeld in artikel 2.25, 2.26 of 2.27 van het Besluit bouwwerken leefomgeving,

c. de artikelen **PM** van het Besluit bouwwerken leefomgeving;

d. het verbod, bedoeld in artikel 5.1, tweede lid, onder b, van de Omgevingswet, om zonder omgevingsvergunning een milieubelastende activiteit te verrichten, in de gevallen, bedoeld in artikel 3.327 van het Besluit activiteiten leefomgeving, en

e. het verbod, bedoeld in artikel 5.5, eerste lid, onder d, van de Omgevingswet, om te handelen in strijd met een voorschrift van een omgevingsvergunning voor een milieubelastende activiteit.

3. Dit artikel vervalt vijf jaar na inwerkingtreding van dit artikel.

Ministeriële regeling Artikel 2.16 (H flexibel gebruik van bestaande gebouwen en tijdelijke kampementen)

1. Van de toepassing van artikel H van het Besluit wordt door de minister van Defensie een registratie bijgehouden.

2. De activiteiten, bedoeld in het eerste lid, worden uitgevoerd:

a. binnen het militaire terrein;

b. in overeenstemming met de operationele behoefte;

c. met toepassing van interne veiligheids- en brandveiligheidsmaatregelen;

d. zodanig dat gemeentelijke monumenten, provinciale monumenten en bekende en te verwachten archeologische monumenten worden ontzien.

§ 2.8 Bouw, sloop en instandhouding

Artikel I.1 (defensievastgoed en infrastructuur)

1. Voor het verrichten van bouwactiviteiten en het aanleggen of wijzigen van bijbehorende (ondergrondse) infrastructuur op de in dit lid genoemde locaties de afwijkingen, bedoeld in het tweede tot en met vijfde lid:

a. Complex Groot Heidekamp;

b. Complex Klein Heidekamp;

c. Kamp Nieuw Milligen;

d. MC Duivelsberg;

e. Oranjekazerne; en

f. Vliegbasis Woensdrecht.

2. De activiteiten, bedoeld in het eerste lid, zijn toegestaan in afwijking van:

a. het verbod, bedoeld in artikel 5.1, eerste lid, onder a, van de Omgevingswet, om zonder omgevingsvergunning een omgevingsplanactiviteit te verrichten,

b. het verbod, bedoeld in artikel 5.1, tweede lid, onder a, van de Omgevingswet om zonder omgevingsvergunning een bouwactiviteit te verrichten, in de gevallen, bedoeld in artikel 2.25, 2.26 of 2.27 van het Besluit bouwwerken leefomgeving,

c. het verbod, bedoeld in artikel 5.1, tweede lid, onder b, van de Omgevingswet, om zonder omgevingsvergunning een milieubelastende activiteit te verrichten, in de gevallen, bedoeld in afdeling 3.11 van het Besluit activiteiten leefomgeving (**PM: geluid**),

4. Artikel 2.1 is van toepassing op de activiteiten in het eerste lid, voor zover deze niet reeds op grond van artikel 11.57 van het Besluit activiteiten leefomgeving vergunningvrij zijn.

5. Dit artikel vervalt vijf jaar na inwerkingtreding van dit artikel.

Ministeriële regeling Artikel 2.17 (I.1 defensievastgoed en infrastructuur)

1. Van de toepassing van artikel I.1 van het Besluit wordt door de minister van Defensie een registratie bijgehouden.

2. De uitvoering van de activiteiten:

a. vindt plaats binnen bestaande militaire terreinen of gronden die planologisch zijn bestemd voor defensiedoeleinden, waarbij gemeentelijke monumenten, provinciale monumenten en bekende en te verwachten archeologische monumenten worden ontzien;

b. is noodzakelijk voor nieuwbouw, renovatie, vervanging, uitbreiding of herinrichting van defensievastgoed en bijbehorende infrastructuur ten behoeve van de gereedstelling; en

c. veroorzaken geen onevenredige aantasting van de ruimtelijke structuur buiten het militaire terrein;

d. met betrekking tot tijdelijke of flexibele bouwwerken worden verricht met toepassing van een door Onze Minister van Defensie vastgestelde veiligheids-, kwaliteits- en uitvoeringsprotocol.

Artikel I.2 (schietfaciliteiten)

1. Voor de gereedstelling van de krijgsmacht, kan voor het aanleggen, bouwen, verbouwen, slopen of wijzigen van schietfaciliteiten op de hieronder genoemde locaties de afwijkingen, toepassing worden gegeven aan artikel 2.1, voor zover deze activiteiten niet reeds op grond van artikel 11.57 van het Besluit activiteiten leefomgeving vergunningvrij zijn:

a. Artillerie Schietkamp;

b. Infanterie Schietkamp;

c. Johannes Postkazerne;

d. Marnewaard;

e. Ruijter van Steveninckkazerne;

f. Schietbaan Arnhemse Heide;

g. Schietbaan Weert; [= Budel]

h. Schietbaan Harderwijk;

i. Schietbaan Heumensoord;

j. Schietbaan Waalsdorp;

k. Schietbaan Witten;

l. Vliegbasis Gilze-Rijen;

m. Vliegbasis Volkel; en

n. Vliegbasis Woensdrecht.

2. De activiteiten, bedoeld in het eerste lid, kunnen plaatsvinden in afwijking van:

a. het verbod, bedoeld in artikel 5.1, tweede lid, onder b, van de Omgevingswet, om zonder omgevingsvergunning een milieubelastende activiteit te verrichten,

b. het verbod, bedoeld in artikel 5.5, eerste lid, onder d, van de Omgevingswet, om te handelen in strijd met een voorschrift van een omgevingsvergunning voor een milieubelastende activiteit.

Artikel I.3 (start- en rolbanen militaire luchthavens)

1. Voor zover dit noodzakelijk is voor de gereedstelling van de krijgsmacht, gelden voor het aanleggen, bouwen, verbouwen, wijzigen, onderhouden en in stand houden van start- en rolbanen, inclusief bijbehorende infrastructuur (waaronder intersecties, platformen, grasstroken, watergangen, verlichting, markering en veiligheidssystemen), op de in dit artikel genoemde militaire luchthavens de afwijkingen, bedoeld in het tweede tot en met zesde lid:

a. Vliegbasis De Kooy;

b. Vliegbasis Eindhoven;

c. Vliegbasis Gilze-Rijen;

d. Vliegbasis Leeuwarden;

e. Vliegbasis Volkel; en

f. Vliegbasis Woensdrecht.

2. Artikel 2.1 is van toepassing op activiteiten die betrekking hebben op de start- en rolbanenstelsels, voor zover deze niet reeds op grond van artikel 11.57 van het Besluit activiteiten leefomgeving vergunningvrij zijn, en noodzakelijk zijn voor:

a. het in stand houden, vervangen of herstellen van bestaande start- en rolbanen en bijbehorende infrastructuur;

b. het aanpassen, verbreden of verlengen van bestaande banen of het aanleggen van aanvullende rolbanen, inclusief safety areas en shoulders, indien dit noodzakelijk is voor vliegveiligheid of NAVO- of civiele luchtvaartregelgeving; en

c. het implementeren van veiligheids- en navigatievoorzieningen, waaronder sensoren, baanverlichting en rem- of arrestatiesystemen.

3. De afwijking, bedoeld in het tweede lid, geldt uitsluitend voor zover de activiteiten, bedoeld in dat lid, niet leiden tot een toename van het aantal toegestane vliegtuigbewegingen als vastgelegd in het geldende luchthavenbesluit, en geen wijziging van het luchthavenbesluit als bedoeld in de Wet luchtvaart noodzakelijk is.

4. De activiteiten, bedoeld in dit artikel, kunnen plaatsvinden in afwijking van:

a. het verbod, bedoeld in artikel 5.1, tweede lid, onder b, van de Omgevingswet, om zonder omgevingsvergunning een milieubelastende activiteit te verrichten,

b. het verbod, bedoeld in artikel 5.5, eerste lid, onder d, van de Omgevingswet, om te handelen in strijd met een voorschrift van een omgevingsvergunning voor een milieubelastende activiteit.

Artikel I.4 (opslaglocaties voor munitie en brandstoffen)

1. Voor de gereedstelling van de krijgsmacht, gelden voor het verbouwen, slopen, wijzigen en gebruiken van munitie- en brandstofopslaglocaties op de in dit artikel genoemde locaties de afwijkingen, bedoeld in het tweede tot en met zesde lid:

a. Alphen;

b. Bathmen;

c. Beetgumermolen;

d. Coevorden;

e. Den Helder;

f. Gilze-Rijen;

g. Hoenderloo;

h. Oldebroek;

i. Ritthem;

j. Ruinen;

k. Staphorst;

l. Veenhuizen; en

m. Volkel.

2. Artikel 2.1 is van toepassing op de in het eerste lid bedoelde activiteiten, voor zover deze niet reeds op grond van Hoofdstuk 11 van het Besluit activiteiten leefomgeving vergunningvrij zijn, en noodzakelijk zijn voor:

a. het op norm brengen, moderniseren of uitbreiden van bestaande opslagcapaciteit voor munitie en brandstoffen; en

b. het realiseren van veiligheidsmaatregelen en infrastructuuraanpassingen binnen bestaande veiligheids- en QRA-contouren.

3. Het bouwen, wijzigen of aanpassen van veiligheidsvoorzieningen zoals bliksembeveiliging, hekwerken en terreinbeveiliging en het realiseren van ondersteunende bouwwerken binnen bestaande militaire complexen, met inbegrip van beperkte uitbreiding van bestaande bouwvlakken is toegestaan in afwijking van:

a. het verbod, bedoeld in artikel 5.1, eerste lid, onder a, van de Omgevingswet, om zonder omgevingsvergunning een omgevingsplanactiviteit te verrichten,

b. het verbod, bedoeld in artikel 5.1, tweede lid, onder a, van de Omgevingswet om zonder omgevingsvergunning een bouwactiviteit te verrichten, in de gevallen, bedoeld in artikel 2.25, 2.26 of 2.27 van het Besluit bouwwerken leefomgeving;

c. het verbod, bedoeld in artikel 5.1, tweede lid, onder b, van de Omgevingswet, om zonder omgevingsvergunning een milieubelastende activiteit te verrichten, en

d. het verbod, bedoeld in artikel 5.5, eerste lid, onder d, van de Omgevingswet, om te handelen in strijd met een voorschrift van een omgevingsvergunning voor een milieubelastende activiteit.

4. Bouwhoogten en situeringseisen in een omgevingsplan kunnen worden overschreden als dit noodzakelijk is voor veiligheidsvoorzieningen zoals bliksembeveiliging of beveiligingsconstructies, mits dit niet leidt tot onevenredige aantasting van de omgeving buiten het defensieterrein.

5. Dit artikel vervalt vijf jaar na inwerkingtreding van dit artikel.

Hoofdstuk 3. Slotbepalingen

Artikel 3.1 (inwerkingtreding)

De artikelen van dit besluit treden in werking op een bij koninklijk besluit te bepalen tijdstip, dat voor de verschillende artikelen of onderdelen daarvan verschillend kan worden vastgesteld.

Artikel 3.2 (citeertitel)

Dit besluit wordt aangehaald als: Besluit defensiegereedheid fysieke leefomgeving.

Lasten en bevelen dat dit besluit met de daarbij behorende nota van toelichting in het Staatsblad zal worden geplaatst.

Nota van toelichting

Algemeen deel

NB: een nota van toelichting hoort bij een vastgestelde amvb. De toelichting wordt hieronder daarom verwoord alsof de amvb en dus ook de Wodg al zijn vastgesteld. Dat is op dit moment nog niet het geval.

1. Inleiding

De gereedstelling van de krijgsmacht richt zich op de daadwerkelijke en stelselmatige gereedheid van het militair vermogen die vereist is om invulling te geven aan de verantwoordelijkheid van de regering voor de verdediging, voor de belangen van het Koninkrijk en voor het handhaven en bevorderen van de internationale rechtsorde, in het huidige tijdgewricht.

Toch bestaan in uitvoering van de gereedstelling belemmeringen en knelpunten voor een daadwerkelijke en stelselmatige defensiegereedheid. In Nederland is de ruimte schaars en is multi-functioneel ruimtegebruik eerder de norm dan de uitzondering. Het uitvoeren van gereedstellingsactiviteiten loopt aan tegen een mozaïek van belanghebbenden en nationale rijksopgaven die in dezelfde ruimte bereikt moet worden. Vanuit de opgave van gereedstelling bezien, beperkt dit alles te samen de mogelijkheden om op te leiden en te trainen, zoals het er in een echt gevecht aan toe zou gaan.

Een gevechtsgroep van de landstrijdkrachten heeft de taak gereed te zijn om, als dat noodzakelijk is, het gevecht te voeren aan de Oostflank van bondgenootschappelijk grondgebied. Bij een gevechtsoefening in de bossen mag vanwege een nabijgelegen kleine luchthaven niet worden gevlogen met drones. Ook niet op de lage hoogte waarin die worden gebruikt in Oekraïne als wapen. De militairen die zeven dagen per week, twee keer per dag, moeten nagaan of een notice to move is gegeven, oefenen zonder nabootsing van het gevaar van drones. Wie niet daadwerkelijk leert in het gevecht voortdurend omhoog te kijken, is een te kwetsbaar doelwit ten tijde van inzet.

De Taskforce Drones vliegt niet alleen met drones, maar dient drones ook – met drones – te kunnen bestrijden. Drones zijn in de ogen van toezichthouders gezien als luchtvaartuigen. Luchtvaartuigen mogen elkaar in de vlucht geen schade toebrengen en ook niet op elkaar invliegen. Vliegen met drones is één, het bestrijden van drones een wezenlijk element van het militair vermogen in hedendaagse strijd. Voor het oefenen van het bestrijden van drones met drones of voor het gebruik door Defensie bestaat geen uitzondering.

Een Chinook-vlieger van de Koninklijke Luchtmacht mag in enkele gebieden laagvliegen met een Chinook-transporthelikopter. Landen mag niet, vanwege verstuiving van zand of geluid. Landen mag alleen op heel precies aangewezen coördinaten in vaste vliegrichtingen. De vlieger traint het transport steeds in dezelfde manoeuvre, niet in de variatie en omstandigheden die aan de orde zal zijn bij inzet. Terwijl de effectiviteit van ingezette troepen of het vervoer van materieel, wapens, proviand en andere voorraden daarvan afhankelijk zijn.

Ondertussen kan beschikbare munitieopslagcapaciteit die logistiek belangrijk is niet ten volle worden benut. Verbeteringen aan de bouwtechnische kwaliteit ervan duren lang en de huidige

regelgeving over externe veiligheid werken belemmerend voor een goede benutting van wat qua capaciteit nodig is.

De gevechtseenheden die zij ondersteunen mogen in oefeningen hun pantservoertuigen niet achteruit een bosrand indrukken. Dat mag alleen op enkele vooraf met duidelijke paaltjes aangegeven plaatsen – gaat ten koste van trainen op inzicht van de militair in het verkennen, aankomen en camoufleren om ongezien en veilig te blijven in de verzamelgebieden. Een deel van de voertuigen blijft noodgedwongen op de paden. Bij een gezamenlijke oefening in Duitsland blijkt het averechtse leereffect: Nederlandse militaire laten voertuigen op de weg staan en worden onmiddellijk in het gevecht uitgeschakeld.

Anders dan bijvoorbeeld hulpdiensten mag de Koninklijke Marine niet met kleine schepen op de Waddenzee snelvaren. De Scheepvaartverkeerswet maakt een vergelijkbare vrijstelling ook niet goed mogelijk voor defensie. Het opleiden van militairen in snelvaren en voor het oefenen met gevechtshandelingen op hoge snelheid zijn daarvan afhankelijk.

En terwijl het personeelsbestand van Defensie groeit en moet groeien, kunnen militairen van eenheden die op een uiterst korte *notice to move* staan, om zo nodig binnen enkele dagen in bondgenootschappelijk verband - op de grond, in het luchtruim of vanaf zee - te vechten voor onze veiligheid, niet op de eigen kazerne gelegerd worden, omdat de verbouwing van het al aanwezige gebouw stil ligt, vanwege de constatering van een beschermde diersoort. Het voldoen aan de vereisten van de te beschermen natuurwaarden, levert spanning op met de gewenste operationele snelheid.

Een eenheid legt overdekte loopgraven aan op een oefenterrein met wanden van hout en beton. De aanwezigheid van overdakking maakt het werk vergunningplichtig voor bouwtechnische redenen – terwijl aan de eisen van het Bbl voor een gebouw niet kan en zou moeten worden voldaan.

Het Complex Nieuwe Haven te Den Helder is de enige militaire zeehaven van Nederland en een strategisch logistiek punt voor de Navo. Elke milieubelastende activiteit die plaatsvindt op het terrein van de zeehaven vergunningplicht is en integraal met alle activiteiten op dat terrein moeten worden beoordeeld. Nieuwe activiteiten zoals het oefenen met jetpacks voor het enteren van schepen op zee, of activiteiten die samenhangen met bondgenootschappelijk militair zeeverkeer zoals het dubbel afmeren van een militair schip met kapitale munitie, niet zonder een langjarig en onzeker onderzoeks- en besluitvormingsproces.

Het voorschrift dat milieubelastende activiteiten op de terreinen van kazernes, militaire luchthavens en oefengebieden meegenomen moeten worden in de omgevingsvergunning voor de milieubelastende activiteit en integraal beoordeeld, maakt besluitvorming moeilijk, omslachtig en tijdrovend op een groot aantal van de locaties waarop defensie actief is.

En tot slot zijn defensieterreinen, vaak juist omdat daar geen vrije toegang bestaat voor het publiek, plaatsen waar de natuur zich kan ontwikkelen. Veel van deze plaatsen zijn aangewezen als natuurgebieden op grond van de Habitatrichtlijn, met als gevolg dat veranderingen en ontwikkelingen in de gereedstelling gereguleerd worden door het strenge natuurbeheer en beschermingsregime dat in de Omgevingswet is geregeld voor “Natura 2000-gebieden die voor militaire doeleinden worden gebruikt”.

Deze voorbeelden zijn niet uitputtend. De gezamenlijke kern is: militairen kunnen onvoldoende opleiden in noodzakelijke vaardigheden, eenheden kunnen onvoldoende daadwerkelijk en stelselmatig oefenen, militairen trainen anders dan hoe zij zullen moeten vechten, defensieterreinen kunnen onvoldoende worden benut. Uitwijken naar het buitenland is geen optie, want bondgenoten hebben meer dan voorheen de eigen mogelijkheden zelf heel hard nodig. Daadwerkelijk en stelselmatig gereedstellen is hier niet aan de orde. De zorgvuldigheid waarmee de taak ter bescherming van het land en het voortbestaan van de democratische rechtstaat als zodanig wordt vervuld, heeft daaronder te leiden. Dat is een regeringsverantwoordelijkheid en een verantwoordelijkheid voor militairen die bereid zijn te vechten, en daarbij mogelijk het grootst denkbare offer te brengen voor de bescherming van wat ons dierbaar is. Het voorbestaan van de democratische rechtsstaat als zodanig.

Bestaande wettelijke voorzieningen voor defensie, bijvoorbeeld in het Besluit activiteiten leefomgeving, zijn ontoereikend. Ondertussen is het omgevingsrechtelijke bevoegd gezag niet in staat hier tijdig of goed iets aan te veranderen. Besluiten over milieuvergunningen kunnen alleen integraal. Besluiten over gevolgen voor natuurgebieden en soorten flora en fauna zijn vanwege de landelijke opgaven voor natuurherstel en stikstofreductie moeizaam, omdat elk effect, hoe klein ook, voorkomen of gecompenseerd moet worden. Technische ontwikkeling kan onvoldoende worden geaccommodeerd.

En waar wel besluitvorming op papier mogelijk lijkt, bestaat in de praktijk niet zelden een grote spanning tussen wat het weerbaarheidsbeginsel (resilience) vraagt van de militaire planning – ook van oefenprogramma's, die niet al jaren van te voren in detail zijn uit te werken – en wat uit het beginsel van preventie en voorzorg aan zekerheid kan worden verkregen.

Nieuwe ruimte wordt ontwikkeld, maar dat kost tijd. Tijd waarin bestaande ruimte onvoldoende kan worden benut, terwijl de mogelijkheid om de gereedstelling dan maar niet of niet stelselmatig uit te voeren niet mogelijk is zonder ernstige gevolgen voor de defensiegereedheid en de nationale veiligheid die daarmee gediend is.

2. Hoofdlijnen van dit besluit

2.1 Inleiding

Een van de bevoegdheden waarover de regering beschikt om invulling te geven aan haar verantwoordelijkheid voor de verdediging van het bondgenootschappelijk gebied, voor het beschermen van het voortbestaan van de democratische rechtstaat (de belangen van het Koninkrijk) en voor het handhaven en bevorderen van de internationale rechtsorde, is het oppergezag over de krijgsmacht. De mate waarin wordt bepaald door het veiligheidsbeleid van de regering daadwerkelijk en stelselmatig gereed is voor inzet. Zoals in de toelichting bij het voorstel voor de Wet op de defensiegereedheid en in de Defensienota uitvoerig beschreven, is deze opgave, gelet op de actuele dreiging, geopolitieke omstandigheden en stand van ontwikkeling van de krijgsmacht, aanzienlijk.

Defensie geeft gestalte aan de gereedheid van het militair vermogen van de krijgsmacht door gereedstelling. Gereedstelling omvat onder andere opleiding, training en oefeningen, transport en opslag van materieel en munitie en andere activiteiten. Op de uitvoering daarvan zijn regels

van toepassing, waaronder regels die zijn gesteld bij of krachtens de Omgevingswet, de Wet luchtvaart, de Luchtvaartwet of de Scheepvaartverkeerswet.

Aan die regels ligt een belangenafweging ten grondslag die nog is gebaseerd op een kleine, op crisisbeheersing en op missies gerichte krijgsmacht en niet op de tegenwoordige gereedstellingsopgave.

Zelfs waar in de regelgeving specifieke regels zijn gesteld voor activiteiten van Defensie, zoals regels in het Besluit activiteiten leefomgeving waarin vanuit het oogpunt van milieubescherming specifieke regels zijn gesteld voor de exploitatie en het gebruik van militaire oefenterreinen, militaire zeehavens, blijken deze ontoereikend om op de vereiste stelstelmatige wijze het militair vermogen van de krijgsmacht daadwerkelijk gereed te stellen.

Bovendien zijn deze belemmeringen niet door louter andere besluitvorming door het relevante bestuursorgaan op te lossen.

De Wet op de defensiegereedheid heeft daarom de regering de bevoegdheid gegeven ter verzekering van de gereedheid van het militair vermogen van de krijgsmacht, voor urgente en noodzakelijke gereedstellingsactiviteiten die zijn opgenomen in bijlage I bij de Wodg, tijdelijk afwijkingen te regelen van belemmerende wettelijke voorschriften van de Omgevingswet (Ow), de Wet luchtvaart (Wl), Luchtvaartwet (Lw) en de Scheepvaartverkeerswet. Hierbij blijft wel voldaan worden aan Europese kaders, zoals de Habitat- en Vogelrichtlijn.

Het doel van dit besluit is het verzekeren van het militair vermogen van de krijgsmacht. Dit besluit strekt ertoe de voor dat doel noodzakelijke afwijkingen te regelen van wettelijke voorschriften die de genoemde activiteiten of een tijdige besluitvorming daarover belemmeren. De hoofdlijnen van deze afwijkingen worden toegelicht in paragraaf 2 van deze toelichting.

Deze afwijkingen passen binnen het kader dat de wet hieraan geeft, mede gelet op ander hoger recht waaronder relevante internationaalrechtelijke en Unierechtelijke verplichtingen. In paragraaf 3 wordt ingegaan op de verhouding tot het hoger recht.

Dit besluit is beoogd als een tijdelijk besluit. Ten eerste omdat de afwijkingen die hierin geregeld zijn, in de meeste gevallen van tijdelijke aard zijn. Dat wil echter niet zeggen dat aan dit besluit niet op een later moment nog (opnieuw tijdelijke) afwijkingen kunnen worden toegevoegd. Toch is de verwachting dat in het kader van een meer structurele verbetering van de positie van Defensie in het omgevingsrecht, de behoefte aan deze afwijkingen aanzienlijk kan worden weggenomen, idealiter zodanig dat aan dit besluit ook geen behoefte meer zal bestaan. Op de verhouding van dit besluit met andere nationale wetgeving, in het bijzonder algemene maatregelen van bestuur, wordt ingegaan in paragraaf 4.

Waar dit besluit, in beginsel tijdelijk en gericht afwijken toelaat van wettelijke voorschriften zal dat gevolgen hebben voor, in de eerste plaats, de publieke belangen die deze wettelijke voorschriften beogen te beschermen. Daaraan ligt een afweging ten grondslag tussen de betrokken publieke belangen, die nader in paragraaf 5.1 over de gevolgen van dit besluit zijn toegelicht.

Ten tweede kunnen, als gevolg van deze afwijkingen, noodzakelijke gereedstellingsactiviteiten plaatsvinden die zonder deze afwijkingen niet of niet in deze omvang of op deze wijze tot uitvoering kwamen. Op die gevolgen, waaronder de gevolgen voor natuurgebieden en voor

soorten flora en fauna, waarvan ter voorbereiding van dit besluit een passende beoordeling is verricht en is onderzocht wat de effecten zijn op beschermde soorten, en de wijze waarop daarmee wordt omgegaan, is toegelicht in paragraaf 5.2 van dit besluit.

Dit besluit heeft betekenis voor de uitvoering van de gereedstellingsactiviteiten door de krijgsmacht. Die zullen in de uitvoering onder meer rekening moeten houden met voorschriften die in samenhang met dit besluit zijn gesteld bij ministeriële regeling. Daarnaast verplicht de wet dat over de toepassing van de afwijkingen in dit besluit tijdig wordt gecommuniceerd. Dat is ook in het kader van het draagvlak van belang. Op deze uitvoeringsconsequenties wordt ingegaan in paragraaf 6.1 van dit besluit.

Het besluit heeft ook betekenis voor andere bestuursorganen en overheden, die verantwoordelijk zijn voor de uitvoering of toepassing van de regels waarvan in dit besluit wordt afgeweken. Op deze gevolgen voor de uitvoering wordt ingegaan in paragraaf 6.2 van dit besluit.

In het verlengde hiervan wordt in paragraaf 7 toegelicht wat de implicaties zijn voor het toezicht op de naleving van de regels waarvan wordt afgeweken, en hoe daarbij kan worden toegezien op de grenzen van die afwijkingen.

De toelichting op de scope, duur en afwijkingen is steeds gegeven in het artikelsgewijze deel, nu dit besluit is opgebouwd per activiteit.

3. Verhouding tot hoger recht

PM: Internationaalrechtelijke verplichtingen

PM: Belangenkader Wodg en Omgevingswet (+ IenW-wetten)

Artikel 23.6 van de Omgevingswet bepaalt dat in de nota van toelichting bij een AMvB gemotiveerd wordt op welke wijze rekening is gehouden met de vier beginselen van het milieubeleid van de Europese Unie: het voorzorgsbeginsel, het beginsel van preventief handelen, het beginsel dat milieuaantastingen bij voorrang aan de bron dienen te worden bestreden en het beginsel dat de vervuiler betaalt.

PM: Beginselen (Omgevingsrechtelijk + Weerbaarheid + Evenredigheid)

PM: Betekenis van artikel 4 lid 2 VEU

4. Verhouding tot andere uitvoeringsregelgeving

Omdat het om een tijdelijk besluit gaat, wat over een aanzienlijke hoeveelheid activiteiten een divers palet van regels betreft, dat zich niet beperkt tot afwijkingen van de Omgevingswet, maar ook van Wet luchtvaart en de Scheepvaartverkeerswet, is gekozen voor een eigenstandige algemene maatregel van bestuur.

PM: Verhouding tot meer structurele aanpassingen; en stip op de horizon die later wordt gezet – zie nader rapport/mvt wetsvoorstel).

5. Gevolgen (m.u.v. financiële gevolgen)

5.1 Gevolgen van afwijking voor de belangen die de regels beogen te beschermen

Voor de toelichting op de gemaakte afweging tussen het doel van de afwijkingen (verzekeren gereedheid militair vermogen krijgsmacht) en de belangen die de regel waarvan wordt afgeweken beoogt te beschermen wordt in dit voorlopig ontwerp verwezen naar de artikelsgewijze toelichting.

5.2 Gevolgen van activiteiten die door afwijkingen (mede) mogelijk worden

PM: Passende beoordeling

PM: Mer

PM: andere gevolgen

5.3 Andere gevolgen

PM: Overige belangen en impact?

5.4 Conclusie over proportionaliteit afwijking (doel – middel)

6. Uitvoering

6.1 De uitvoering door de krijgsmacht en andere defensieonderdelen

PM: uitvoeringsgevolgen en ministeriele regeling uitvoering wordt aangevuld na internetconsultatie.

6.2 De uitvoering van regels door andere overheden en bestuursorganen

Op deze gevolgen voor de uitvoering wordt ingegaan in paragraaf 6.2 van dit besluit.

7. Toezicht en handhaving

Uitgangspunt van de wet is dat er in beginsel geen institutionele wijziging plaatsvindt in het toezicht op de gereedstellingsactiviteiten. De Minister van IenW, namens deze de ILT, blijft bijvoorbeeld voor een belangrijk deel van de activiteiten in de fysieke leefomgeving het bevoegde gezag, namelijk voor activiteiten op een militair terrein of een terrein met een militair object als bedoeld in artikel 5.150, eerste lid, van het Besluit kwaliteit leefomgeving. Als het gaat om activiteiten die betrekking hebben op cultureel erfgoed is de gemeente in de regel bevoegd gezag. Bij archeologische rijksmonumenten is de Minister van OCW (de Inspectie Overheidsinformatie en Erfgoed) toezichthouder.

Institutioneel heeft de wet, en dus ook dit besluit, geen gevolgen voor de bevoegdheden van de toezichthouder. Dit besluit heeft wel gevolgen die voortvloeien uit het wegvallen van specifieke materiële normstelling, door de hierin geregelde afwijkingen, op de naleving waarvan toezichthouders toezien.

Toezicht die regeling behoeft in dit wetsvoorstel is primair toezicht op de naleving van wettelijke voorschriften en reageren op overtredingen; als het wettelijk voorschrift niet op de activiteit van toepassing is, is naleving of overtreding niet meer aan de orde en komt de rol van toezicht pas

weer in beeld als afwijkingsgrenzen worden overschreden: dan is immers weer sprake van de 'oude' normen.

8. Financiële gevolgen

Dit besluit kent op zichzelf geen directe gevolgen voor de rijksbegroting. Dit besluit biedt een nadere uitwerking voor het tijdig gereedstellen van de krijgsmacht. Dit zorgt ervoor dat de gereedstelling niet vertraagd en het mogelijk wordt voor de krijgsmacht om daadwerkelijk afschrikwekkend te zijn en voldoende berekenbaar te zijn bij bondgenootschappelijke ondersteuning.

Het besluit vormt daarom een nadere uitwerking van hoe omgegaan wordt met het wettelijk kader. Zodra dit kader gebruikt wordt zal daarbij een specifieke afweging gemaakt worden waarbij ook aandacht is voor de budgettaire gevolgen. Daarbij geldt dat het ministerie van Defensie als beleidsinitiërend departement en het beleidsverantwoordelijke departement zorg zal dragen voor de benodigde dekking voor de kosten die hieruit voortvloeien, zodat deze kosten worden ingepast in de departementale begrotingen, conform de regels budgetdiscipline.

9. Evaluatie

PM

10. Advies en consultatie

10.1 Voorbereiding van dit besluit

PM: wordt aangevuld na internetconsultatie

10.2 Internetconsultatie

Bij de voorbereiding van dit besluit is een internet consultatie verricht. PM: wordt aangevuld na internetconsultatie.

10.3 Toetsen en adviezen

PM: wordt aangevuld na internetconsultatie

10.4 Voorhangprocedure

PM: wordt aangevuld na voorhang bij het parlement.

11. Overgangsrecht en inwerkingtreding

De beoogde inwerkingtreding van dit besluit valt samen met het moment waarop het voorstel van de Wet op de defensiegereedheid in werking zal treden.

Artikelsgewijze toelichting

Artikel 2.1 (gebiedsbescherming en soortenbescherming)

In dit artikel wordt geregeld dat de activiteiten waarover in dit besluit regels zijn gesteld, kunnen afwijken van de vergunningplichten voor soortenbescherming en gebiedsbescherming, zoals die gelden voor flora- en fauna-activiteiten en natura 2000-activiteiten. De voorwaarde voor het kunnen afwijken is dat toepassing wordt gegeven aan de regels van de Wodg. Die schrijven voor dat in het kader van de voorbereiding van dit besluit, een passende beoordeling is verricht en toepassing is gegeven aan de criteria die op basis van de Vogel- en Habitatrichtlijnen gelden, met inbegrip van het vaststellen van een compensatieprogramma en een soortenprogramma. Bovendien kunnen in dat kader regels zijn gesteld bij ministeriële regeling die bij de uitvoering in acht genomen dienen te worden genomen. Dit artikel heeft als zodanig geen gevolgen voor de rechtskracht van al verleende omgevingsvergunningen. Deze komen dus niet te vervallen. Het artikel regelt slechts dat de activiteiten die in dit besluit worden geregeld, in de omvang waarin dat het geval is, niet aan die omgevingsvergunningen of het verbod waarvan deze verlof geven, gebonden is.

Artikel A.1 (luchtvaartuigen)

Dit besluit voorziet in een tijdelijke afwijkingsmogelijkheid ten behoeve van activiteit A1 van bijlage 1 bij de Wet op de defensiegereedheid, betreffende het opstijgen, vliegen en landen van helikopters op de militaire terreinen zoals genoemd in artikel A1, eerste lid.

1. Aanleiding en noodzaak van de regeling

De verslechterde veiligheidssituatie in Europa en de toegenomen dreiging aan de oostflank van het NAVO-verdragsgebied vereisen een hogere mate van gereedheid van de Nederlandse krijgsmacht. Voor het Commando Lucht- en Ruimtestrijdkrachten betekent dit dat helikopterbemanningen intensiever en realistischer moeten kunnen trainen in samenwerking met grondeenheden van andere krijgsmachtdelen.

Moderne militaire operaties vereisen dat transport- en gevechtshelikopters onder uiteenlopende omstandigheden kunnen opereren, waaronder tactische landingen buiten voorbereide locaties, optreden onder gesimuleerde vijandelijke dreiging en gezamenlijke operaties met grondtroepen. Voor een adequate gereedstelling is het noodzakelijk dat helikopterbemanningen kunnen oefenen met variabele landingslocaties, wisselende in- en uitvliegroutes en een substantieel hoger aantal vliegtuigbewegingen dan thans op grond van de luchthavenregelingen mogelijk is.

De huidige luchthavenregelingen voor militaire oefenterreinen beperken deze oefenmogelijkheden aanzienlijk doordat zij uitgaan van vaste coördinaten voor landingen, vaste in- en uitvliegroutes en een beperkt aantal vliegtuigbewegingen per terrein. Hierdoor sluit de regelgeving onvoldoende aan bij de actuele operationele behoefte van de krijgsmacht.

Zonder tijdelijke afwijking van deze regels kan Defensie de noodzakelijke opleidings-, trainings- en oefenprogramma’s niet tijdig uitvoeren, hetgeen direct gevolgen heeft voor de operationele gereedheid van helikoptereenheden en de ondersteuning van grondoperaties.

2. Knelpunten en noodzaak van de afwijkingen

2.1 Beperkingen in luchthavenregelingen

De luchthavenregelingen die op de betrokken militaire oefenterreinen van toepassing zijn, bevatten vaste coördinaten voor helikopterlandingsplaatsen met een beperkte straal rondom die coördinaten. Daarnaast gelden vaste in- en uitvliegroutes en maximale aantallen vliegtuigbewegingen.

Deze systematiek sluit onvoldoende aan bij de operationele werkelijkheid van tactische helikopteroperaties. Bij militaire oefeningen moet juist sprake zijn van vrijheid om landingslocaties te kiezen afhankelijk van terrein, dreiging, weersomstandigheden en samenwerking met grondeenheden.

Ook is het huidige aantal toegestane vliegtuigbewegingen ontoereikend. De gezamenlijke behoefte bedraagt circa 24.000 vliegtuigbewegingen per jaar, terwijl de huidige luchthavenregelingen gezamenlijk aanzienlijk minder ruimte bieden.

2.2 Natuur- en milieuregelgeving

Een belangrijk deel van de betrokken militaire oefenterreinen ligt nabij of binnen Natura 2000-gebieden. Intensiever gebruik van de terreinen en gewijzigde vliegtuigbewegingen kunnen leiden tot een vergunningplicht voor Natura 2000-activiteiten of flora- en fauna-activiteiten.

De benodigde vergunningprocedures kennen lange doorlooptijden en worden bemoeilijkt door juridische onzekerheid rondom stikstofdepositie en verstoring van beschermde soorten. Hierdoor kunnen noodzakelijke gereedstellingsactiviteiten niet tijdig plaatsvinden.

2.3 Operationele beperkingen

De bestaande regelgeving verhindert dat helikopterbemanningen realistische tactische scenario's kunnen oefenen. Oefeningen waarbij meerdere helikopters gelijktijdig landen, tactische routes kiezen of samenwerken met grondtroepen zijn binnen de huidige luchthavenregelingen slechts beperkt mogelijk.

Daarmee ontstaat een direct risico voor de kwaliteit van de opleiding en training van vliegers en (ondersteunende) grondeenheden.

3. Noodzaak, proportionaliteit, subsidiariteit en samenhang van de afwijkingen

a. Noodzaak van de concrete afwijkingen

De afwijkingen zijn noodzakelijk om helikoptereenheden en grondeenheden op realistische wijze te kunnen opleiden, trainen en oefenen ten behoeve van de gereedstelling van de krijgsmacht.

De huidige regelgeving sluit onvoldoende aan bij de operationele behoefte en belemmert de uitvoering van noodzakelijke trainingsprogramma's.

b. Proportionaliteit

De afwijkingen zijn proportioneel omdat zij beperkt zijn tot bestaande militaire oefenterreinen waar reeds militaire vliegactiviteiten plaatsvinden. Er worden geen nieuwe militaire luchthavens aangewezen.

Ook blijft het totaal aantal vliegtuigbewegingen gemaximeerd op 24.000 per kalenderjaar. Daarnaast worden de vliegtuigbewegingen verdeeld over meerdere terreinen om de belasting voor de omgeving te spreiden.

Als voorbeeld van de gevolgen voor de leefomgeving is de ophoging naar 8500 vliegtuigbewegingen op de Orschoitse Heide, het militaire oefenterrein waar de toename het grootst is en die daarmee potentieel tot de meeste effecten leidt, facultatief in kaart gebracht door het Koninklijk Nederlands Lucht- en Ruimtevaartcentrum. Dit is gedaan naar voorbeeld van de geluidsbelasting van 35 Ke, zoals die gesteld is voor een luchthaven met een luchthavenbesluit op grond van het BML. Uit deze analyse blijkt dat de geluidsbelasting binnen de grenzen van de militaire oefenterreinen blijft. Defensie blijft daarnaast gehouden aan bestaande regels inzake vliegveiligheid en minimale vlieghoogten buiten de expliciet toegestane afwijkingen.

c. Subsidiariteit

De afwijkingen hebben een tijdelijk karakter en gelden uitsluitend gedurende vijf jaar. In deze periode worden structurele oplossingen voorbereid, waaronder aanpassing van luchthavenregelingen en het doorlopen van natuurvergunningprocedures.

Minder ingrijpende alternatieven zijn onvoldoende effectief gebleken. De bestaande vrijstellingsregelingen voor incidenteel gebruik van terreinen bieden onvoldoende ruimte voor structurele opleidings- en trainingsprogramma's.

d. Samenhang met andere afwijkingen

Deze activiteit hangt samen met andere gereedstellingsactiviteiten binnen deze algemene maatregel van bestuur, in het bijzonder de activiteiten inzake laagvliegen, oefenterreinen en natuurafwijkingen.

De regeling vormt onderdeel van een breder pakket maatregelen dat noodzakelijk is om de gereedstelling van de krijgsmacht op korte termijn te versterken.

4. Locatie van de afwijkingen

De afwijkingen gelden uitsluitend op de in artikel A1, eerste lid, genoemde bestaande militaire oefenterreinen. Deze terreinen worden reeds gebruikt voor militaire helikopteroperaties. De regeling voorziet niet in uitbreiding naar nieuwe locaties buiten bestaande militaire terreinen.

5. Duur van de afwijkingen

De afwijkingen gelden gedurende vijf jaar na inwerkingtreding van dit besluit.

Deze termijn is noodzakelijk omdat structurele aanpassing van luchthavenregelingen en overige toestemmingen aanzienlijke voorbereidingstijd en langdurige besluitvormingsprocedures vergen.

De afwijkingen vervallen zodra structurele regelgeving en vergunningverlening toereikend zijn om de activiteiten binnen het reguliere wettelijke kader mogelijk te maken.

6. Effecten op de leefomgeving

Het gebruik van helikopterlandingsplaatsen dat door de afwijkingen mogelijk wordt gemaakt, leidt dat er helikopters verspreid binnen de bestaande militaire oefenterreinen kunnen starten en landen, wat opgemerkt kan worden door de omgeving. Qua geluidsbelasting, zal de toename in hoofdzaak merkbaar zijn binnen de grenzen van de militaire terreinen, waardoor de extra belasting voor de directe omgeving beperkt blijft. De effecten op de natuur worden betrokken in het natuuronderzoek.

7. Waarborgen en beheersmaatregelen

Hoewel tijdelijk wordt afgeweken van onderdelen van de reguliere regelgeving, blijven diverse waarborgen van toepassing ter bescherming van natuur, milieu, veiligheid en leefomgeving.

De oefeningen vinden uitsluitend plaats binnen bestaande militaire oefenterreinen. Er worden geen nieuwe start- of landingslocaties buiten deze terreinen toegestaan.

Ook blijft de militaire luchtvaart gehouden aan geldende regels inzake vliegveiligheid, luchtruimcoördinatie en afstemming met terreinbeheerders. Met civiele en militaire luchtruimgebruikers vindt voortdurende coördinatie plaats.

Bij afwijkende tijden en grootschalige oefeningen wordt actief gecommuniceerd met omwonenden en lokale overheden over de aard en planning van de oefeningen. Defensie registreert en monitort de uitgevoerde vliegtuigbewegingen en evalueert periodiek de effecten van de regeling op de leefomgeving en natuurwaarden.

Artikel A.2 (laagvliegen helikopters)

Dit artikel strekt tot uitvoering van bijlage I, onderdeel A, activiteit 2, van de Wet op de defensiegereedheid (Wodg). De regeling maakt het mogelijk tijdelijk af te wijken van onderdelen van natuurregelgeving en militaire luchtvaartregelgeving teneinde de gereedstelling van militaire helikoptereenheden te waarborgen.

De afwijking ziet uitsluitend op bestaande militaire laagvlieggebieden en voorziet niet in het aanwijzen van nieuwe gebieden. Evenmin leidt deze regeling tot structurele wijziging van de ruimtelijke inrichting van Nederland. De regeling heeft een tijdelijk karakter en geldt uitsluitend gedurende de periode die noodzakelijk is om structurele oplossingen planologisch en vergunningstechnisch te realiseren.

1. Noodzaak voor de gereedstelling

De veranderde geopolitieke situatie en de toegenomen dreiging aan de oostflank van het NAVO-verdragsgebied vereisen een hogere mate van operationele gereedheid van de Nederlandse krijgsmacht. Voor helikoptereenheden betekent dit dat intensiever moet worden geoefend met tactisch laagvliegen onder uiteenlopende operationele omstandigheden.

Laagvliegen is essentieel voor het optreden in een omgeving waarin moderne detectie- en wapensystemen aanwezig zijn. Door op geringe hoogte te vliegen kunnen helikopterbemanningen radarwaarneming beperken, dekking van het terrein benutten en snel samenwerken met grondeenheden. Daarnaast is laagvliegen noodzakelijk voor het veilig uitvoeren van transport-, evacuatie- en gevechtsmissies onder vijandelijke dreiging.

De bestaande behoefte aan training is de afgelopen jaren aanzienlijk toegenomen. De huidige gereedstellingsopgave vereist maximaal 2500 laagvlieguren per kalenderjaar, verdeeld over de bestaande militaire laagvlieggebieden.

De afwijkingen van dit artikel zijn daarom bedoeld voor oefeningen en trainingen die noodzakelijk zijn voor:

- tactisch laagvliegen;

- samenwerking tussen lucht- en landeenheden;
- optreden onder gesimuleerde gevechtsomstandigheden; of
- het ontwijken van vijandelijke detectie- en wapensystemen.

2. Knelpunt en noodzaak tot afwijking

Defensie ondervindt momenteel beperkingen vanuit zowel natuurregelgeving als luchtvaartregelgeving. In de eerste plaats gelden voor meerdere laagvlieggebieden vergunningvoorschriften die voortvloeien uit natuurvergunningen die oorspronkelijk zijn verleend op grond van de Natuurbeschermingswet 1998. Deze vergunningen bevatten maxima gebaseerd op historische gebruiksgegevens uit de periode 2003–2008. Omdat in de afgelopen jaren minder werd gevlogen vanwege buitenlandse inzet, onderhoud en capaciteitsbeperkingen, zijn de toegestane gemiddelden lager komen te liggen dan operationeel noodzakelijk is. Hierdoor sluit de vergunde situatie niet langer aan op de actuele gereedstellingsbehoefte.

Daarnaast bevat de vergunning lokale beperkingen ten aanzien van perioden en zones waar laagvliegen is toegestaan. Hoewel deze beperkingen vanuit soortenbescherming begrijpelijk zijn, beperken zij de flexibiliteit die noodzakelijk is voor realistische oefenscenario's.

In de tweede plaats volgt uit artikel 7 van de Regeling minimum VFR-vlieghoogten en VFR-vluchten buiten de daglichtperiode voor militaire vliegtuigen en helikopters dat boven militaire oefenterreinen lager vliegen dan de reguliere minimumhoogte alleen is toegestaan indien wordt samengewerkt met niet-vliegende eenheden. Dit is een beperking indien een militaire oefenterrein valt binnen een laagvlieggebied. Deze beperking sluit onvoldoende aan op hedendaagse operationele trainingsbehoeften, waarbij ook zelfstandige tactische helikopteroperaties op lage hoogte moeten worden beoefend.

De structurele oplossing voor deze knelpunten wordt voorzien in het Nationaal Programma Ruimte voor Defensie (NPRD), waarbij laagvlieggebieden planologisch worden geborgd. De daarvoor noodzakelijke wijzigingen van het Besluit kwaliteit leefomgeving, omgevingsplannen en vergunningen kennen echter langdurige procedures. Zonder tijdelijke afwijking ontstaat een directe beperking van de operationele gereedheid.

3. Gekozen afwijking en onderbouwing

Met dit artikel wordt tijdelijk afgeweken van:

- artikel 5.1 van de Omgevingswet, voor zover het Natura 2000-activiteiten betreft;
- vergunningvoorschriften verbonden aan bestaande natuurvergunningen voor laagvlieggebieden; en
- artikel 7 van de Regeling minimum VFR-vlieghoogten en VFR-vluchten buiten de daglichtperiode voor militaire vliegtuigen en helikopters.

De afwijking maakt het mogelijk om binnen de bestaande laagvlieggebieden gezamenlijk maximaal 2500 laagvlieguren per kalenderjaar uit te voeren.

a. Proportionaliteit

De afwijking is proportioneel omdat:

- uitsluitend gebruik wordt gemaakt van reeds bestaande militaire laagvlieggebieden;
- geen nieuwe gebieden worden opengesteld;

- een expliciete bovengrens van 2500 uren geldt;
- de belasting over meerdere gebieden wordt gespreid; en
- bestaande ecologische beperkingszones zoveel mogelijk worden gerespecteerd.

Daarnaast blijkt uit eerdere ecologische beoordelingen dat significante effecten in belangrijke mate kunnen worden beperkt door mitigerende maatregelen en gebiedsgerichte spreiding.

De impact op burgers blijft beperkt doordat de activiteiten plaatsvinden binnen reeds bekende militaire oefengebieden en laagvliegroutes. Bij afwijkende tijden en grootschalige oefeningen worden omwonenden tijdig informatie verstrekt.

b. Subsidiariteit

De afwijking is noodzakelijk omdat minder ingrijpende alternatieven ontoereikend zijn. Het individueel aanpassen van vergunningen per gebied biedt onvoldoende snelheid om aan de actuele gereedstellingsopgave te voldoen. Ook kan de benodigde operationele flexibiliteit niet worden bereikt door uitsluitend gebruik te maken van bestaande vergunde maxima. De gekozen maatregel heeft bovendien een tijdelijk karakter en overbrugt uitsluitend de periode totdat structurele oplossingen zijn gerealiseerd.

c. Relatie met andere activiteiten

Deze activiteit hangt nauw samen met activiteit A1 van bijlage I bij de Wodg, betreffende het opstijgen, vliegen en landen van helikopters op militaire oefenterreinen. In de praktijk kunnen beide activiteiten onderdeel vormen van één geïntegreerde oefening.

Daarnaast bestaat samenhang met activiteit A3, voor zover laagvliegoefeningen gedurende duisternis plaatsvinden.

4. Locatie van de afwijking

De afwijking geldt uitsluitend binnen de bestaande militaire laagvlieggebieden:

Ginkelse Heide, Maas en Waal, Midden-Drenthe, Noord-Drenthe, Oirschot, De Peel, Veluwe en Randmeren, Voorne-Putten en Hoeksche Waard, West-Drenthe en Wieringermeerpolder.

5. Duur van de afwijking

De afwijking geldt voor maximaal vijf jaar na inwerkingtreding van dit besluit.

Deze termijn sluit aan bij de maximale duur die de Wodg toestaat voor tijdelijke gereedstellingsmaatregelen. Binnen deze periode wordt voorzien in structurele juridische borging via het NPRD, wijzigingen van regelgeving en actualisatie van natuurvergunningen.

Indien de structurele maatregelen eerder in werking treden, vervalt de noodzaak voor toepassing van deze afwijking.

6. Effecten op de leefomgeving

De effecten van de toename in het gebruik ten opzichte van de huidig natuurvergunde gebruik, worden betrokken in het natuuronderzoek.

7. Waarborgen en beheersmaatregelen

Ter beperking van de gevolgen voor natuur en leefomgeving gelden verschillende waarborgen.

Defensie blijft gebruikmaken van een centraal registratiesysteem waarin per gebied de daadwerkelijk gevlogen uren worden bijgehouden. Hiermee kan actief worden gestuurd op naleving van de maximale gebruiksruimte en spreiding tussen gebieden.

Daarnaast blijven bestaande ecologische beperkingsmaatregelen, waaronder het vermijden van vogelrustgebieden en gevoelige seizoensperioden, zoveel mogelijk gehandhaafd. De afwijking ziet primair op de omvang van het gebruik en niet op het volledig loslaten van natuurbeperkende maatregelen.

Ook worden vliegtuigbewegingen zoveel mogelijk gespreid over de verschillende laagvlieggebieden om cumulatieve belasting van de omgeving te voorkomen.

Ten slotte wordt voorzien in actieve communicatie richting gemeenten, en omwonenden bij afwijkende tijden en grootschalige oefeningen. Hiermee wordt de maatschappelijke impact zoveel mogelijk beperkt en blijft de omgeving geïnformeerd over intensiever gebruik van de bestaande oefengebieden.

Artikel A.3 (vliegen bij duisternis en buiten openingstijden)

Dit besluit voorziet in een tijdelijke afwijkingsmogelijkheid ten behoeve van activiteit A.3 van bijlage 1 bij de Wet op de defensiegereedheid, betreffende het vliegen met luchtvaartuigen tijdens duisternis. De afwijking is noodzakelijk voor het waarborgen van de operationele gereedheid van de krijgsmacht in het licht van de verslechterde geopolitieke en veiligheidskundige situatie in Europa.

Moderne militaire operaties vinden in toenemende mate plaats gedurende de avond, nacht en vroege ochtend. Opereren bij duisternis verkleint de kans op visuele detectie door een tegenstander en vergroot het tactische verrassingseffect. Daarnaast brengt vliegen bij duisternis aanvullende operationele en vliegtechnische uitdagingen met zich, waaronder beperkte zichtomstandigheden, complexere deconflictie tussen luchtvaartuigen en verhoogde eisen aan situational awareness van bemanningen. Het veilig kunnen opereren onder deze omstandigheden vereist intensieve opleiding, training en oefening.

De bestaande regelgeving inzake openingstijden, geluidbeperking en geluidszonering belemmert in de praktijk het uitvoeren van voldoende vliegactiviteiten bij duisternis, met name gedurende de zomermaanden. In deze maanden is de periode van duisternis beperkt, waardoor binnen de geldende openstellingstijden onvoldoende tijd resteert om de noodzakelijke training uit te voeren.

De afwijking maakt het daarom mogelijk om gedurende een beperkt aantal dagen per jaar af te wijken van de bestaande openstellingstijden en van de toepassing van de berekening van de geluidbelasting van landende en opstijgende militaire luchtvaartuigen.

1. Noodzaak voor de gereedstelling

Het type operaties dat samenhangt met hoofdtaak 1 van de krijgsmacht laat in toenemende mate minder keuzevrijheid ten aanzien van het tijdstip van optreden. Om eenheden inzetgereed te houden, moeten vliegers en bemanningen structureel kunnen trainen onder omstandigheden die overeenkomen met daadwerkelijke operationele inzet.

Vliegen bij duisternis vormt een essentieel onderdeel van die gereedstelling. Daarbij gaat het niet uitsluitend om tactische voordelen, maar tevens om vliegveiligheid. Obstakels, terreinstructuren en andere luchtvaartuigen zijn in het donker moeilijker waarneembaar, terwijl operaties vaak onder verhoogde tijdsdruk plaatsvinden. De noodzakelijke vaardigheden kunnen uitsluitend worden ontwikkeld en behouden door regelmatig onder realistische omstandigheden te oefenen.

2. Knelpunten en noodzaak van afwijking

De huidige regelgeving belemmert het uitvoeren van voldoende vliegactiviteiten bij duisternis op twee hoofdpunten. In de eerste plaats zijn de bestaande openstellingstijden van militaire luchthavens, laagvlieggebieden en militaire oefenterreinen onvoldoende toegesneden op de huidige operationele behoefte. Artikel 1, onderdeel e, van de Regeling beperking geluidhinder luchtvaart beperkt oefenvluchten gedurende de nachtelijke uren. Daarnaast bevatten luchthavenbesluiten, luchthavenregelingen en specifieke regelingen inzake geluidhinder aanvullende tijdsbeperkingen. Hierdoor resteert in de zomermaanden onvoldoende tijd om daadwerkelijk bij duisternis te trainen.

In de tweede plaats vormt de geluidsberekeningsmethodiek uit artikel 3, tweede lid, van het Besluit militaire luchthavens een belemmering voor de in artikel 2, eerste lid, onder a, van dat besluit aangewezen militaire luchthavens waarvoor een luchthavenbesluit wordt vastgesteld. Vliegtuigbewegingen in de avond- en nachtperiode tellen bij deze luchthavens zwaarder mee bij de berekening van de geluidbelasting van landende en opstijgende militaire luchtvaartuigen. Daardoor wordt de maximaal toegelaten geluidbelasting, de geluidruimte, sneller bereikt, zonder dat feitelijk sprake is van een evenredige toename van het aantal vliegtuigbewegingen. Deze problematiek doet zich in het bijzonder voor bij jachtvliegtuigen, waaronder de F-35.

De bestaande ontheffingsmogelijkheden bieden hiervoor geen toereikende oplossing. Uit jurisprudentie volgt dat de ontheffingsmogelijkheid uit de Regeling beperking geluidhinder luchtvaart niet langer kan worden toegepast voor structurele oefendoeleinden. Daarnaast is de duur en procedurele inrichting van afzonderlijke ontheffingstrajecten onvoldoende verenigbaar met de noodzaak om tijdig en planbaar invulling te geven aan de operationele gereedstelling.

3. Gekozen afwijking en onderbouwing

Met deze afwijking wordt tijdelijk voorzien in verruimde mogelijkheden voor vliegen bij duisternis door af te wijken van bestaande regels over openingstijden, gebruiksbeperkingen en de toepassing van de geluidsberekeningsmethodiek. De afwijking is gericht op het wegnemen van concrete belemmeringen die het uitvoeren van noodzakelijke opleiding, training en oefening bij duisternis beperken, met name gedurende de zomermaanden waarin de beschikbare uren duisternis beperkt zijn. Daarbij is gekozen voor een gerichte en tijdelijke afwijking van uitsluitend die onderdelen van de bestaande regelgeving die noodzakelijk zijn voor de operationele gereedstelling. Structurele wijziging van de betrokken regelgeving vergt een langdurig traject en bestaande ontheffingsmogelijkheden bieden onvoldoende ruimte voor een planbare en bestendige uitvoering van het jaarlijkse oefen- en trainingsprogramma. Daarom is gekozen voor een tijdelijke afwijking in het kader van de Wet op de defensiegereedheid.

De verwijzing naar de planologische kernbeslissing in het tweede lid heeft te maken met het Tweede Structuurschema Militaire Terreinen (SMT-2)

a. Proportionaliteit

De afwijking maakt een tijdelijke verruiming van vliegactiviteiten bij duisternis mogelijk. Daarmee wordt erkend dat sprake is van aanvullende belasting voor omwonenden, met name in de avond- en vroege ochtenduren. Deze belasting is echter begrensd en voorzien van waarborgen.

De afwijking geldt uitsluitend gedurende de maanden mei, juni en juli en gedurende maximaal 42 dagen per kalenderjaar. Daarnaast geldt de afwijking uitsluitend op werkdagen en slechts tot uiterlijk 01:00 uur of vanaf 04:30 uur. Indien gebruik wordt gemaakt van de avondverruiming tot 01:00 uur, wordt de daaropvolgende ochtend geen gebruik gemaakt van de vroege openstelling vanaf 04:30 uur.

Verder wordt het gebruik van de afwijking gespreid over meerdere locaties en geldt per locatie dat maximaal 50% van het totaal aantal vlieguren per kalenderjaar mag plaatsvinden bij duisternis. Hiermee wordt voorkomen dat de afwijking leidt tot onbeperkte of onevenredige intensivering van nachtelijke vliegactiviteiten.

Ten aanzien van de nachtstraffactor geldt dat het doel van de afwijking niet is om de totale geluidbelasting onbeperkt te vergroten, maar om te voorkomen dat noodzakelijke oefeningen bij duisternis onevenredig ten koste gaan van de beschikbare geluidruimte voor overige vliegactiviteiten.

b. Subsidiariteit

Minder ingrijpende alternatieven zijn onderzocht, maar bieden geen toereikende oplossing. Het uitsluitend aanpassen van openingstijden zonder uitzondering op de geluidsberekeningssystematiek zou onvoldoende ruimte bieden om de benodigde vliegactiviteiten uit te voeren. Omgekeerd biedt uitsluitend afwijking van de nachtstraffactor geen oplossing voor de feitelijke sluitingstijden van luchthavens en oefengebieden.

Ook afzonderlijke wijzigingstrajecten van de betrokken regelgeving bieden geen oplossing binnen de termijn die noodzakelijk is voor de gereedstelling. Structurele wijziging van luchthavenbesluiten, luchthavenregelingen, het Besluit militaire luchthavens en diverse ministeriële regelingen vergt meerdere jaren.

Daarom is gekozen voor een tijdelijke, geïntegreerde afwijkingsmogelijkheid op grond van de Wet op de defensiegereedheid, vooruitlopend op structurele aanpassing van de betrokken regelgeving.

c. Relatie met andere activiteiten

Vliegen bij duisternis kan samenhangen met andere activiteiten uit bijlage 1 bij de Wet op de defensiegereedheid, waaronder laagvliegen en het gebruik van militaire oefenterreinen. De afwijking raakt daarom aan de activiteiten A1 en A2. Afstemming tussen deze activiteiten vindt plaats binnen de operationele planning van Defensie.

4. Locaties waarop de afwijking van toepassing is

De afwijking geldt uitsluitend voor de in artikel A3, tweede lid, genoemde militaire luchthavens, laagvlieggebieden en militaire terreinen. Hiermee wordt de geografische reikwijdte van de afwijking limitatief begrensd.

5. Duur van de afwijking

De afwijking geldt gedurende een periode van vijf jaar. Deze termijn is noodzakelijk om structurele aanpassing van de relevante regelgeving mogelijk te maken, waaronder wijziging van luchthavenbesluiten, luchthavenregelingen, het Besluit militaire luchthavens en diverse regelingen inzake geluidbeperking. Daarnaast is voor Defensie voorzienbaarheid en planbaarheid noodzakelijk voor de voorbereiding van oefen- en trainingsprogramma's en de inzetgereedheid van operationele eenheden.

6. Effecten op de leefomgeving

De omgeving van de militaire luchthavens kunnen in de maanden mei, juni en juli per locatie enkele dagen te maken krijgen met aanvullende startende en landende luchtvaartuigen tot 01:00 's avonds of vanaf 04:30 's ochtends. Dit leidt in die gevallen tot geluidhinder.

7. Waarborgen en beheersmaatregelen

Het gebruik van de afwijking wordt ingebed in de reguliere operationele planning en commandovoering van Defensie. Toepassing van de afwijking dient telkens operationeel te worden gemotiveerd in het jaarlijkse oefen- en trainingsprogramma.

Daarnaast wordt het gebruik van de afwijking geregistreerd en gemonitord via de reguliere rapportagesystemen van Defensie. Hierdoor bestaat inzicht in de frequentie, duur en locaties van de afwijkende activiteiten en kan toezicht plaatsvinden op naleving van de gestelde voorwaarden.

Omwonenden worden vooraf geïnformeerd via de gebruikelijke communicatiekanalen die reeds worden gehanteerd voor militaire vliegactiviteiten.

Bij de toepassing van de afwijking blijft Defensie gehouden om hinder voor de omgeving zoveel mogelijk te beperken en activiteiten waar mogelijk te spreiden.

Artikel A.4 (onderhouden en proefdraaien van luchtvaartuigen)

Dit besluit voorziet in een tijdelijke afwijkingsmogelijkheid ten behoeve van activiteit A4 van bijlage 1 bij de Wet op de defensiegereedheid. De activiteit ziet op het onderhouden en proefdraaien van luchtvaartuigen van de krijgsmacht op militaire luchthavens. Het proefdraaien van luchtvaartuigen van de krijgsmacht vormt een noodzakelijk onderdeel van het onderhoudsproces. Zonder het veilig en volledig kunnen uitvoeren van proefdraaiscenario's zijn luchtvaartuigen niet luchtwaardig en mogen niet opnieuw worden vrijgegeven voor operationele inzet, opleiding, training of oefening. De huidige regelgeving en vergunningensystematiek beperken de beschikbare ruimte voor deze activiteiten, waardoor luchtvaartuigen langer buiten gebruik blijven dan operationeel aanvaardbaar is.

De afwijking maakt het mogelijk om gedurende beperkte perioden tijdelijk meer ruimte te bieden voor onderhoud en proefdraaien van luchtvaartuigen van de krijgsmacht, waaronder luchtvaartuigen van bondgenootschappelijke krijgsmachten die zich in Nederland bevinden in het kader van oefeningen of operationele inzet.

1. Noodzaak voor de gereedstelling

Om luchtvaartuigen veilig inzetbaar te houden, is preventief en correctief onderhoud noodzakelijk. Onderdeel daarvan is het proefdraaien van motoren na onderhoudswerkzaamheden of bij technische storingen. Het proefdraaien is essentieel om vast te stellen dat een luchtvaartuig voldoet aan de luchtwaardigheidseisen en daarmee veilig kan terugkeren in de operationele planning.

De huidige beperkingen in geluidruimte en vergunningvoorschriften leiden ertoe dat proefdraaien in de praktijk regelmatig moet worden verdeeld over meerdere dagen. Hierdoor blijven luchtvaartuigen langer niet inzetbaar, hetgeen direct gevolgen heeft voor de beschikbaarheid van toestellen voor opleiding, training, oefening en inzet.

Dit knelpunt doet zich in versterkte mate voor tijdens perioden van verhoogde operationele gereedstelling, internationale samenwerking en oefeningen met bondgenoten, waarbij ook onderhoud aan buitenlandse luchtvaartuigen noodzakelijk kan zijn.

2. Knelpunten en noodzaak van afwijking

De belangrijkste belemmeringen volgen uit omgevingsvergunningen, omgevingsplannen en natuurregelgeving. In vergunningen voor militaire luchthavens zijn de toegestane vormen van proefdraaien vaak zeer specifiek vastgelegd, onder meer naar toesteltype, locatie, duur in aantal minuten per dag en geluidsbelasting. Hierdoor bestaat in de praktijk onvoldoende flexibiliteit om te kunnen proefdraaien bij gewijzigde operationele omstandigheden of bij inzet van andere typen luchtvaartuigen.

Daarnaast kunnen de geldende geluidgrenswaarden en geluidzones ertoe leiden dat de beschikbare ruimte voor grondgebonden geluid ontoereikend is voor intensiever proefdraaien. Dit geldt in het bijzonder tijdens tijdelijke piekbelasting als gevolg van verhoogde gereedstelling of internationale oefeningen.

Voorts kunnen proefdraaiactiviteiten gevolgen hebben voor Natura 2000-gebieden vanwege stikstofdepositie en geluidsverstoring. Structurele aanpassing van vergunningen en passende beoordelingen vergt aanzienlijke tijd, terwijl de operationele behoefte zich reeds op korte termijn voordoet.

3. Gekozen afwijking en onderbouwing

Met deze afwijking wordt tijdelijk voorzien in extra operationele ruimte voor het proefdraaien van luchtvaartuigen op militaire luchthavens. Daarbij wordt afgeweken van onderdelen van omgevingsvergunningen, omgevingsplannen en regels inzake milieubelastende activiteiten, geluid en Natura 2000-activiteiten, voor zover deze het noodzakelijke onderhoud en proefdraaien beperken. In het eerste lid is limitatief opgesomd van welke wet- en regelgeving, vergunningen en planologische regels kan worden afgeweken. De afwijking ziet uitsluitend op zover dat noodzakelijk is voor proefdraaien van luchtvaartuigen. De afwijking is beperkt tot bestaande militaire luchthavens en geldt uitsluitend voor zover dit noodzakelijk is voor de operationele gereedstelling. Daarbij is nadrukkelijk niet gekozen voor een algemene verruiming van vliegactiviteiten of een onbeperkte uitbreiding van geluidruimte, maar voor een tijdelijke en gericht begrensde afwijking ten behoeve van onderhoud en herstel van inzetbaarheid van luchtvaartuigen.

a. Proportionaliteit

Proefdraaien van luchtvaartuigen kent vaste operationele en veiligheidsprocedures, waardoor de belasting voor de omgeving zoveel mogelijk beheersbaar blijft. Proefdraaien vindt uitsluitend plaats binnen bestaande militaire luchthavens en bij voorkeur binnen de reguliere openstellingstijden. Buiten reguliere tijden is proefdraaien toegestaan i met toestemming van de commandant en het informeren van de brandweer van de betrokken militaire luchthaven.

Daarnaast gelden verschillende operationele veiligheidsmaatregelen. Defensie investeert tevens in structurele mitigerende maatregelen, waaronder nieuwe proefdraailocaties en geluidbeperkende voorzieningen zoals geluidswallen. De afwijking is bedoeld om tijdelijke operationele pieken op te vangen in afwachting van structurele aanpassing van vergunningen en infrastructuur.

b. Subsidiariteit

Het proefdraaien van militaire luchtvaartuigen kan uitsluitend plaatsvinden op bestaande militaire luchthavens waar de noodzakelijke technische voorzieningen en veiligheidsvoorzieningen aanwezig zijn. Reële alternatieven voor deze activiteiten zijn daarom niet beschikbaar.

Een structurele oplossing vereist wijziging van omgevingsvergunningen, omgevingsplannen en natuurrechtelijke toestemmingen. Dergelijke procedures zijn complex en tijdrovend, mede vanwege de samenhang met stikstofdepositie, geluidbelasting en natuurregelgeving. Daarnaast is het operationeel niet uitvoerbaar om bij iedere wijziging van inzet, toesteltype of onderhoudsbehoefte afzonderlijke vergunningprocedures te doorlopen.

De tijdelijke afwijking vormt daarom de minst ingrijpende maatregel waarmee de noodzakelijke gereedstelling tijdig kan worden gewaarborgd, vooruitlopend op structurele borging in vergunningen en planologische besluitvorming.

c. Relatie met andere activiteiten

Deze activiteit hangt samen met andere gereedstellingsactiviteiten binnen de Wet op de defensiegereedheid. Met name bestaat samenhang met activiteiten gericht op uitbreiding van operationele inzetbaarheid van luchtvaartuigen en infrastructurele maatregelen ter beperking van geluidhinder. Daarnaast bestaat samenhang met artikel A5, die ziet op specifieke proefdraaiactiviteiten op militaire luchthaven Woensdrecht.

4. Locaties van de afwijking

De afwijking geldt uitsluitend voor de militaire luchthavens De Kooy, Deelen, Eindhoven, Gilze-Rijen, Leeuwarden, Volkel en Woensdrecht.

5. Duur van de afwijking

De afwijking geldt voor een periode van vijf jaar. Deze termijn is noodzakelijk om structurele wijzigingen van vergunningen, omgevingsplannen en overige toestemmingen mogelijk te maken. Indien deze trajecten nog niet zijn afgerond, kan verlenging overeenkomstig de Wet op de defensiegereedheid noodzakelijk zijn.

6. Effecten op de leefomgeving

Proefdraaiactiviteiten worden overeenkomstig de bestaande situatie uitgevoerd op locaties waar de effecten op de leefomgeving beperkt zijn. Een incidentele toename van deze activiteiten binnen de kaders van dit besluit, als gevolg van een bijzondere gebeurtenis kan leiden tot een tijdelijke verhoging van de geluids- en trillingsbelasting. Daarnaast kan sprake zijn van een beperkte toename van stikstofemissies en een tijdelijke verstoring van fauna. De effecten door stikstof en op beschermde fauna worden betrokken in het natuuronderzoek. Omdat deze afwijkingen voor de proefdraaiactiviteiten in de praktijk niet elke dag, maar zo af en toe worden gebruikt en de keuze voor locaties waar de effecten op de leefomgeving gering zijn, blijven de gevolgen voor de leefomgeving beperkt.

7. Waarborgen en beheersmaatregelen

Het gebruik van de afwijking wordt operationeel aangestuurd door de commandant van de betrokken vliegbasis. De noodzaak voor toepassing van de afwijking moet telkens worden gemotiveerd en het gebruik wordt geregistreerd binnen de reguliere bedrijfsvoering van Defensie.

De maximale ruimte van 120 minuten per dag per luchtvaartuig betreft een incidentele operationele bovengrens en betekent uitdrukkelijk niet dat deze belasting dagelijks zal optreden. Bovendien zal het proefdraaien in de praktijk veelal bestaan uit noodzakelijke systeemtesten met een laag, en daarmee akoestisch minder belastend motorvermogen.

Om de maximale ruimtelijke en akoestische impact te begrenzen, wordt uitgegaan van een worst-case scenario:

- Helikopters: voor helikopters wordt gerekend met een absolute bovengrens van maximaal 50 dagen per jaar waarin de volledige 120 minuten per dag wordt benut, en maximaal 100 dagen per jaar met een kortere duur van 50 minuten.
- Jachtvliegtuigen: voor jachtvliegtuigen is de verruiming begrensd tot maximaal 65 dagen per jaar per militaire luchthaven, waarbij de feitelijke geluidsimpact significant lager uitvalt omdat deze testcycli voor 90% van de tijd worden uitgevoerd op maximaal stationair motorvermogen.
- Transportvliegtuigen: voor transportvliegtuigen is de verruiming begrensd tot maximaal 150 dagen per jaar.

Daarnaast blijft Defensie gehouden om hinder voor de omgeving zoveel mogelijk te beperken en mitigerende maatregelen toe te passen waar dat redelijkerwijs mogelijk is. Zo zal het proefdraaien voornamelijk binnen de reguliere werktijden vallen en slechts bij hoge uitzondering daarbuiten wanneer bijvoorbeeld sprake is van een calamiteit. Omwonenden worden waar mogelijk geïnformeerd via de gebruikelijke communicatiekanalen van Defensie wanneer sprake is van afwijking van reguliere activiteiten.

De afwijking is nadrukkelijk bedoeld voor tijdelijke operationele pieken en leidt niet tot een structurele onbeperkte verruiming van grondgebonden geluidruimte.

Artikel A.5 (proefdraaien F135-vliegtuigmotoren)

1. Noodzaak gereedstelling

Het onderhoud en proefdraaien van F135-vliegtuigmotoren is noodzakelijk voor het veilig en inzetbaar houden van de F-35 jachtvliegtuigen van de krijgsmacht en van partnerlanden binnen het internationale F-35 programma. De F135-motor vormt de primaire voortstuwing van de F-35 en moet na groot onderhoud verplicht worden getest voordat de motor operationeel kan worden ingezet.

Het proefdraaien vindt plaats in de F135-testcell op militaire luchthaven Woensdrecht. Op deze locatie bevindt zich een door het internationale F-35 programma toegewezen motordepot voor onderhoud aan F135-motoren. De capaciteit van deze faciliteit is van essentieel belang voor de operationele gereedheid van zowel de Nederlandse krijgsmacht als andere Europese F-35 gebruikers.

Tijdens gebruik worden de motoren blootgesteld aan extreme temperaturen en krachten. Met slijtage, vervuiling en mogelijke defecten tot gevolg. Proefdraaien is nodig om te voldoen aan de eisen van luchtwaardigheid om daarmee de veiligheid voor de vlieger te waarborgen en operationele gereedheid te garanderen. Zonder adequaat onderhoud en proefdraaien kunnen defecten niet tijdig worden vastgesteld en bestaat risico op storingen tijdens de vlucht. Het ontbreken van voldoende testcapaciteit leidt rechtstreeks tot verminderde beschikbaarheid van F-35 toestellen voor oefenen, opleiden en operationele inzet.

Door de groei van het aantal F-35 toestellen en de toename van het aantal vlieguren binnen het internationale programma is uitbreiding van de testcapaciteit noodzakelijk. Om de vereiste operationele gereedheid te waarborgen moeten op militaire luchthaven Woensdrecht jaarlijks maximaal 90 volledige testcycli kunnen worden uitgevoerd.

2. Knelpunt en noodzaak tot afwijking

Voor het proefdraaien van F135-motoren geldt momenteel een natuurrechtelijke toestemming waarin maximaal 30 testcycli per kalenderjaar zijn toegestaan. Daarnaast gelden beperkingen ten aanzien van geluid en het uitvoeren van testactiviteiten in de avond- en nachtperiode.

Uitbreiding naar de voor de gereedstelling benodigde 90 runs leidt tot een toename van stikstofdepositie op stikstofgevoelige Natura 2000-gebieden, waaronder de Brabantse Wal. Op grond van recente jurisprudentie dient bij vergunningverlening niet alleen de uitbreiding van de activiteit, maar het gehele project en bestaande gebruik in de beoordeling te worden betrokken. Daarbij speelt tevens het additionaliteitsvereiste een belangrijke rol. Het verkrijgen van een structurele natuurvergunning en eventuele aanpassing van geluidvoorschriften vergt daardoor een langdurig en juridisch complex traject. Mede vanwege het ontbreken van beschikbare stikstofruimte bestaat op dit moment onzekerheid over de termijn waarop structurele vergunningverlening mogelijk is.

Zonder tijdelijke afwijking kan onvoldoende onderhoudscapaciteit beschikbaar worden gesteld, waardoor de inzetbaarheid van F-35 toestellen onder druk komt te staan en de gereedstelling van de krijgsmacht wordt beperkt.

3. Gekozen afwijking en onderbouwing

Gekozen is voor een tijdelijke en specifiek begrensde afwijking van natuurrechtelijke en geluidgerelateerde beperkingen voor het proefdraaien van F135-vliegtuigmotoren in de bestaande testcell op militaire luchthaven Woensdrecht.

De afwijking voorziet in uitbreiding van het aantal toegestane testcycli van 30 naar maximaal 90 Power Module runs per kalenderjaar. Daarbij wordt flexibiliteit geboden om in plaats van volledige Power Module runs meerdere FAN-Module runs uit te voeren, mits de totale stikstofemissie niet hoger is dan de emissie die overeenkomt met 90 volledige Power Module runs. Omdat drie FAN-Module runs qua stikstofdepositie gelijk staan aan één Power Module run, ontstaat ruimte voor efficiënter gebruik van de onderhoudscapaciteit zonder toename van de maximale emissieruimte.

Daarnaast maakt de afwijking het mogelijk om, indien noodzakelijk, testactiviteiten in de avond- en nachtperiode uit te voeren.

a. Proportionaliteit

De afwijking wordt proportioneel geacht gelet op het zwaarwegende belang van militaire gereedstelling, vliegveiligheid en internationale verplichtingen binnen het F-35 programma.

De activiteit vindt plaats binnen een reeds bestaande en vergunde onderhoudsfaciliteit. Binnen de bestaande milieutoestemming en het daarbij behorende akoestisch onderzoek is reeds rekening gehouden met hogere gebruiksintensiteiten dan thans natuurrechtelijk zijn toegestaan. Op dit moment is enkel toestemming verleend voor het proefdraaien in de dagperiode. Het proefdraaien in de avond- en nachtperiode zijn thans nog niet vergund. De fysieke uitbreiding van de inrichting blijft achterwege en de activiteit blijft beperkt tot een bestaand militair terrein.

De extra stikstofeffecten die samenhangen met maximaal 90 runs worden betrokken in het natuuronderzoek behorende bij de Wet op de defensiegereedheid. Daarnaast blijft het aantal runs gemaximeerd en wordt monitoring van het aantal runs verplicht gesteld.

Daarmee blijft de impact op de fysieke leefomgeving beperkt in verhouding tot het zwaarwegende belang van inzetbare F-35 capaciteit.

b. Subsidiariteit

De afwijking voldoet aan het subsidiariteitsbeginsel, omdat minder ingrijpende alternatieven onvoldoende beschikbaar zijn. Binnen het internationale F-35 programma is militaire luchthaven Woensdrecht aangewezen als gespecialiseerd motordepot voor Europese gebruikers van de F135-motor. Verplaatsing van deze capaciteit naar andere locaties is op korte termijn niet mogelijk. Ook bestaat geen alternatieve onderhoudsvoorziening binnen Nederland waarmee de vereiste testcapaciteit kan worden gerealiseerd.

Het afwachten van reguliere vergunningprocedures biedt geen oplossing voor de acute gereedstellingsbehoefte, mede vanwege de langdurige doorlooptijden en de huidige stikstofproblematiek. De gekozen afwijking vormt daarom de minst ingrijpende tijdelijke maatregel om de noodzakelijke onderhouds- en testcapaciteit beschikbaar te houden.

c. Relatie met andere maatregelen

De activiteit hangt samen met andere gereedstellingsactiviteiten binnen de Wet op de defensiegereedheid die betrekking hebben op luchtvaartuigen en operationele inzetbaarheid van de F-35 vloot. Daarbij bestaat in het bijzonder samenhang met activiteit A4, die ziet op het proefdraaien van motoren als onderdeel van operationele vliegactiviteiten.

De onderhavige activiteit onderscheidt zich daarvan doordat het hier gaat om het uninstalled proefdraaien van afzonderlijke F135-motoren in een gespecialiseerde testcell als onderdeel van groot onderhoud.

Daarnaast sluit de afwijking aan bij het bredere onderzoek naar effecten op de natuur binnen de Wet op de defensiegereedheid.

4. Locatie van de afwijking

De afwijking geldt uitsluitend voor de F135-testcell op militaire luchthaven Woensdrecht.

Deze locatie is binnen het internationale F-35 programma aangewezen als gespecialiseerd onderhouds- en testcentrum voor F135-vliegtuigmotoren en beschikt over de daarvoor noodzakelijke infrastructuur en veiligheidsvoorzieningen.

5. Duur van de afwijking

De afwijking geldt voor een periode van vijf jaar. Binnen deze periode kunnen de benodigde omgevingsrechtelijke procedures worden doorlopen. Het tijdelijke karakter van de maatregel waarborgt dat structurele inpassing binnen het reguliere wettelijke stelsel uitgangspunt blijft.

6. Effecten op de leefomgeving

De effecten op de omgeving bestaat met name uit stikstofdepositie op nabijgelegen Natura 2000-gebieden. Deze effecten worden betrokken in het natuuronderzoek. Daarnaast kan er geluidhinder in de avonduren worden ervaren, indien het noodzakelijk is om te proefdraaien in de avonduren, bijvoorbeeld om een gedurende de dag gestarte testcycli te kunnen voltooien.

7. Waarborgen en beheersmaatregelen

De activiteit blijft plaatsvinden binnen de bestaande testfaciliteit en binnen de bestaande operationele veiligheidsprocedures. Het aantal toegestane testcycli wordt gemaximeerd op 90 Power Module runs per kalenderjaar, dan wel een emissie-equivalente combinatie van Power Module runs en Fan-Module runs.

Defensie houdt registratie bij van het aantal uitgevoerde runs.

Daarnaast worden maatregelen getroffen om geluidhinder zoveel mogelijk te beperken. Testactiviteiten in de avond- en nachtperiode vinden uitsluitend plaats voor zover dit noodzakelijk is voor de uitvoering van onderhouds- en gereedstellingsactiviteiten.

Het bevoegd gezag wordt periodiek schriftelijk geïnformeerd over de uitvoering van de activiteit, daarbij worden het aantal en type runs en de periode waarbinnen deze hebben plaatsgevonden vermeld. Hiermee blijft toezicht op de gevolgen voor de fysieke leefomgeving mogelijk gedurende de looptijd van de afwijking.

Met deze voorwaarden en beheersmaatregelen wordt geborgd dat de activiteit gecontroleerd en verantwoord plaatsvindt en dat de gevolgen voor de fysieke leefomgeving zoveel mogelijk worden beperkt.

Artikel A.6 (Jetpacks/Rapid Tactical Reversal)

Dit artikel strekt tot uitvoering van bijlage I, onderdeel A, activiteit 6, van de Wet op de defensiegereedheid (Wodg). De regeling voorziet in een tijdelijke juridische grondslag voor het gebruik van jetpacks door Defensie op het Complex Nieuwe Haven in Den Helder. Jetpacks, binnen Defensie aangeduid als Rapid Tactical Traversal (RTT), vormen een innovatieve militaire capaciteit waarmee militairen zich snel en wendbaar door de lucht kunnen verplaatsen. De systemen worden primair ontwikkeld ten behoeve van maritieme speciale operaties en inzet door het Korps Mariniers.

De bestaande wet- en regelgeving sluit nog onvoldoende aan op deze technologie. Zonder tijdelijke afwijking bestaat onduidelijkheid over de toepasselijkheid van luchtvaartregelgeving, milieuregelgeving en vergunningplichten. Hierdoor wordt de noodzakelijke ontwikkeling, opleiding en gereedstelling van deze capaciteit belemmerd.

1. Noodzaak voor de gereedstelling

De veranderde geopolitieke situatie vereist dat Defensie sneller kan reageren op dreigingen en beschikt over innovatieve capaciteiten voor inzet onder complexe omstandigheden. Het vermogen om snel en onverwacht verticale obstakels te overwinnen vormt daarbij een belangrijke operationele meerwaarde. De experimenteerfase sinds 2021 heeft aangetoond dat jetpacks operationele voordelen bieden bij onder meer maritieme contraterrorisme operaties, boardingoperaties en optreden in sterk verstedelijkte of moeilijk toegankelijke gebieden. Met jetpacks kunnen militairen sneller en veiliger een doelobject bereiken dan met conventionele middelen mogelijk is. Na afronding van de experimenteerfase bestaat behoefte om het gebruik van jetpacks structureel onderdeel te maken van opleidingen, trainingen en oefeningen binnen het gereedstellingsproces van het Korps Mariniers.

2. Knelpunt en noodzaak tot afwijking

Het gebruik van jetpacks wordt momenteel belemmerd doordat de bestaande regelgeving niet is ingericht op deze technologie. Allereerst bestaat onduidelijkheid over de vraag of een jetpack wordt gekwalificeerd als luchtvaartuig in de zin van artikel 1.1 van de Wet luchtvaart. Een jetpack wordt niet in de lucht gehouden door aerodynamische krachten die de lucht daarop uitoefent, maar door directe voortstuwing met straalmotoren die aan de gebruiker zijn bevestigd. Daarmee wijkt het systeem wezenlijk af van traditionele luchtvaartuigen.

Indien een jetpack niet als luchtvaartuig wordt gekwalificeerd, geldt op grond van artikel 1.2a van de Wet luchtvaart een verbod om dergelijke toestellen in het luchtruim te gebruiken, tenzij daarvoor een afzonderlijke regeling bestaat. Een structureel juridisch kader voor militair gebruik van jetpacks ontbreekt momenteel.

Daarnaast ontstaan knelpunten vanuit milieuregelgeving. Het gebruik van jetpacks veroorzaakt geluidbelasting die mogelijk moet worden betrokken bij de beoordeling van de milieubelastende activiteit van Complex Nieuwe Haven. Hierdoor kan wijziging van de omgevingsvergunning noodzakelijk zijn. De daarvoor vereiste onderzoeken en vergunningprocedures kennen echter een lange doorlooptijd en sluiten niet aan op de actuele gereedstellingsbehoefte.

3. Gekozen afwijking en onderbouwing

Met dit artikel wordt tijdelijk afgeweken van:

- artikel 1.2a van de Wet luchtvaart;
- delen van de systematiek van de Wet luchtvaart die uitgaan van kwalificatie als luchtvaartuig;
- artikel 5.1 van de Omgevingswet voor zover het milieubelastende activiteiten betreft; en
- vergunningvoorschriften verbonden aan de omgevingsvergunning van Complex Nieuwe Haven, voor zover deze het gebruik van jetpacks beperken.

De regeling bepaalt dat jetpacks gedurende de looptijd van deze maatregel niet worden aangemerkt als luchtvaartuig of luchthavengebonden luchtverkeer.

Hiermee wordt een tijdelijk juridisch kader gecreëerd waarmee Defensie veilig en gecontroleerd opleidingen, trainingen en oefeningen kan uitvoeren in afwachting van structurele regelgeving.

a. Proportionaliteit

De afwijking is proportioneel omdat:

- het gebruik uitsluitend plaatsvindt op een bestaande defensielocatie;
- de activiteiten beperkt blijven tot opleidings-, trainings- en oefendoeleinden;
- het gebruik geografisch is begrensd tot Complex Nieuwe Haven;
- de activiteiten hoofdzakelijk plaatsvinden dicht boven het terrein of boven water; en
- veiligheidsprocedures en operationele beperkingen worden toegepast.

Daarnaast blijft de algemene zorgplicht uit artikel 5.3 van de Wet luchtvaart onverkort van toepassing. Defensie blijft gehouden om op zodanige wijze aan het luchtverkeer deel te nemen dat personen of zaken niet in gevaar worden gebracht.

De geluidbelasting voor de omgeving blijft beperkt doordat de activiteiten plaatsvinden binnen een bestaande militaire zeehaven waarin reeds militaire en industriële activiteiten plaatsvinden.

b. Subsidiariteit

Minder ingrijpende alternatieven zijn momenteel niet beschikbaar. Het volledig doorlopen van reguliere luchtvaart- en vergunningprocedures zou aanzienlijke vertraging veroorzaken, terwijl juist behoefte bestaat aan snelle implementatie van innovatieve operationele capaciteiten.

De gekozen afwijking heeft bovendien een tijdelijk karakter. Binnen de looptijd van deze regeling wordt gewerkt aan structurele regelgeving, waaronder:

- een ministeriële regeling op grond van artikel 1.2a van de Wet luchtvaart; en
- eventuele aanpassing van de omgevingsvergunning voor Complex Nieuwe Haven.

c. Relatie met andere activiteiten

Deze activiteit hangt samen met andere innovatieve en luchtvaartgerelateerde gereedstellingsactiviteiten binnen de Wodg. Anders dan de activiteiten inzake militaire luchtvaart met helikopters of drones, betreft deze activiteit geen regulier luchtverkeer, maar een afzonderlijke categorie innovatieve operationele middelen.

De regeling laat overige militaire luchtvaartregelgeving onverlet voor zover deze noodzakelijk is voor de veiligheid van het luchtverkeer en de coördinatie met andere gebruikers van het luchtruim.

4. Locatie van de afwijking

De afwijking geldt uitsluitend voor het Complex Nieuwe Haven in Den Helder.

Deze locatie is gekozen omdat:

- daar reeds maritieme speciale operaties plaatsvinden;
- de benodigde militaire infrastructuur aanwezig is;
- operationele afscherming mogelijk is; en
- de omgeving geschikt is voor gecontroleerde implementatie van deze innovatieve capaciteit.

5. Duur van de afwijking

De afwijking geldt voor een periode van vijf jaar na inwerkingtreding van dit besluit.

Binnen deze termijn wordt voorzien in:

- ontwikkeling van een structureel juridisch kader voor jetpacks binnen de Wet luchtvaart; en
- afronding van eventuele vergunningprocedures onder de Omgevingswet.

De duur sluit aan bij de maximale tijdelijke afwijkingsduur die de Wodg toestaat.

6. Effecten op de leefomgeving

Bij het opstijgen, vliegen, manoeuvreren en landen met jetpacks komt geluid vrij, dat in de directe omgeving van de jetpacks is te horen. Dit zal voornamelijk binnen het complex Nieuwe Haven zijn, waardoor de extra belasting voor de directe omgeving beperkt blijft.

7. Waarborgen en beheersmaatregelen

Tijdens de experimenteerfase zijn reeds diverse veiligheids- en beheersmaatregelen ontwikkeld. Deze maatregelen blijven ook tijdens toepassing van deze regeling van kracht.

Zo wordt hoofdzakelijk dicht boven het terrein of boven water gevlogen en worden maximale vlieghoogten operationeel beperkt. Daarnaast gelden standaard operationele procedures voor start, landing, noodprocedures en communicatie.

Verder worden alle oefeningen geregistreerd en geëvalueerd. Defensie monitort daarbij zowel veiligheidseffecten als geluidbelasting. De vliegbewegingen kunnen gevolgd worden door meegenomen trackers, in het pak zelf zitten geen trackers (operationele redenen). De tijd duur van het vliegen wordt wel bijgehouden.

Ook vindt voortdurende afstemming plaats met de militaire luchtverkeersleiding, havenautoriteiten en veiligheidsfunctionarissen op de locatie.

Ten slotte blijft het gebruik beperkt tot specifiek aangewezen en getrainde operators die beschikken over interne kwalificaties en opleidingen voor het gebruik van jetpacks.

Artikel B.1 (Schieten op Schietrange Vliehors)

In de afgelopen jaren is de frequentie en intensiteit van militaire conflicten in de nabijheid van Europa toegenomen. Het is daarom noodzakelijk dat de krijgsmacht beschikt over voldoende mogelijkheden in Nederland om personeel realistisch op te leiden, te trainen en te oefenen

teneinde het militair vermogen gereed te stellen voor de uitvoering van de hoofdtaken van Defensie.

Voor vliegtuigbemanningen en remote pilots van onbemande luchtvaartuigen is het essentieel dat zij inzetgereed zijn voor het gebruik van scherpe munitie en ontplofbare voorwerpen. Het schieten en werpen vanuit onbemande luchtvaartuigen vereist specifieke training onder realistische omstandigheden.

De Vliehors Range is binnen Nederland de enige schietrange waar met en vanuit alle typen militaire luchtvaartuigen kan worden geoefend. Zowel Nederland als NAVO-bondgenoten maken gebruik van deze range voor het oefenen met boordkanonnen, raketten, bommen en andere wapensystemen.

De introductie van nieuwe wapensystemen, drones en oefenconcepten verloopt momenteel sneller dan bestaande vergunningen en regelgeving kunnen worden aangepast. De huidige vergunningen bevatten vaste schiettabellen waarin aantallen schoten per kaliber en wapentype zijn vastgelegd. Hierdoor ontbreekt de flexibiliteit om binnen de bestaande milieugebruiksruimte te variëren in:

- wapentypen;
- kalibers;
- aantallen schoten;
- oefenprofielen; en
- inzet van nieuwe systemen en bewapende onbemande luchtvaartuigen.

Met deze algemene maatregel van bestuur wordt tijdelijk voorzien in een afwijkingsmogelijkheid die flexibiliteit mogelijk maakt binnen de reeds vergunde milieuruimte door toepassing van het monitoringsmodel schietgeluid.

1. Noodzaak voor gereedstelling

Het schieten met scherpe munitie en het werpen van ontplofbare voorwerpen vanuit militaire luchtvaartuigen op de Vliehors Range is een bestaande militaire activiteit die plaatsvindt sinds de Tweede Wereldoorlog.

Om vliegtuigbemanningen en remote pilots inzetgereed te maken is het noodzakelijk dat zij oefenen met:

- live munitie;
- wisselende wapensystemen;
- verschillende kalibers;
- uiteenlopende aanvalspatronen; en
- nieuwe operationele concepten.

De snelheid waarmee nieuwe wapensystemen, drones en trainingsmethodieken zich ontwikkelen maakt dat bestaande vergunningen onvoldoende flexibel zijn om de noodzakelijke gereedstelling mogelijk te maken.

De huidige vergunningen gaan uit van statische schiettabellen met vaste aantallen schoten per kaliber en wapentype. Hierdoor kan Defensie niet flexibel inspelen op:

- veranderende operationele dreigingen;

- NAVO-verplichtingen;
- nieuwe munitietypen;
- nieuwe dronesystemen; en
- actuele trainingsbehoeften.

2. Knelpunt en noodzaak tot afwijking

Milieuvergunningen en omgevingsvergunningen

De bestaande milieuvergunningen en omgevingsvergunningen voor de Vliehors Range bevatten schiettabellen waarin aantallen schoten per kaliber en wapentype zijn vastgelegd.

Deze vergunningen behandelen de opgenomen aantallen als absoluut vergund gebruik. Hierdoor wordt iedere wijziging van:

- kaliber;
- wapentype;
- aantallen schoten; of
- oefenprofiel,

beschouwd als een wijziging van het vergunde gebruik.

Daardoor kan Defensie niet flexibel variëren binnen de bestaande geluidsruimte.

Omgevingswet

Op grond van artikel 5.1, eerste lid, onder a, van de Omgevingswet geldt een vergunningplicht voor activiteiten die in strijd zijn met het omgevingsplan. Wijzigingen in:

- schietprofielen
- geluidbelasting
- gebruik van onbemande systemen (drones); of
- militaire oefenactiviteiten,

kunnen aanleiding geven tot wijziging van het omgevingsplan of aanvullende vergunningsprocedures.

Besluit activiteiten leefomgeving (Bal)

Het Besluit activiteiten leefomgeving bevat regels voor milieubelastende activiteiten, waaronder militaire schietactiviteiten,:

- geluid;
- emissies;
- militaire activiteiten; en
- milieubelasting van schietactiviteiten.

De huidige systematiek sluit onvoldoende aan bij een flexibel gebruik van schietranges waarbij variatie in wapentypen en kalibers mogelijk moet zijn binnen een vaste totale milieugebruiksruimte. Daardoor is flexibel gebruik van de Vliehors Range binnen de totale vergunde milieuruimte niet mogelijk zonder vergunningwijziging.

Besluit kwaliteit leefomgeving (Bkl)

Het Besluit kwaliteit leefomgeving bevat instructieregels voor geluid, waaronder:

- §§ 5.1.4.2.1 en 5.1.4.2.3 Bkl;
- regels inzake geluidbelasting in BSdan;
- regels inzake aanvaardbaarheid van geluid.

De bestaande systematiek werkt met vaste grenswaarden gekoppeld aan specifieke activiteiten en schiettabellen. Hierdoor ontbreekt flexibiliteit om verschillende wapentypen en kalibers uit te wisselen binnen dezelfde totale geluidsruimte.

Hierdoor ontbreekt flexibiliteit om binnen een totale geluidsruimte te variëren in wapentypen, kalibers, onbemande systemen en oefenprofielen.

Wet natuurbescherming / Natura 2000

Indien wijzigingen plaatsvinden in:

- wapentypen;
- aantallen schoten;
- oefenprofielen; of
- inzet van drones,

kan sprake zijn van een wijziging van een project in de zin van artikel 2.7 Wet natuurbescherming.

Daardoor kan een aanvullende passende beoordeling als bedoeld in artikel 2.8 Wet natuurbescherming noodzakelijk zijn, ook indien:

- de totale geluidsbelasting niet toeneemt;
- de emissieruimte niet wordt overschreden; en
- de activiteit qua aard vergelijkbaar blijft.

Deze verplichting belemmert een flexibele en snelle aanpassing van oefenprogramma's.

Watervergunningen

De bestaande watervergunningen kwantificeren het gebruik van munitie per kaliber en typen munitie. Hierdoor ontbreekt flexibiliteit om verschillende munitietypen uit te wisselen, ook indien de totale emissie van verontreinigende stoffen niet toeneemt.

3. Gekozen afwijking en onderbouwing

Er is gekozen voor een tijdelijke afwijking van:

- artikel 5.1, eerste lid, onder a, van de Omgevingswet;
- de artikelen 2.7 en 2.8 Wet natuurbescherming;
- afdeling 5.1.4.2 en afdeling 5.1.4.4 Bkl;
- relevante bepalingen uit het Bal;
- De regeling beperking geluidhinder Vliehors 2008;
- bestaande vergunningvoorschriften die vaste aantallen per kaliber en wapentypen voorschrijven;
- bestaande schiettabellen;
- het omgevingsplan.

Daarbij blijft Defensie gebonden aan:

- de bestaande maximale geluidsruimte;
- bestaande emissiegrenzen;
- bestaande veiligheidskaders; en
- bestaande begrenzing van de Vliehors Range.

De afwijking maakt toepassing mogelijk van het monitoringsmodel schietgeluid.

Dit model:

- monitort de totale geluidsbelasting;
- bewaakt de beschikbare geluidsruimte;
- maakt uitwisseling mogelijk tussen kalibers en wapentypen;
- houdt rekening met controlepunten rondom het terrein; en
- is gebaseerd op de Rekenmethodiek schietgeluid uit Bijlage XIII van de Omgevingsregeling.

Voor de goede orde is vermeld dat de Regeling beperking of verbod uitoefening burgerluchtverkeer in bepaalde gebieden 2018, de regels inzake vliegveiligheid en militaire luchtvaartveiligheid; en de verplichting tot voorafgaande afstemming met de terreinbeheerder, onverlet blijft door dit artikel.

a. Proportionaliteit

De afwijking leidt niet tot:

- uitbreiding van de geluidsruimte;
- hogere emissies;
- grotere veiligheidsrisico's;
- uitbreiding van het oefengebied; of
- intensivering buiten de bestaande milieugebruiksruimte.

De afwijking maakt uitsluitend flexibiliteit mogelijk binnen reeds vergunde milieuruimte.

De maatschappelijke en militaire noodzaak van gereedstelling weegt in dit geval zwaarder dan de beperkte afwijking van bestaande vergunningvoorschriften.

b. Subsidiariteit

Een minder ingrijpende maatregel is onvoldoende effectief.

Het telkens aanpassen van:

- vergunningen;
- schiettabellen;
- natuurtoestemmingen; en
- omgevingsplannen,

kost aanzienlijk tijd en sluit niet aan bij de snelheid waarmee:

- nieuwe wapensystemen;
- drones;
- munitietypen; en
- trainingsconcepten

worden ingevoerd.

De afwijking geldt tijdelijk in afwachting van:

- structurele aanpassing van regelgeving;
- opname van het monitoringsmodel in vergunningen; en
- wijziging van het omgevingsrechtelijk kader.

c. Relatie met andere afwijkingen en maatregelen

De afwijking hangt samen met:

- maatregelen inzake militaire gereedstelling;
- afwijkingen voor militaire oefenactiviteiten;
- toekomstige integratie van het monitoringsmodel schietgeluid in vergunningverlening; en
- natuur- en geluidmaatregelen binnen de Vliehors Range.

4. Locatie van de afwijking

De afwijking geldt uitsluitend op de bestaande schietrange Vliehors Range, zoals opgenomen in Bijlage XIV van het Besluit kwaliteit leefomgeving.

5. Duur van de afwijking

De afwijking geldt gedurende vijf jaar na inwerkingtreding van deze regeling.

Deze termijn is noodzakelijk voor:

- aanpassing van vergunningen;
- integratie van het monitoringsmodel schietgeluid;
- wijziging van regelgeving; en
- afronding van benodigde milieuonderzoeken.

6. Effecten op de leefomgeving

De afwijking laat de schiet- en werpactiviteiten op Vliehors Range uitsluitend plaatsvinden binnen de reeds vergunde geluids- water- en emissieruimte; daardoor ontstaat geen uitbreiding van de geluidbelasting, water- of lucht-emissies. Met het monitoringsmodel schietgeluid wordt gecontroleerd dat de geluidsgrenzen en emissie-limieten niet worden overschreden, zodat de impact op de omgeving minimaal en beheersbaar blijft. De impact op de fysieke leefomgeving blijft dus gelijk aan de huidige situatie, terwijl de operationele flexibiliteit wordt vergroot.

7. Waarborgen en beheersmaatregelen

De bestaande beheersmaatregelen en vergunningvoorschriften blijven van kracht voor zover daarvan niet uitdrukkelijk wordt afgeweken.

Defensie draagt er zorg voor dat:

- de vergunde geluidsruimte niet wordt overschreden;
- Vergunde emissiegrenzen voor waterkwaliteit niet worden overschreden;
- monitoring plaatsvindt via het monitoringsmodel schietgeluid;
- registratie van activiteiten plaatsvindt via bestaande monitoringssystemen;
- natuurmaatregelen worden toegepast; en
- veiligheidsvoorschriften worden nageleefd.

Daarnaast:

- vindt wekelijks een ruimingsactie plaats van verschoten materialen;
- wordt jaarlijks een dieptereiniging uitgevoerd met een Beach Cleaner;
- blijven bestaande natuur- en veiligheidsmaatregelen van toepassing; en
- vindt er jaarlijks een evaluatie van het gebruik van Vliehors Range plaats. De evaluatie kan aanleiding geven om aanvullende mitigerende maatregelen te treffen om de impact op het milieu binnen de gestelde normen te houden of zo minimaal mogelijk te houden.

Voor trillingen via de bodem wordt geen afwijking opgenomen, omdat de Omgevingswet hiervoor geen specifieke normen bevat voor deze activiteit

Artikel B.2 (Oefenen met schieten)

De krijgsmacht staat voor de opgave om haar gereedheid op peil te houden in een snel veranderende geopolitieke en technologische context. De internationale veiligheidssituatie in Europa is de afgelopen jaren verslechterd en kenmerkt zich door een toegenomen dreiging, een hogere mate van onvoorspelbaarheid en een versnelde ontwikkeling van wapensystemen en inzetconcepten. Dit stelt hogere eisen aan de voorbereiding, training en inzetbaarheid van militair personeel.

Voor de uitvoering van haar grondwettelijke taken dient de krijgsmacht voortdurend in staat te zijn om personeel op te leiden, te trainen en te oefenen onder realistische omstandigheden. Dit betreft niet alleen het aanleren van basisvaardigheden, maar vooral het trainen van geïntegreerd optreden in uiteenlopende operationele scenario’s, waarin verschillende wapensystemen, eenheden en domeinen (land, lucht, maritiem, cyber en ruimte) samenkomen.

Schietactiviteiten vormen een essentieel onderdeel van de gereedstelling. De bestaande infrastructuur van schietbanen en schietterreinen binnen Defensie maakt het mogelijk om militair personeel te trainen in het gebruik van wapensystemen die tijdens operationele inzet worden toegepast. Deze activiteiten zijn onmisbaar voor het waarborgen van de veiligheid, effectiviteit en interoperabiliteit van militair optreden, zowel nationaal als in NAVO-verband.

De huidige juridische systematiek onder de Omgevingswet en daaraan gekoppelde regelgeving is in belangrijke mate gebaseerd op een statische benadering van milieuruimte, waarbij activiteiten worden gereguleerd via vooraf vastgelegde schiettabellen en per kaliber en wapentype begrensde aantallen. Deze systematiek is primair gericht op het beheersen van milieugevolgen en het bieden van voorspelbaarheid voor de omgeving.

Deze benadering sluit echter onvoldoende aan bij de operationele realiteit van de krijgsmacht, waarin flexibiliteit, snelle aanpassing en variatie in wapengebruik noodzakelijk zijn om te kunnen inspelen op actuele dreigingen en veranderende trainingsbehoeften. De behoefte aan een meer adaptieve invulling van reeds vergunde milieuruimte is daardoor toegenomen.

Deze algemene maatregel van bestuur voorziet daarom in een tijdelijke afwijkingsmogelijkheid die het mogelijk maakt om binnen bestaande milieuruimte flexibel te variëren in wapentypen en kalibers, onder toepassing van een monitoringsmodel voor schietgeluid. Daarbij blijft de totale vergunde milieuruimte ongewijzigd en worden de bestaande grenswaarden voor geluid, emissies en veiligheid onverkort gerespecteerd.

De regeling heeft een tijdelijk karakter en fungeert als overbrugging naar een structurele inbedding van een meer flexibele, ruimtegestuurde benadering binnen het omgevingsrechtelijk kader.

1. Noodzaak gereedstelling

De krijgsmacht dient te beschikken over voldoende capaciteit om militair personeel op te leiden, te testen, te trainen en te oefenen met de wapensystemen en munitietypen die in operationele inzet worden gebruikt. Schietvaardigheid vormt daarbij een essentiële militaire basisvaardigheid die noodzakelijk is voor het veilig en effectief kunnen optreden in operationele context.

De noodzaak tot het kunnen oefenen met verschillende wapens en kalibers vloeit voort uit het feit dat militaire eenheden flexibel worden samengesteld en afhankelijk van de operationele taakstelling beschikken over uiteenlopende wapensystemen. Militair personeel dient in staat te zijn om deze variatie doelmatig toe te passen, zowel individueel als in collectief verband.

Daarnaast worden militaire operaties steeds meer gekenmerkt door een geïntegreerde inzet van militaire capaciteiten met wapensystemen die optreden in verschillende domeinen. Hierdoor moeten schietoefeningen aansluiten op dynamische en realistische scenario's waarin het gebruik van verschillende wapensystemen en munitietypen kan variëren.

De actuele geopolitieke situatie en de ontwikkelingen in moderne conflicten, waaronder de oorlog in Oekraïne, maken duidelijk dat de aard van gevechtsvoering snel verandert en dat nieuwe wapensystemen en tactieken in hoog tempo worden geïntroduceerd. Dit leidt tot een structurele behoefte om opleidings- en trainingsprogramma's flexibel aan te passen aan actuele operationele inzichten en nieuwe wapensystemen en/of munitie te testen. Zonder voldoende flexibiliteit in de uitvoering van deze schietactiviteiten ontstaat het risico dat de gereedstelling onvoldoende aansluit op de operationele werkelijkheid, hetgeen direct gevolgen heeft voor de veiligheid van het defensiepersoneel en de inzetgereedheid van de krijgsmacht.

2. Knelpunt en noodzaak tot afwijking

De uitvoering van schietactiviteiten op de in het artikel genoemde militaire schietlocaties is in de huidige situatie gereguleerd op basis van vergunningen en planregels waarin per locatie en per wapentype en kaliber een maximaal aantal schoten is vastgelegd.

Deze systematiek vloeit voort uit het toepasselijke kader, waaronder:

- artikel 5.1, eerste lid, onder a, van de Omgevingswet;
- de artikelen 2.7 en 2.8 van de Wet natuurbescherming, voor zover van toepassing op bestaande toestemmingen;
- afdeling 5.1.4.2 en 5.1.4.4 van het Besluit kwaliteit leefomgeving;
- het Besluit activiteiten leefomgeving voor milieubelastende activiteiten;
- bestaande voorschriften verbonden aan omgevingsvergunningen, milieuvergunningen en natuurvergunningen; en
- het omgevingsplan.

Binnen deze systematiek zijn schietactiviteiten gedetailleerd vastgelegd in schiettabellen, waarin het aantal schoten per kaliber en wapentype is gekoppeld aan vooraf bepaalde milieueffecten, in het bijzonder geluidbelasting en stikstofdepositie.

Hoewel deze systematiek effectief is in het borgen van milieubescherming en rechtszekerheid, leidt zij ertoe dat geen flexibiliteit bestaat om:

- kalibers en wapentypen onderling uit te wisselen;
- oefenprogramma's snel aan te passen aan operationele behoeften; of
- nieuwe wapensystemen in te passen binnen bestaande vergunningruimte,

zelfs indien de totale vergunde milieuruimte niet wordt overschreden.

Elke verschuiving binnen het gebruik van kalibers of wapentypen wordt in de huidige systematiek aangemerkt als een wijziging van de vergunde situatie, hetgeen leidt tot een vergunningplichtige wijziging of aanvullende procedure. Hierdoor ontstaat een structurele spanning tussen een statisch juridisch-vergunningtechnisch kader en de dynamische operationele realiteit van militaire gereedstelling. Het gevolg is dat noodzakelijke aanpassingen in trainingsprogramma's worden vertraagd door vergunningprocedures, terwijl de totale milieubelasting in veel gevallen ongewijzigd blijft.

Daarnaast bestaat onduidelijkheid over de toepassing van artikel 2.11 van het Besluit activiteiten leefomgeving. Deze bepaling kan zodanig worden uitgelegd dat na iedere schietserie bodemonderzoek noodzakelijk zou zijn. Een dergelijke uitleg leidt tot een disproportionele belasting van de uitvoering en belemmert het noodzakelijke gebruik van schietfaciliteiten.

3. Gekozen afwijking en onderbouwing

Er is gekozen voor een tijdelijke afwijking van het bepaalde bij of krachtens:

- artikel 5.1, eerste lid, onder a, van de Omgevingswet;
- de artikelen 2.7 en 2.8 van de Wet natuurbescherming;
- afdeling 5.1.4.2 en 5.1.4.4 van het Besluit kwaliteit leefomgeving;
- het Besluit activiteiten leefomgeving voor zover betrekking hebbend op schietactiviteiten en milieubelasting;
- bestaande vergunningvoorschriften waarin schiettabellen, kalibers en wapentypen zijn vastgelegd; en
- het omgevingsplan.

De afwijking maakt het mogelijk om binnen de bestaande vergunde milieuruimte flexibel te variëren in wapentypen, kalibers en aantallen schoten, onder toepassing van het monitoringsmodel schietgeluid.

Het monitoringsmodel schietgeluid, als bedoeld in Bijlage XIII bij de Omgevingsregeling, vormt hierbij het centrale instrument om te waarborgen dat de totale vergunde geluidruimte en milieuruimte niet worden overschreden.

a. Proportionaliteit

De afwijking is proportioneel omdat deze geen uitbreiding van activiteiten of milieubelasting mogelijk maakt. De bestaande grenzen voor geluid, emissies, stikstofdepositie en veiligheid blijven onverkort van kracht. De maatregel betreft uitsluitend een andere wijze van invulling van reeds vergunde ruimte, waarbij de interne verdeling tussen wapentypen en kalibers wordt losgekoppeld van de vergunningtechnische vastlegging, zonder dat de totale belasting van de leefomgeving toeneemt. Daarmee blijft de impact op de fysieke leefomgeving materieel gelijk

aan de huidige situatie, terwijl tegelijkertijd wordt voorzien in een noodzakelijke flexibilisering van de operationele uitvoering.

b. Subsidiariteit

De afwijking is noodzakelijk omdat minder ingrijpende alternatieven, zoals afzonderlijke vergunningwijzigingen per locatie of periodieke aanpassing van schiettabellen, onvoldoende uitvoerbaar zijn binnen de vereiste operationele tijdslijnen.

Dergelijke procedures zijn tijdrovend, locatieafhankelijk, juridisch complex en onvoldoende geschikt voor snelle aanpassing aan operationele ontwikkelingen.

De gekozen afwijking is daarmee de minst ingrijpende effectieve oplossing, omdat:

- gebruik wordt gemaakt van bestaande milieuruimte;
- geen nieuwe normstelling wordt geïntroduceerd;
- uitsluitend tijdelijk wordt afgeweken van de allocatie van gebruik binnen bestaande vergunningen; en
- wordt toegewerkt naar structurele inbedding in het reguliere stelsel.

c. Relatie met andere afwijkingen en maatregelen

Deze afwijking staat in samenhang met andere bepalingen binnen deze algemene maatregel van bestuur die betrekking hebben op:

- het gebruik van militaire oefenterreinen;
- flexibilisering van gereedstellingsactiviteiten;
- toepassing van het monitoringsmodel schietgeluid; en
- de overgang naar een ruimtegestuurde benadering van milieugebruik.

De regeling sluit tevens aan bij lopende trajecten voor actualisatie van vergunningen en integratie van het monitoringsmodel in het reguliere omgevingsrechtelijke kader.

4. Locatie van de afwijking

De afwijking is uitsluitend van toepassing op de in het artikel genoemde militaire schietlocaties binnen Nederland.

Deze locaties zijn reeds planologisch bestemd en ingericht voor militair gebruik en beschikken over bestaande vergunningen voor schietactiviteiten. Binnen deze locaties vinden de activiteiten uitsluitend plaats binnen de bestaande fysieke begrenzing en binnen de reeds vergunde geluidsruimte.

5. Duur van de afwijking

De afwijking geldt voor een termijn van vijf jaar na inwerkingtreding van deze regeling.

Deze termijn is noodzakelijk om:

- de bestaande vergunningen te actualiseren;
- het monitoringsmodel schietgeluid structureel te implementeren in vergunningen en omgevingsplannen;
- afstemming te realiseren met betrokken bestuursorganen; en

- een zorgvuldige overgang naar een structureel juridisch kader te waarborgen.

De afwijking is uitdrukkelijk tijdelijk van aard en vervalt zodra de structurele inbedding van het monitoringsmodel in het reguliere stelsel is gerealiseerd.

6. Effecten op de leefomgeving

De schietactiviteiten blijven binnen de al vergunde geluid- en milieuruimte. Dankzij het monitoringsmodel schietgeluid wordt geverifieerd dat de totale geluids- en milieubelasting niet de opgegeven grenzen overschrijdt. De impact op de fysieke leefomgeving blijft dus gelijk aan de huidige situatie, terwijl de operationele flexibiliteit wordt vergroot.

7. Waarborgen en beheersmaatregelen

De uitvoering van de activiteiten vindt plaats onder toepassing van bestaande Defensieprocessen voor registratie, monitoring en veiligheidsborging.

Het monitoringsmodel schietgeluid fungeert als centraal beheersinstrument en borgt dat:

- de totale vergunde geluidsruimte niet wordt overschreden;
- real-time inzicht bestaat in de milieugebruiksruimte;
- cumulatieve effecten van schietactiviteiten worden bewaakt; en
- tijdig kan worden bijgestuurd indien noodzakelijk.

Daarnaast blijven de bestaande wettelijke kaders en zorgplichten onverkort van toepassing, waaronder de algemene zorgplicht uit de Omgevingswet en de relevante regels inzake externe veiligheid en natuurbeheer, voor zover daarvan niet expliciet wordt afgeweken.

Artikel B.3 (Schietoefeningen in duisternis)

De huidige geopolitieke situatie en de aard van hedendaagse conflicten hebben geleid tot een versnelde ontwikkeling van militaire tactieken en wapensystemen. Daarbij is sprake van een toenemende nadruk op het optreden bij duisternis. Het gebruik van sensoren en nachtzichtapparatuur in combinatie met wapensystemen vergt specifieke opleiding en training waarmee de veiligheid en effectiviteit tijdens operationele inzet gewaarborgd kan worden.

Binnen Nederland wordt een belangrijk deel van de schiet- en oefenfaciliteiten uitgevoerd op bestaande militaire schietbanen en oefenterreinen. Deze locaties zijn historisch ingericht binnen het kader van milieuregelgeving en omgevingsrechtelijke toestemmingen. Die regelgeving is primair gebaseerd op regulier (dag)gebruik, waarbij activiteiten bij duisternis beperkt zijn toegestaan en relatief zwaar worden meegewogen in geluidssystematieken. Hierdoor ontstaat een structurele spanning tussen de toenemende operationele behoefte aan realistisch oefenen bij duisternis en de bestaande juridische en vergunningtechnische begrenzing van gebruiksmomenten. Deze spanning maakt het noodzakelijk om binnen deze AMvB te voorzien in een tijdelijke afwijkingsmogelijkheid voor schietoefeningen bij duisternis, binnen de bestaande milieugebruiksruimte.

1. Noodzaak gereedstelling

Het kunnen uitvoeren van schietoefeningen bij duisternis is een essentieel onderdeel van de gereedstelling van de krijgsmacht. Militair optreden in hedendaagse en toekomstige conflicten vindt in belangrijke mate plaats in de nacht of onder omstandigheden van beperkt zicht. Het optreden onder deze omstandigheden stelt specifieke eisen aan waarneming, besluitvorming, communicatie en vuurdiscipline. Het trainen van deze vaardigheden vereist dat militairen niet alleen theoretisch of gesimuleerd oefenen, maar daadwerkelijk onder realistische omstandigheden bij duisternis gebruik maken van wapensystemen. Dit omvat het werken met nachtzichtmiddelen, beperkte zichtlijnen, verminderde herkenbaarheid van doelen en verhoogde tijdsdruk. Binnen de huidige oefenstructuur is de mogelijkheid om bij duisternis te schieten echter beperkt. Dit komt voort uit de wijze waarop bestaande vergunningen zijn ingericht, waarin het aantal schoten en de inzet van wapensystemen is gekoppeld aan vaste dag-, avond- en nachtperioden en aan vooraf vastgestelde schiettabellen per kaliber en wapentype. Nachtelijke inzet wordt in de geluidssystematiek bovendien zwaarder gewogen, waardoor de beschikbare oefenruimte in de nacht sneller wordt benut dan overdag.

Deze systematiek leidt ertoe dat de daadwerkelijke oefenbehoefte bij duisternis niet in voldoende mate kan worden ingevuld binnen de bestaande vergunde ruimte, ondanks dat de totale milieugebruiksruimte niet wordt overschreden. Hierdoor ontstaat een beperking in de realistische voorbereiding van eenheden op inzet onder operationele omstandigheden.

Tegen deze achtergrond is het noodzakelijk om binnen deze AMvB tijdelijk mogelijk te maken dat schietoefeningen bij duisternis flexibel kunnen worden ingepland, binnen de bestaande vergunde geluidruimte en zonder verhoging van de totale milieubelasting. Dit maakt het mogelijk om de gereedstelling van militair personeel beter aan te laten sluiten op de eisen die moderne militaire operaties stellen, terwijl de bestaande milieukaders onverkort worden gerespecteerd.

2. Knelpunt en noodzaak tot afwijking

De uitvoering van nachtschietoefeningen wordt op dit moment beperkt door het samenstel van milieurechtelijke en planologische kaders.

Milieuvergunningen (Wabo / Omgevingswet overgangsrecht)

Op grond van artikel 2.1, eerste lid, onder e, Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo) zijn voor schietinrichtingen vergunningen verleend waarin het gebruik is begrensd in aantallen schoten per wapentype en kaliber.

Deze vergunningen bevatten akoestische onderbouwingen waarin de totale geluidsbelasting is berekend per tijdsperiode (dag, avond, nacht).

Geluidssystematiek (Bkl)

Op grond van het Besluit kwaliteit leefomgeving, hoofdstuk 5, paragraaf 5.1.4.2 en 5.1.4.3, wordt geluid beoordeeld in Bs,dan.

Daarbij geldt een tijdsweging waarbij:

- avondgebruik zwaarder wordt beoordeeld dan daggebruik
- nachtgebruik het zwaarst wordt beoordeeld

Deze systematiek leidt ertoe dat nachtschoten relatief zwaar drukken op de beschikbare milieugebruiksruimte, waardoor het aantal nachtoefeningen beperkt wordt.

Omgevingsplan (Omgevingswet)

Op grond van artikel 4.1 Omgevingswet worden in omgevingsplannen van gemeenten regels gesteld over geluid en gebruik van schietinrichtingen.

Voor militaire schietbanen geldt veelal een norm van circa 50 Bs,dan, met lokaal maatwerk tot 55–60 Bs,dan.

Natuurregelgeving

Op grond van artikel 5.1, tweede lid, Omgevingswet in samenhang met de implementatie van de Vogelrichtlijn (2009/147/EG) en Habitatrichtlijn (92/43/EEG) kan voor wijzigingen in gebruik van schietactiviteiten een natuurvergunningplicht ontstaan indien significante effecten niet kunnen worden uitgesloten.

3. Gekozen afwijking en onderbouwing

De regeling introduceert een afwijking van de kwantitatieve koppeling tussen wapentype, kaliber en tijdsperiode binnen bestaande vergunningen. De operationele invulling van schietoefeningen bij duisternis wordt daarmee flexibeler, binnen dezelfde milieukaders.

a. Proportionaliteit

De regeling wijzigt niet de toegestane milieubelasting, maar uitsluitend de wijze van benutting daarvan. Daartegenover staat een zwaarwegend belang van nationale veiligheid en militaire gereedheid, waarbij nachtoptreden en optreden bij duisternis essentieel zijn.

b. Subsidiariteit

Alternatieven zoals individuele vergunningwijzigingen of locatie-uitbreiding zijn niet geschikt vanwege lange doorlooptijden en ruimtelijke beperkingen.

Zonder deze regeling kan niet tijdig worden voorzien in de noodzakelijke opleidingsbehoefte.

De gekozen afwijking is daarmee de minst ingrijpende effectieve maatregel.

c. Relatie met andere onderdelen

Deze regeling sluit aan bij de overige bepalingen in deze AMvB waarin wordt gewerkt met:

- een verschuiving van activiteitgebonden vergunningen
- naar een stelsel van milieugebruiksruimte (budgetbenadering in Beoordelingsniveau Schietgeluid (BS,dan))

4. Geografische reikwijdte

De afwijking geldt uitsluitend op de in het artikel genoemde militaire schietlocaties binnen Nederland.

5. Duur van de afwijking

De afwijking geldt voor een periode van vijf jaar.

Deze termijn is noodzakelijk om structurele aanpassing van:

- het Besluit activiteiten leefomgeving
- het Besluit kwaliteit leefomgeving
- en gemeentelijke omgevingsplannen

mogelijk te maken en te implementeren.

6. Effecten op de leefomgeving

De nachtelijke schietoefeningen kunnen, ondanks de tijdsplanning en monitoring, tijdelijk een hoger geluidsniveau in avond en nacht veroorzaken, waardoor er incidenteel extra hinder voor zowel omwonenden als de lokale fauna ontstaat. Juist het spreiden van de nachtschietoefeningen over genoemde locaties beoogt de overlast voor omwonenden en lokale fauna zoveel mogelijk te beperken.

7. Waarborgen en beheersmaatregelen

Op de dagen waarop nachtschietoefeningen plaatsvinden, wordt strikt gewaarborgd dat er nooit zowel tot 01:00 uur 's nachts als vanaf 04:30 uur 's ochtends op dezelfde dag wordt geschoten. Dit betekent dat een oefening die tot 01:00 uur eindigt, niet aansluit op een oefening die dezelfde ochtend om 04:30 uur begint, zodat er voldoende rust en beheersing van geluidsoverlast is gegarandeerd.

De toepassing van de afwijking wordt beheerst door centrale registratie van schietactiviteiten door Defensie.

Daarnaast blijft de algemene zorgplicht uit artikel 11.6 Besluit activiteiten leefomgeving onverkort van toepassing.

Artikel B.4 (gebruik en bestrijden van onbemande luchtvaartuigen)

De technologische ontwikkeling van onbemande luchtvaartuigen (Uncrewed Aircraft Systems; UAS) heeft geleid tot een fundamentele verandering in het moderne optreden van krijgsmachten. Conflicten in Oekraïne, het Midden-Oosten en andere internationale spanningsgebieden tonen aan dat drones in toenemende mate worden ingezet voor verkenning, doelopsporing, elektronische oorlogsvoering en het afleveren van explosieve ladingen. Daarnaast neemt ook de dreiging van vijandelijke drones sterk toe. De krijgsmacht moet daarom in staat zijn om zowel offensieve als defensieve toepassingen van onbemande luchtvaartuigen te testen, te ontwikkelen, trainen en beoefenen. Het betreft onder meer het schieten op vliegende oefendoelen, het toepassen van counter-drone methoden en het gebruik van onbemande luchtvaartuigen in combinatie met explosieven, zoals het werpen van explosieve voorwerpen vanuit onbemande luchtvaartuigen.

De huidige regelgeving binnen het omgevingsrecht, milieurecht en luchtvaartrecht voorziet onvoldoende in deze nieuwe vormen van militair optreden. De bestaande vergunningen en beoordelingssystematieken zijn ingericht op traditionele schietactiviteiten en bemande luchtvaart en bieden onvoldoende ruimte voor de snelle technologische ontwikkelingen van onbemande luchtvaartuigen en de daarmee samenhangende oefenbehoefte. Met deze regeling wordt daarom tijdelijk voorzien in een afwijkingsmogelijkheid ten behoeve van de gereedstelling van de krijgsmacht.

1. Noodzaak voor gereedstelling

De krijgsmacht moet in staat zijn om effectief op te treden tegen dreigingen van onbemande luchtvaartuigen en tegelijkertijd zelf moderne UAS-capaciteiten te ontwikkelen en toe te passen. De oorlog in Oekraïne heeft aangetoond dat onbemande systemen, zoals drones, een integraal onderdeel vormen van hedendaagse oorlogsvoering. Onbemande luchtvaartuigen worden onder andere gebruikt voor observatie, precisieaanvallen, doelgeleiding en elektronische verstoring. Daartegenover staat dat ook de bestrijding van drones een essentiële militaire vaardigheid is geworden en in belangrijke mate bijdraagt aan de overlevingskansen van het defensiepersoneel tijdens operationele inzet. Deze bestrijding vereist realistische training met verschillende kinetische en non-kinetische methoden en systemen, waaronder het schieten op drones met verschillende kalibers en systemen en het verstoren van de radiofrequenties van drones.

Daarnaast moet Defensie kunnen oefenen met onbemande luchtvaartuigen in combinatie met explosieve voorwerpen. Deze inzetvorm biedt operationele mogelijkheden die met traditionele systemen niet of minder effectief kunnen worden bereikt. Het veilig en effectief toepassen hiervan vereist uitgebreide tests, opleiding en training onder realistische omstandigheden. De snelheid waarmee deze technologieën zich ontwikkelen maakt het noodzakelijk dat Defensie flexibel kan experimenteren, testen en oefenen zonder voor iedere technologische wijziging langdurige vergunningprocedures te moeten doorlopen.

2. Knelpunt en noodzaak tot afwijking

De bestaande wet- en regelgeving voorziet onvoldoende in militaire toepassingen van onbemande luchtvaartuigen in combinatie met schiet- en explosieactiviteiten. Dit heeft mede te maken met de snelle technologische ontwikkelingen op dit gebied.

De beoordelingssystematiek voor militaire schietactiviteiten, zoals opgenomen in het Besluit activiteiten leefomgeving, het Besluit kwaliteit leefomgeving en de Omgevingsregeling, gaat uit van traditionele schietactiviteiten met vaste wapentypen, vaste bronlocaties en bestaande rekenmethodieken voor geluidbelasting. Het schieten of werpen vanuit of richting onbemande luchtvaartuigen past niet binnen deze systematiek.

Daarnaast bevatten de huidige vergunningen limitatieve schiettabellen waarin aantallen schoten, kalibers en wapentypen zijn vastgelegd. Nieuwe toepassingen met drones, counter-drone-systemen en bewapende UAS zijn hierin niet opgenomen. Ook het luchtvaartrecht vormt een belemmering. Het bewust inzetten van een onbemand luchtvaartuig om een ander luchtvaartuig te onderscheppen of te raken, verdraagt zich niet zonder meer met het uitgangspunt van luchtvaartveiligheid zoals opgenomen in de Wet luchtvaart.

Zonder afwijking van deze regelgeving kunnen de noodzakelijke testen en oefeningen niet of slechts zeer beperkt plaatsvinden.

3. Gekozen afwijking en onderbouwing

Voor deze activiteit is gekozen voor een tijdelijke en limitatieve afwijking van specifieke bepalingen uit de luchtvaartregelgeving, de Omgevingswetregelgeving en de bestaande milieu- en natuurtoestemmingen die het testen en oefenen met onbemande luchtvaartuigen en counter-dronemiddelen momenteel onmogelijk of onevenredig beperkend maken. De afwijking

maakt het mogelijk om op de locaties Artillerie Schietkamp, Infanterie Schietkamp en Springterrein Reek:

- te oefenen met het schieten op vliegende oefendoelen;
- onbemande luchtvaartuigen kinetisch of niet-kinetisch uit te schakelen;
- explosieve voorwerpen vanuit onbemande luchtvaartuigen te werpen en onbemande luchtvaartuigen met geïntegreerde explosieve ladingen te gebruiken; en
- bewapende of explosieve payloads te testen in realistische oefenscenario's,

voor zover deze activiteiten plaatsvinden binnen de bestaande vergunde geluidsruimte op basis van het monitoringsmodel schietgeluid.

De afwijking ziet in het bijzonder op de volgende wettelijke kaders en bepalingen.

Wet luchtvaart

Afgeweken wordt van artikel 5.3 van de Wet luchtvaart, voor zover dat artikel eraan in de weg staat dat een luchtvaartuig bewust zodanig wordt ingezet dat daarmee een ander luchtvaartuig wordt geraakt, onderschept of uitgeschakeld in het kader van militaire counter-drone-oefeningen.

De bestaande luchtvaartregelgeving is primair gericht op civiele vliegveiligheid en gaat uit van het voorkomen van iedere opzettelijke botsing of gevaarzettende manoeuvre in het luchtverkeer. Counter-droneoptreden vergt echter juist dat militairen kunnen oefenen met het gecontroleerd onderscheppen, verstoren of uitschakelen van onbemande luchtvaartuigen. Zonder afwijking van deze bepaling kunnen dergelijke operationele scenario's niet realistisch worden beoefend.

Daarnaast wordt afgeweken van bepalingen krachtens de Wet luchtvaart die het vliegen met bewapende of explosieve payloads dragende onbemande luchtvaartuigen beperken, voor zover deze beperkingen de uitvoering van de gereedstellingsactiviteit onmogelijk maken.

Besluit activiteiten leefomgeving

Afgeweken wordt van paragraaf 3.11 van het Besluit activiteiten leefomgeving, voor zover daarin milieubelastende activiteiten met schiet- en explosieactiviteiten limitatief zijn gekoppeld aan bestaande wapentypen, kalibers, schiettabellen en vergunde gebruiksvormen.

De huidige systematiek van het Bal en de daaraan gekoppelde vergunningverlening gaat uit van vooraf vastgelegde en statische bedrijfsvoeringen. De ontwikkeling van UAS-systemen verloopt echter zodanig snel dat nieuwe configuraties, vliegbewegingen, munitievormen en tegenmaatregelen voortdurend wijzigen. Hierdoor kunnen noodzakelijke testen en oefeningen niet tijdig in vergunningen worden verwerkt. De afwijking maakt het mogelijk nieuwe UAS-gerelateerde schietactiviteiten uit te voeren zonder dat voor iedere technologische wijziging afzonderlijke vergunningprocedures en aanvullende onderzoeken noodzakelijk zijn, mits de activiteit plaatsvindt binnen de bestaande vergunde milieuruimte.

Besluit kwaliteit leefomgeving en omgevingsplannen

Afgeweken wordt van artikel 5.89i van het Besluit kwaliteit leefomgeving en van de daarop gebaseerde regels in omgevingsplannen, voor zover deze regels uitgaan van vaste bronbeschrijvingen, specifieke wapentypen of limitatieve schietactiviteiten.

De geluidbelasting blijft begrensd door de bestaande vergunde geluidruimte en wordt bewaakt met het monitoringsmodel schietgeluid. Hierdoor ontstaat flexibiliteit in de wijze van oefenen zonder dat sprake is van een structurele toename van de geluidbelasting op de omgeving.

Omgevingsregeling

Afgeweken wordt van Bijlage XIII bij de Omgevingsregeling, voor zover de daarin opgenomen rekenmethodiek schietgeluid niet voorziet in schieten op vliegende oefendoelen, het gebruik van counter-drone-systemen of het werpen van explosieve voorwerpen vanuit onbemande luchtvaartuigen. De bestaande rekenmethodiek is ontwikkeld voor conventionele schietactiviteiten vanaf vaste posities en houdt onvoldoende rekening met dynamische UAS-scenario's. De afwijking maakt het mogelijk deze activiteiten tijdelijk te beoordelen met toepassing van het monitoringsmodel schietgeluid totdat structurele aanpassing van de regelgeving heeft plaatsgevonden.

Voor zover noodzakelijk wordt afgeweken van artikel 5.1, eerste lid, onder e, van de Omgevingswet in samenhang met artikel 8.74j van het Besluit kwaliteit leefomgeving, voor zover wijzigingen in UAS-gerelateerde oefenactiviteiten anders zouden leiden tot afzonderlijke vergunningplichten voor Natura 2000-activiteiten ondanks het feit dat de totale milieubelasting niet toeneemt ten opzichte van de bestaande vergunde situatie. De afwijking is noodzakelijk omdat de huidige natuurrechtelijke systematiek uitgaat van projectspecifieke en statische toetsing, terwijl de operationele inzet van onbemande systemen juist voortdurende technologische en tactische aanpassing vereist.

a. Proportionaliteit

De afwijking wordt proportioneel geacht omdat zij uitsluitend geldt voor bestaande militaire oefenlocaties waar reeds schiet- en explosieactiviteiten plaatsvinden. Er worden geen nieuwe schietterreinen ingericht en geen nieuwe structurele gebruiksfuncties toegevoegd.

Daarnaast blijft de totale geluidbelasting begrensd door de bestaande vergunde geluidruimte. De afwijking ziet primair op flexibiliteit in wapentypen, inzetvormen en operationele scenario's, niet op een onbeperkte uitbreiding van milieugebruiksruimte. De operationele noodzaak van het kunnen oefenen met counter-dronecapaciteiten en bewapende UAS-systemen is aanzienlijk. Recente conflicten tonen aan dat onbemande systemen een structureel onderdeel vormen van moderne oorlogsvoering. Zonder realistische training ontstaat een direct risico voor de veiligheid en inzetbaarheid van militair personeel.

b. Subsidiariteit

Een minder ingrijpende maatregel is onvoldoende effectief. Het telkens aanpassen van afzonderlijke vergunningen voor iedere wijziging in UAS-configuratie, software, payload of inzetwijze sluit niet aan bij de snelheid waarmee deze technologie zich ontwikkelt.

Bovendien kennen vergunningprocedures, natuuronderzoeken en aanpassingen van omgevingsplannen lange doorlooptijden. Hierdoor ontstaat een structurele achterstand tussen operationele ontwikkelingen en juridische toestemmingen. De gekozen afwijking is daarom tijdelijk van aard en beperkt tot specifiek aangewezen locaties en activiteiten. Gedurende de looptijd van de afwijking werkt Defensie aan structurele inpassing van deze activiteiten in vergunningen, regelgeving en beoordelingsmethodieken.

c. Relatie met andere afwijkingen en maatregelen

Deze activiteit hangt nauw samen met de activiteiten B1 en B2 inzake flexibel schietgebruik, variabele wapentypen en schieten onder afwijkende omstandigheden. Ook voor deze activiteit wordt gebruikgemaakt van het monitoringsmodel schietgeluid.

Daarnaast bestaat een directe relatie met activiteit E3 inzake het testen, trainen en oefenen met onbemande voer- en luchtvaartuigen. Activiteit B4 ziet specifiek op de bewapende en kinetische toepassing van UAS-systemen en counter-dronecapaciteiten, terwijl E3 primair betrekking heeft op het algemene operationele gebruik van onbemande systemen.

De afwijkingen binnen deze AMvB vormen gezamenlijk een tijdelijk juridisch kader om de gereedstelling van de krijgsmacht mogelijk te maken gedurende de periode waarin structurele aanpassing van wet- en regelgeving wordt voorbereid.

4. Locatie van de afwijking

De afwijking geldt uitsluitend voor:

- het Artillerie Schietkamp;
- het Infanterie Schietkamp;
- Springterrein Reek.

Deze locaties beschikken reeds over militaire veiligheidszones, schietinfrastructuur en bestaande milieutoestemmingen voor schiet- en explosieactiviteiten.

5. Duur van de afwijking

De afwijking geldt voor een periode van vijf jaar na inwerkingtreding van deze regeling.

Deze termijn is noodzakelijk omdat structurele aanpassing van vergunningen, beoordelingskaders en rekenmethodieken een langdurig traject betreft. Gedurende deze periode zullen waar mogelijk structurele vergunningen en aangepaste regelgeving worden voorbereid.

6. Effecten op de leefomgeving

De tijdelijke afwijking maakt het mogelijk om militair te oefenen met en tegen drones, counter-drone-systemen en bewapende UAS, maar blijft binnen de reeds vergunde geluids- en milieubelasting. Door het gebruik van het monitoringsmodel schietgeluid wordt de totale geluiddruk gecontroleerd en blijft deze binnen de bestaande ruimtelijke geluidsnormen. De maatregel is daardoor proportioneel en beperkt de impact op de leefomgeving tot een minimaal, gecontroleerd niveau. De genoemde locaties zijn bestaande schietterreinen waardoor zeker gesteld wordt dat de gebieden niet toegankelijk zijn voor onbevoegden. Geofenctechnieken zorgen ervoor dat de onbemande luchtvaartuigen zich niet buiten deze schietterrein begeven, zodat de risico’s voor de omgeving volgens bestaande procedures kunnen worden beheerst,

7. Waarborgen en beheersmaatregelen

Defensie treft verschillende beheersmaatregelen om de risico’s van deze activiteiten te beperken.

Personeel werkt volgens interne veiligheidsinstructies en operationele procedures voor het gebruik van onbemande luchtvaartuigen en explosieve toepassingen.

Daarnaast wordt gebruik gemaakt van geofencing, waarmee wordt voorkomen dat onbemande luchtvaartuigen zich buiten het oefengebied begeven.

Bij oefeningen met explosieve voorwerpen in combinatie met drones en het schieten op drones wordt een mal onveilig gebied (MOG) vastgesteld en wordt het luchtruim boven de oefenterreinen tijdelijk gesloten voor civiel luchtverkeer.

Nieuwe systemen en inzetvormen worden gefaseerd getest, waarbij ervaringen uit eerdere fasen worden gebruikt voor aanvullende veiligheidsmaatregelen en operationele beperkingen.

Het monitoringsmodel schietgeluid bewaakt dat de activiteiten binnen de bestaande vergunde geluidruimte blijven.

Artikel C.1 (graven en bouwen van werken)

In de afgelopen jaren is de frequentie en intensiteit van militaire conflicten in de nabijheid van Europa toegenomen. De krijgsmacht moet daarom beschikken over voldoende mogelijkheden om personeel realistisch op te leiden, te trainen en te oefenen, teneinde het militair vermogen gereed te stellen voor de uitvoering van de hoofdtaken van Defensie.

De oorlog in Oekraïne heeft aangetoond dat statische verdedigingswerken, zoals loopgraven, schuttersputten, afschermingen en onderkomens, nog steeds essentieel zijn op het moderne slagveld. Tevens is de dreiging vanuit drones sterk toegenomen, waardoor aanvullende voorzieningen zoals afgedekte stellingen, dronebunkers en beschermde verzamelgebieden noodzakelijk zijn geworden. Deze voorzieningen zijn essentieel om de overlevingskansen voor militairen in een conflict te vergroten.

Om militairen effectief te kunnen voorbereiden op dergelijke omstandigheden is het noodzakelijk dat Defensie op Nederlandse militaire oefenterreinen structureel kan oefenen met het aanleggen, gebruiken en verwijderen van deze defensiewerken.

De bestaande regelgeving uit de Omgevingswet, het Besluit activiteiten leefomgeving (Bal), het Besluit bouwwerken leefomgeving (Bbl), provinciale omgevingsverordeningen en omgevingsplannen belemmert deze opleidings- en oefenactiviteiten.

Met deze algemene maatregel van bestuur wordt daarom tijdelijk voorzien in een afwijkingsmogelijkheid ten behoeve van de gereedstelling van de krijgsmacht.

1. Aanleiding en noodzaak voor gereedstelling

Voor de gereedstelling van de krijgsmacht is het voor de Koninklijke Landmacht noodzakelijk personeel te trainen in het aanleggen en gebruiken van loopgraven, schuilplaatsen en andere defensiewerken. Aanleiding hiervoor vormen de actuele lessen uit moderne conflicten, in het bijzonder de oorlog in Oekraïne.

De huidige oefenmogelijkheden binnen Nederland zijn onvoldoende om te voorzien in de noodzakelijke opleidings- en trainingscapaciteit. Bestaande locaties zijn te beperkt in omvang of kennen beperkingen vanuit regelgeving waardoor realistische training niet mogelijk is.

De activiteit ziet zowel op:

- het oefenen door eenheden in het aanleggen van verdedigingswerken; als

- het inrichten en kunnen verblijven in dergelijke voorzieningen; als
- het opleiden, trainen en oefenen van operationele eenheden in realistische scenario's om offensieve acties uit te voeren op deze voorzieningen en om deze te kunnen verdedigen. worden gebruikt.

Hiermee wordt invulling gegeven aan het uitgangspunt "*train as you fight*".

2. Knelpunt en noodzaak tot afwijking

De huidige regelgeving vormt een belemmering voor het uitvoeren van de noodzakelijke werkzaamheden.

Besluit activiteiten leefomgeving

De aanleg van loopgraven en andere defensiewerken vereist omvangrijk grondverzet en graafwerkzaamheden. De regels uit het Besluit activiteiten leefomgeving inzake milieubelastende activiteiten, bodemkwaliteit, het ontgraven, toepassen en tijdelijk opslaan van grond beperken deze werkzaamheden.

Voor de aanleg van loopgraven wordt de in reguliere situaties toegestane omvang van grondverzet regelmatig overschreden. Daarnaast sluiten de reguliere meldings- en uitvoeringsvereisten onvoldoende aan bij de aard van militaire oefenactiviteiten.

Besluit bouwwerken leefomgeving

Defensiewerken zoals:

- loopgraven;
- schuilbivakken;
- dronebunkers;
- borstweringen;
- afschermingen; en
- tijdelijke legeringsvoorzieningen,

kwalificeren in veel gevallen als bouwwerk of bouwwerk, geen gebouw zijnde.

Op grond van de artikelen 2.25 en 2.26 Bbl geldt voor diverse van deze bouwwerken een vergunningplicht voor de technische bouwactiviteit.

Daarnaast kunnen deze defensiewerken vanuit hun aard niet voldoen aan diverse technische voorschriften uit hoofdstukken 3 tot en met 5 Bbl inzake:

- brandveiligheid;
- daglichttoetreding;
- ventilatie;
- duurzaamheid;
- energiezuinigheid;
- bruikbaarheid; en
- constructieve inrichting.

Omgevingswet en omgevingsplan

Op grond van artikel 5.1, eerste lid, onder a, van de Omgevingswet is een omgevingsvergunning vereist voor een omgevingsplanactiviteit die in strijd is met het omgevingsplan.

De aanleg van:

- loopgraven;
- schuttersputten;
- aarden wallen;
- tijdelijke bouwwerken; en
- verdedigingswerken,

is op meerdere locaties in strijd met geldende omgevingsplannen, onder meer doordat:

- geen bouwvlak aanwezig is;
- grondroerende werkzaamheden zijn beperkt; of
- natuur- en landschapsbestemmingen beperkingen opleggen.

Provinciale omgevingsverordeningen

Provinciale omgevingsverordeningen bevatten regels ter bescherming van natuurwaarden, landschap, stiltegebieden en grondwaterbeschermingsgebieden. Deze regels kunnen beperkingen opleggen aan grondverzet, ontgravingen, terreinwijzigingen en tijdelijke bouwwerken.

Zonder afwijking van deze regelgeving kunnen de noodzakelijke militaire opleidings- en oefenactiviteiten niet of slechts zeer beperkt plaatsvinden.

3. Gekozen afwijking en onderbouwing

Er is gekozen voor een tijdelijke integrale afwijking van specifieke bepalingen uit:

- artikel 5.1, eerste lid, onder a, van de Omgevingswet;
- de artikelen 2.25 en 2.26 Bbl;
- de technische voorschriften uit hoofdstukken 3 tot en met 5 Bbl;
- relevante bepalingen uit het Besluit activiteiten leefomgeving inzake grondverzet en bodem;
- provinciale omgevingsverordeningen; en
- het omgevingsplan.

De afwijking ziet uitsluitend op werkzaamheden die noodzakelijk zijn voor de aanleg, instandhouding en verwijdering van defensiewerken ten behoeve van opleiding, training en oefening.

De veiligheid van gebruikers blijft gewaarborgd. Van de specifieke zorgplicht in het Besluit bouwwerken leefomgeving wordt niet afgeweken.

a. Proportionaliteit

De afwijking wordt proportioneel geacht omdat:

- de activiteiten uitsluitend plaatsvinden op bestaande militaire oefenterreinen;
- slechts aangewezen deelgebieden binnen deze terreinen worden gebruikt;
- gebieden met bekende en te verwachten archeologische monumenten worden vermeden;

- bijzondere natuurwaarden, waaronder oude eiken- en beukenbossen, worden ontzien;
- de activiteiten noodzakelijk zijn voor de gereedstelling van de krijgsmacht.

De maatschappelijke en operationele noodzaak van een goed voorbereide krijgsmacht weegt in dit geval zwaarder dan de beperkte tijdelijke afwijking van reguliere regels.

b. Subsidiariteit

De afwijking geldt als tijdelijke maatregel in afwachting van structurele aanpassing van:

- het Bal;
- het Bbl; en
- relevante omgevingsplannen.

Een minder ingrijpende maatregel is onvoldoende effectief, omdat afzonderlijke vergunningprocedures per activiteit en locatie onvoldoende snelheid en flexibiliteit bieden voor de noodzakelijke gereedstelling.

De afwijking is bovendien beperkt:

- in duur;
- in geografische reikwijdte; en
- in aard van de activiteiten.

c. Relatie met andere afwijkingen en maatregelen

De afwijking hangt samen met andere maatregelen binnen deze AMvB die zien op:

- defensiewerken;
- tijdelijke militaire infrastructuur;
- natuur- en terreinbeheer;
- beveiligingsmaatregelen op militaire objecten.

De regeling sluit aan bij de voorgestelde wijziging van artikel 2.27 Bbl en het nieuwe artikel 2.33 inzake defensiewerken.

4. Locatie van de afwijking

De afwijking geldt uitsluitend op de volgende militaire oefenterreinen:

- Arnhemse Heide
- Beekhuizerzand
- Havelte West
- Oirschotse Heide
- Rucphense Heide
- Stroese Zand
- Wezeperberg
- Vlasakkers
- Vrachelse Heide

Binnen deze oefenterreinen worden uitsluitend bij ministeriele regeling specifiek aangewezen deelgebieden gebruikt, teneinde aantasting van bekende en te verwachten archeologische monumenten en bijzondere natuurwaarden te voorkomen.

5. Duur van de afwijking

De afwijking geldt voor een periode van vijf jaar na inwerkingtreding van deze regeling, dan wel tot het moment waarop structurele wijzigingen van het Bal, het Bbl en relevante omgevingsplannen in werking zijn getreden.

De duur is noodzakelijk omdat:

- structurele wetgevingstrajecten meerdere jaren vergen;
- afhankelijkheden bestaan met andere bestuursorganen;
- Defensie op korte termijn zekerheid nodig heeft voor opleidings- en oefenplanning.

6. Effecten op de leefomgeving

De aanleg, het gebruik en de verwijdering van loopgraven, schuilplaatsen en andere defensiewerken vindt uitsluitend plaats binnen afgebakende zones op de aangewezen defensieterreinen. Bekende en te verwachten archeologische monumenten, erfgoed en bijzondere natuurwaarden worden vooraf onderzocht of buiten de werkgebieden gehouden. De activiteiten kunnen tijdelijk leiden tot: een beperkte stijging van geluidsemissies en stikstofemissies door verplaatsingsverkeer, naast verstoring van lokale fauna. Omdat deze afwijkingen voor de graaf- en bouwactiviteiten niet dagelijks plaatsvinden en de locatiekeuze gericht is op gebieden met een geringe impact, blijven de gevolgen voor de fysieke leefomgeving minimaal.

7. Waarborgen en beheersmaatregelen

Om de gevolgen van de afwijking te beheersen worden de volgende waarborgen toegepast:

- activiteiten vinden uitsluitend plaats binnen vooraf aangewezen deelgebieden;
- gebieden met bekende en te verwachten archeologische monumenten worden uitgesloten;
- bijzondere natuurwaarden worden ontzien;
- natuuronderzoek wordt uitgevoerd waar vereist;
- Defensie past interne veiligheids- en gebruiksvoorschriften toe voor defensiewerken;
- toezicht en evaluatie vinden plaats binnen de reguliere commandostructuur en beheerorganisatie van Defensie.

Daarnaast blijft de specifieke zorgplicht van toepassing, waarbij Defensie verantwoordelijk blijft voor een veilige, gezonde en doelmatige uitvoering van de activiteiten.

Artikel C.2 (verzamelgebieden)

1. Noodzaak gereedstelling

Een verzamelgebied is een locatie op een militair oefenterrein waar een militaire eenheid voorbereidingen treft voor gevechtsacties of zich hergroepeert na afloop daarvan. Binnen een verzamelgebied oefenen militairen onder meer met camouflage, ingraven, het opwerpen van aarden wallen, het afdekken van voertuigen en het beschut opstellen van personeel en materieel.

De noodzaak voor deze activiteit is sterk toegenomen door de actuele veiligheidssituatie en de lessen uit het conflict in Oekraïne. Daaruit blijkt dat de zichtbaarheid van eenheden vanuit de

lucht, met name door drones en andere sensoren, een directe invloed heeft op overlevingskansen en operationele slagkracht. Het vermogen om eenheden gecamoufleerd en beschermd op te stellen is daarom een essentiële militaire basisvaardigheid geworden.

Voor een realistische gereedstelling is het noodzakelijk dat eenheden op compagniesniveau kunnen oefenen in omstandigheden die vergelijkbaar zijn met operationele inzet. Beboste delen van oefenterreinen zijn hiervoor noodzakelijk vanwege de natuurlijke dekking tegen luchtwaarneming. Zonder deze oefenmogelijkheden kan de landmacht zich onvoldoende voorbereiden op hedendaagse gevechtsomstandigheden.

2. Knelpunt en noodzaak tot afwijking

Binnen de bestaande oefenterreinen wordt reeds beperkt geoefend met verzamelgebieden, maar uitsluitend op vooraf strikt begrensde locaties zoals opgenomen in de interne processen van Defensie (Standaardoefenkaarten (SOK's)). Deze locaties zijn in de praktijk veelal statisch ingericht en gemarkeerd, waardoor eenheden slechts binnen vaste vakken kunnen oefenen. Hierdoor ontbreekt de noodzakelijke manoeuvreerruimte om realistisch en dynamisch te trainen met grotere eenheden.

Daarnaast bestaan juridische beperkingen vanuit het omgevingsrecht. Voor het aanleggen van verzamelgebieden kunnen vergunningplichten gelden voor omgevingsplanactiviteiten, bouwactiviteiten, Natura 2000-activiteiten, flora- en fauna-activiteiten en activiteiten die in provinciale omgevingsverordeningen vergunningplichtig zijn gesteld.

Voor structurele inpassing van uitbreiding van de oefenmogelijkheden binnen het reguliere wettelijke stelsel zijn aanvullende\natuuronderzoeken en, mogelijk wijziging van natuurrechtelijke toestemmingen Natura 2000-beheerplannengebieden noodzakelijk.

Hiervoor is naar verwachting een meerjarige procedure noodzakelijk. Deze termijn is niet verenigbaar met de huidige gereedstellingsopgave van de krijgsmacht. Zonder tijdelijke afwijking blijft de mogelijkheid om realistisch te oefenen met het aanleggen van verzamelgebieden ontoereikend.

3. Gekozen afwijking en onderbouwing

Gekozen is voor een tijdelijke en locatiegebonden afwijking van onderdelen van de Omgevingswet die het aanleggen en gebruiken van verzamelgebieden op bestaande militaire oefenterreinen belemmeren. De afwijking maakt het mogelijk om binnen de bestaande oefenterreinen flexibel en realistisch te oefenen met tijdelijke camouflage-, ingravings- en beschermingsmaatregelen die noodzakelijk zijn voor militaire gereedstelling.

De afwijking is beperkt tot bestaande militaire oefenterreinen en ziet uitsluitend op niet-permanente voorzieningen en tijdelijke werkzaamheden die rechtstreeks samenhangen met oefen- en trainingsactiviteiten.

a. Proportionaliteit

De afwijking wordt proportioneel geacht gelet op het zwaarwegende belang van militaire gereedstelling en nationale veiligheid. Het kunnen oefenen met het gecamoufleerd en beschermd opstellen van eenheden is essentieel voor de inzetbaarheid en veiligheid van militair personeel in moderne conflictsituaties. De gevolgen voor de fysieke leefomgeving worden zoveel

mogelijk beperkt doordat uitsluitend gebruik wordt gemaakt van bestaande militaire oefenterreinen. Er worden geen permanente bouwwerken opgericht en de werkzaamheden blijven beperkt in omvang en duur. Daarnaast worden maatregelen getroffen ter bescherming van natuur, bodem en bekende en te verwachten archeologische monumenten.

De afwijking leidt daardoor niet tot een onevenredige aantasting van belangen van derden of van de fysieke leefomgeving in verhouding tot het te dienen doel.

b. Subsidiariteit

De gekozen maatregel voldoet aan het subsidiariteitsbeginsel, omdat minder ingrijpende alternatieven onvoldoende beschikbaar zijn. Buiten de bestaande militaire oefenterreinen bestaan geen locaties waar onder realistische omstandigheden met deze activiteiten kan worden geoefend.

Ook de huidige praktijk, waarbij uitsluitend binnen strikt begrensde en gemarkeerde vakken wordt geoefend, biedt onvoldoende mogelijkheden voor realistische training van grotere eenheden. De noodzakelijke flexibiliteit en manoeuvreerruimte ontbreken daarbij.

Het volledig doorlopen van reguliere vergunning- en planprocedures biedt op korte termijn geen oplossing vanwege de benodigde onderzoeken en mogelijke aanpassing van Natura 2000-beheerplannen. De tijdelijke afwijking vormt daarom de minst ingrijpende maatregel om het gereedstellingsknelpunt op korte termijn weg te nemen.

c. Relatie met andere maatregelen

De activiteit hangt samen met andere activiteiten binnen de Wet op de defensiegereedheid, in het bijzonder activiteit C1 inzake het aanleggen van niet-permanente militaire werken en verdedigingsvoorzieningen. Beide activiteiten zien op het verbeteren van de realistische oefenmogelijkheden voor grondgebonden optreden en het vergroten van de operationele gereedheid van de krijgsmacht, zoals de landmachteenheden.

Daarnaast bestaat samenhang met maatregelen gericht op uitbreiding van oefencapaciteit, camouflagevermogen en bescherming tegen moderne detectiemiddelen zoals drones.

4. Locatie van de afwijking

De afwijking geldt uitsluitend voor de volgende bestaande militaire oefenterreinen:

- Arnhemse Heide;
- Havelte West;
- Havelte-Oost;
- Marnewaard;
- Oirschotse Heide;
- Stroese Zand; en
- Wezeperberg.

Deze locaties zijn geselecteerd vanwege hun geschiktheid voor realistische oefening met verzamelgebieden en de aanwezigheid van terreinomstandigheden die vergelijkbaar zijn met operationele inzetgebieden.

5. Duur van de afwijking

De afwijking geldt voor een periode van vijf jaar. Binnen deze periode kunnen de noodzakelijke onderzoeken en eventuele planologische en omgevingsrechtelijke procedures worden uitgevoerd ten behoeve van structurele inpassing van de activiteit binnen het reguliere wettelijke stelsel. Het tijdelijke karakter van de maatregel waarborgt dat structurele besluitvorming via de reguliere procedures uitgangspunt blijft.

6. Effecten op de leefomgeving

De oefeningen in verzamelgebieden blijven beperkt tot nu al daartoe aangewezen delen van bestaande militaire oefenterreinen; er worden tijdelijke bouwwerken opgericht en afgebroken en de overige werkzaamheden zijn kortdurend en van beperkte omvang. Bekende en te verwachten archeologische monumenten worden vooraf onderzocht of buiten de werkgebieden gehouden.

7. Waarborgen en beheersmaatregelen

Ter beperking van de gevolgen voor natuur, bodem en bekende en te verwachten archeologische monumenten zijn voorwaarden en beheersmaatregelen opgenomen. De werkzaamheden blijven beperkt tot bestaande militaire oefenterreinen en mogen uitsluitend tijdelijk van aard zijn. Permanente bouwwerken zijn niet toegestaan. Graafwerkzaamheden worden beperkt tot de diepte die noodzakelijk is voor het oefendoel.

Daarnaast worden natuur- en soortenonderzoeken uitgevoerd indien de aard of locatie van de activiteit daartoe aanleiding geeft.

Door deze maatregelen wordt geborgd dat de activiteit gecontroleerd, zorgvuldig en met zo beperkt mogelijke gevolgen voor de fysieke leefomgeving wordt uitgevoerd.

Artikel E.1 (varen op hoge snelheid)

De veiligheidssituatie in Europa is de afgelopen jaren ingrijpend veranderd. De krijgsmacht moet daarom in verhoogd tempo personeel en eenheden gereedstellen voor inzet in het kader van nationale en bondgenootschappelijke verdediging. Daarbij neemt het belang van maritieme snel inzetbare capaciteiten sterk toe, in het bijzonder voor amfibische operaties, speciale operaties en operaties in kust- en overgangsgebieden. Het Korps Mariniers en maritieme speciale eenheden moeten onder realistische omstandigheden kunnen oefenen met snelvaren onder complexe nautische omstandigheden, waaronder beperkte zichtomstandigheden, getijdeninvloeden, smalle geulen en ondieptes. Het gebied tussen het Marsdiep en de Marnewaard op de Waddenzee is hiervoor binnen Nederland uniek geschikt.

De bestaande regelgeving uit het Binnenvaartpolitiereglement, de Regeling snelle motorboten Rijkswateren 1995 en de natuurrechtelijke kaders beperken momenteel de mogelijkheid om op operationeel vereiste snelheden te oefenen. Daarnaast sluit de bestaande regelgeving onvoldoende aan bij de inzet van moderne militaire vaartuigen en onbemande systemen.

Met deze algemene maatregel van bestuur wordt daarom tijdelijk voorzien in een afwijkingsmogelijkheid ten behoeve van de gereedstelling van de krijgsmacht.

1. Noodzaak gereedstelling

Het snel kunnen verplaatsen van maritieme eenheden vormt een essentieel onderdeel van moderne militaire operaties. Het Korps Mariniers en maritieme speciale operatietroepen moeten in staat zijn onder hoge tijdsdruk, onder wisselende weersomstandigheden en in complexe kustgebieden op hoge snelheid te opereren.

Recente geopolitieke ontwikkelingen en ervaringen uit internationale conflicten laten zien dat snel manoeuvreren in littorale gebieden van groot belang is voor amfibische operaties, evacuatieoperaties, maritieme infiltraties en speciale operaties. Daarbij worden steeds hogere eisen gesteld aan reactievermogen, snelheid en operationele flexibiliteit.

Het gebied tussen het Marsdiep en de Marnewaard biedt door de combinatie van getijdenstromen, ondieptes, smalle vaargeulen, beperkte zichtlijnen en wisselende nautische omstandigheden een unieke oefenomgeving die noodzakelijk is voor realistische training. Indien niet onder deze omstandigheden en op operationele snelheden wordt geoefend, ontstaan tijdens daadwerkelijke inzet aanzienlijke veiligheidsrisico's, waaronder navigatiefouten, aanvaringen en verlies van controle over vaartuigen.

Daarnaast is het noodzakelijk dat militair personeel ervaring opdoet met nieuwe typen bemande en onbemande vaartuigen. De ontwikkeling van autonome en op afstand bestuurde systemen verloopt snel en vormt een integraal onderdeel van toekomstige maritieme operaties. Zonder realistische training met deze systemen kan de krijgsmacht haar operationele taken onvoldoende uitvoeren.

2. Knelpunt en noodzaak tot afwijking

De huidige regelgeving vormt een directe belemmering voor het uitvoeren van snelvaaractiviteiten ten behoeve van de gereedstelling. Het Binnenvaartpolitiereglement beperkt het varen met hoge snelheid buiten aangewezen vaargebieden en bevat voorschriften die primair zijn gericht op reguliere civiele scheepvaartveiligheid. In de praktijk geldt hierdoor op delen van de Waddenzee een maximumsnelheid van 20 kilometer per uur, tenzij een afzonderlijke ontheffing wordt verleend. Daarnaast beperkt de Regeling snelle motorboten Rijkswateren 1995 de gebieden waar snelvaren is toegestaan. De bestaande systematiek van individuele ontheffingen sluit onvoldoende aan bij de operationele behoefte van Defensie. Voor militaire gereedstelling is flexibiliteit noodzakelijk ten aanzien van vaarroutes, snelheden, tijdstippen en typen vaartuigen. Ontheffingen vereisen bovendien gedetailleerde beschrijvingen van activiteiten en systemen, terwijl militaire technologie en operationele concepten zich snel ontwikkelen.

Ook voor onbemande vaartuigen bestaan beperkingen. De huidige regelgeving is grotendeels geschreven voor conventionele bemande scheepvaart en voorziet niet in operationeel gebruik van autonome of op afstand bestuurde militaire vaartuigen onder tactische omstandigheden.

Daarnaast spelen natuurrechtelijke beperkingen een rol vanwege de ligging van het gebied binnen Natura 2000-gebieden en de beschermde status van de Waddenzee (werelderfgoed). Zonder afwijking kunnen wijzigingen in gebruik, snelheid of inzetprofielen leiden tot aanvullende vergunningprocedures en langdurige onderzoeken.

Hierdoor ontstaat een situatie waarin noodzakelijke gereedstellingsactiviteiten niet tijdig of onvoldoende realistisch kunnen plaatsvinden.

3. Gekozen afwijking en onderbouwing

Met deze afwijking wordt tijdelijk voorzien in een juridisch kader waarmee militaire vaartuigen, waaronder onbemande vaartuigen, op hoge snelheid kunnen varen op de Waddenzee tussen het Marsdiep en de Marnewaard ten behoeve van de gereedstelling van de krijgsmacht. Deze tijdelijke afwijking ziet op de specifieke bepalingen uit het Binnenvaartpolitiereglement, de Regeling snelle motorboten Rijkswateren 1995 en — voor zover noodzakelijk — natuurrechtelijke toestemmingsvereisten.

De afwijking maakt het mogelijk dat militaire vaartuigen, waaronder bemande en onbemande systemen, op operationeel vereiste snelheden kunnen varen binnen het aangewezen gebied tussen het Marsdiep en de Marnewaard.

Daarbij wordt afgeweken van:

- artikel 1.19 en 1.20 Bpr (snelvaren en gevaarlijk vaargedrag);
- artikel 8.02 Bpr (snelheid snelle motorboten);
- artikel 1 van de Regeling snelle motorboten Rijkswateren 1995;
- artikel 5.1, eerste lid, onder e, Omgevingswet in samenhang met artikel 8.74j Bkl, voor zover natuurtoestemmingen anders vereist zouden zijn.

De afwijking is beperkt tot activiteiten die noodzakelijk zijn voor de gereedstelling van de krijgsmacht.

a. Proportionaliteit

De gekozen afwijking is proportioneel in verhouding tot het belang van de gereedstelling van de krijgsmacht. Het snelvaren op operationele snelheid is noodzakelijk om maritieme eenheden veilig en effectief voor te bereiden op inzet onder realistische omstandigheden. De inzet van eenheden van het Korps Mariniers en andere maritieme eenheden vindt plaats onder omstandigheden waarin snelheid, manoeuvreerbaarheid en optreden onder tijdsdruk essentieel zijn. Indien niet onder dergelijke omstandigheden wordt geoefend, ontstaat een reëel risico op navigatiefouten, verlies van controle over vaartuigen, aanvaringen of het niet tijdig kunnen uitvoeren van operationele opdrachten tijdens daadwerkelijke inzet.

De afwijking blijft beperkt tot hetgeen noodzakelijk is voor het bereiken van dit doel. De activiteit is geografisch begrensd tot het gebied tussen het Marsdiep en de Marnewaard en geldt voor maximaal 100 dagen per kalenderjaar. Daarbij wordt zoveel mogelijk gebruik gemaakt van reeds bestaande militaire vaar- en oefengebieden. De afwijking leidt niet tot permanente fysieke ingrepen in de leefomgeving of uitbreiding van infrastructuur.

Bij de uitvoering van de activiteit wordt rekening gehouden met andere gebruikers van het gebied en met aanwezige natuurwaarden. Oefeningen worden waar mogelijk buiten drukke recreatieve perioden uitgevoerd en afgestemd op actuele omstandigheden op het water. Tevens wordt rekening gehouden met ecologisch kwetsbare perioden en gebieden, zoals broed- en rustgebieden van vogels en leefgebieden van zeezoogdieren. De activiteiten vinden bovendien plaats binnen bestaande operationele veiligheidsprocedures en onder toezicht van gekwalificeerd personeel.

Ook voor onbemande vaartuigen geldt dat de afwijking beperkt is tot gecontroleerde militaire toepassingen binnen een afgebakend gebied. Het gebruik van deze systemen is noodzakelijk

vanwege de toenemende rol van autonome en op afstand bestuurde systemen binnen moderne maritieme operaties. De afwijking creëert geen onbeperkte experimenteerruimte, maar maakt uitsluitend die activiteiten mogelijk die noodzakelijk zijn voor testen, opleiden, trainen en oefenen in het kader van de gereedstelling.

Daarmee is de inbreuk op belangen van natuur, scheepvaartveiligheid en overige gebruikers van het gebied beperkt en zorgvuldig afgewogen tegen het zwaarwegende belang van nationale veiligheid en operationele gereedheid.

b. Subsidiariteit

De afwijking voldoet eveneens aan het subsidiariteitsvereiste, omdat minder ingrijpende alternatieven onvoldoende effectief zijn om de noodzakelijke gereedstelling te realiseren.

Het trainen op lagere snelheden vormt geen reëel alternatief. De operationele risico's waarmee maritieme eenheden tijdens inzet worden geconfronteerd ontstaan juist bij hoge snelheden, onder complexe nautische omstandigheden en onder tijdsdruk. Oefeningen waarbij deze omstandigheden niet realistisch worden nagebootst, leveren onvoldoende operationele waarde op en dragen niet in voldoende mate bij aan veilige inzet van personeel en materieel.

Ook het uitwijken naar andere locaties biedt geen gelijkwaardig alternatief. Het gebied tussen het Marsdiep en de Marnewaard beschikt over unieke kenmerken, waaronder getijdenstromingen, ondieptes, smalle geulen en wisselende zichtomstandigheden, die essentieel zijn voor de voorbereiding op amfibische en littorale operaties. Vergelijkbare omstandigheden zijn binnen Nederland beperkt beschikbaar.

Het werken met individuele ontheffingen is eveneens geen doelmatig alternatief. De huidige ontheffingssystematiek sluit onvoldoende aan op de aard van militaire gereedstelling, waarbij operationele behoeften, gebruikte technieken en oefenvormen zich snel ontwikkelen. Daarnaast brengen afzonderlijke ontheffingsprocedures aanzienlijke administratieve lasten en vertragingen met zich mee, terwijl regelmatig wijzigende operationele concepten en technologische ontwikkelingen juist vragen om flexibiliteit. Dit geldt in versterkte mate voor het gebruik van onbemande systemen, waarvoor bestaande regelgeving en vergunningverlening nog onvoldoende passende kaders bieden.

Verder is gekozen voor een tijdelijke afwijking van vijf jaar, juist om de maatregel zo beperkt mogelijk te houden. In deze periode wordt bezien hoe de benodigde activiteiten structureel kunnen worden ingepast binnen reguliere wet- en regelgeving en beheerregimes. De afwijking fungeert daarmee als een tijdelijke en gerichte maatregel in afwachting van een structurele oplossing.

De afwijking wordt proportioneel geacht omdat geldt voor een beperkt aantal dagen per kalenderjaar. Er worden geen nieuwe vaargebieden aangewezen en de activiteiten vinden hoofdzakelijk plaats buiten piekdrukte van recreatievaart.

De operationele noodzaak van snelvaren onder realistische omstandigheden weegt zwaar. Zonder deze training kunnen maritieme eenheden niet veilig en effectief worden ingezet.

c. Relatie met andere afwijkingen en maatregelen

Deze activiteit hangt samen met andere gereedstellingsactiviteiten binnen deze AMvB die betrekking hebben op maritieme oefeningen, schietactiviteiten, explosievenoefeningen en het gebruik van onbemande systemen. De activiteit sluit in het bijzonder aan bij activiteiten inzake onbemande voer- en luchtvaartuigen, waarbij eveneens behoefte bestaat aan flexibiliteit binnen bestaande wettelijke kaders vanwege de snelle technologische ontwikkeling van deze systemen.

4. Locatie van de afwijking

De afwijking geldt uitsluitend voor het gebied op de Waddenzee tussen het Marsdiep en de Marnewaard. Binnen dit gebied worden specifieke oefengebieden en vaarcorridors aangewezen voor de uitvoering van de activiteiten.

5. Duur van de afwijking

De afwijking geldt gedurende vijf jaren na inwerkingtreding van deze regeling, dan wel tot het moment waarop structurele wijzigingen van wet- en regelgeving in werking zijn getreden.

De duur is noodzakelijk vanwege:

- de benodigde wijziging van regelgeving;
- de benodigde aanpassing van beheerplannen en vergunningen;
- de complexiteit van procedures; en
- de noodzaak om op korte termijn te kunnen voorzien in de gereedstelling van de krijgsmacht.

6. Effecten op de leefomgeving

Sommige oefeningen, als voorbereiding op maritieme speciale operaties, kunnen vanuit de aard van de te trainen vaardigheden niet van te voren worden aangekondigd. De risico's voor de leefomgeving zijn hierbij gering omdat de bemanningen die op de genoemde locaties varen getraind zijn om in het kader van goed zeemanschap (cf. het Bpr) de veiligheid te allen tijden te borgen.

Het beoogde vaargebied beslaat de Waddenzee, tussen Texel en Marnewaard, waarbij gebruik zal worden gemaakt van de al voor het overdag snelvaren toegestane hoofdvaargeulen, evenals van de nevenvaargeulen binnen de (onverlichte) betonning, zowel overdag als 's nachts. Het gaat derhalve om de gebieden tussen Texel en Marnewaard waar het BPR van toepassing is en waarvoor defensie vanwege de aard van de taken c.q. gereedstellingsactiviteiten een uitzondering noodzakelijk acht (cf. art. 1.24 Bpr). Snelvaren vindt dus niet buiten de betonning plaats, zo worden de rustgebieden van zeehonden en vogels (buiten de betonning) automatisch ontzien. Indien het in bepaalde perioden noodzakelijk is om bepaalde gebieden absoluut te ontzien in verband met kwetsbare broeders, wordt dit doorgegeven zodat hier bij de planning van activiteiten rekening mee gehouden kan worden. De bemanning houdt zich te allen tijde aan de navigatieregels en houdt rekening met de omgeving in het kader van goed zeemanschap.

Voor het varen met onbemande vaartuigen voorziet defensie opleidingen die een minimaal 'safety-niveau' voor bedienaars kunnen borgen en aantonen. Eventuele overlast door geluid dat door de hoge vaartsnelheden wordt geproduceerd, zal weinig effect hebben op de omgeving door het uitvoeren van de oefeningen buiten piek-recreatie-. Door tijdige afstemming met andere watergebruikers wordt de hinder tot een minimum beperkt.

7. Waarborgen en beheersmaatregelen

Defensie treft verschillende maatregelen om de gevolgen van de afwijking voor de leefomgeving en de veiligheid te beperken. De activiteiten vinden plaats binnen vooraf aangewezen gebieden en worden afgestemd op overige scheepvaart. Waar mogelijk worden kwetsbare perioden voor vogels en zeezoogdieren vermeden. Daarnaast gelden binnen Defensie uitgebreide interne veiligheids- en opleidingsvereisten voor snelvaren. Personeel wordt opgeleid via vaaropleidingen, simulatortrainingen, praktijktrainingen en periodieke herhalingstrainingen. Bij de uitvoering van activiteiten geldt steeds het vereiste van goed zeemanschap en wordt rekening gehouden met andere gebruikers van het gebied.

Voor onbemande systemen gelden aanvullende veiligheidsmaatregelen, waaronder operationele begrenzingen, geofencing en interne procedures voor veilige inzet.

Het gebruik van de afwijking wordt geregistreerd en gemonitord binnen de reguliere commandostructuur van Defensie.

Artikel E.2 (oefenen met schieten vanaf militaire vaartuigen)

De veiligheidssituatie in Europa en het bredere maritieme domein heeft geleid tot een toenemende behoefte aan realistische en intensieve gereedstellingsactiviteiten voor de krijgsmacht. In het bijzonder geldt dit voor amfibische eenheden en maritieme special operations forces, die in staat moeten zijn onder operationele omstandigheden vanaf zee op land op te treden.

Het Korps Mariniers en daarmee samenwerkende eenheden moeten kunnen oefenen met schieten vanaf kleine en grote militaire vaartuigen, onder omstandigheden die zo dicht mogelijk aansluiten bij inzetpraktijk. Dit betreft onder meer het optreden in kust- en overgangsgebieden, met wisselende getijden, beperkte zichtcondities en complexe nautische dynamiek.

De Vliehors en het gebied EHR-08 Noord vormen samen een unieke combinatie van een relatief ongestoorde kustzone en een open zeegebied. Deze gebieden zijn binnen Nederland van essentieel belang voor realistische maritieme schietoefeningen.

De huidige regelgeving uit het Binnenvaartpolitiereglement, de Omgevingswet en Natura 2000-kaders biedt onvoldoende ruimte om deze oefeningen in de benodigde vorm en frequentie uit te voeren. Met name het ontbreken van een expliciete grondslag voor schieten vanaf zee richting land, gecombineerd met beperkingen uit natuur- en milieuregelgeving, leidt tot operationele beperkingen.

Met deze algemene maatregel van bestuur wordt daarom voorzien in een tijdelijke afwijkingsmogelijkheid, uitsluitend gericht op de gereedstelling van de krijgsmacht.

1. Noodzaak gereedstelling

Het kunnen uitvoeren van schietoefeningen vanaf militaire vaartuigen is essentieel voor de operationele gereedheid van maritieme eenheden. Deze capaciteit vormt een integraal onderdeel van amfibische operaties, kustoperaties en speciale operaties.

Recente conflicten en internationale ontwikkelingen laten zien dat maritieme operaties steeds vaker plaatsvinden in dynamische kustgebieden, waarbij snelheid van handelen, nauwkeurige vuursteun vanaf zee en integratie tussen land- en zeecapaciteiten cruciaal zijn.

De Vliehors en EHR-08 Noord bieden een unieke combinatie van open water, getijdenstroming, beperkte infrastructuur en gecontroleerde landingszones. Dit maakt deze gebieden onmisbaar voor realistische training.

Daarnaast is het noodzakelijk dat ook met nieuwe generatie systemen, waaronder onbemande vaartuigen, kan worden geoefend. Deze systemen worden steeds belangrijker binnen het operationele concept van de krijgsmacht en vereisen integrale training in combinatie met bemande eenheden.

Zonder deze oefenmogelijkheden ontstaat een directe beperking in de operationele gereedheid, met verhoogde risico's tijdens inzet.

2. Knelpunt en noodzaak tot afwijking

De huidige juridische kaders vormen een belemmering voor deze activiteiten.

Het Binnenvaartpolitiereglement bevat algemene vaarregels die niet zijn toegesneden op militaire schietoefeningen vanaf zee richting land. In de praktijk leidt dit tot beperkingen in snelheid, manoeuvreerbaarheid en inzet van wapensystemen.

Daarnaast beperken de Omgevingswet en Natura 2000-regelgeving het gebruik van gebieden waar sprake is van beschermde natuurwaarden. Voor schietoefeningen geldt dat deze activiteiten niet expliciet zijn vergund binnen de bestaande omgevingsrechtelijke kaders. Voor EHR-08 Noord geldt bovendien dat vergunningverlening in het kader van Natura 2000 complex en tijdrovend is, waardoor deze niet aansluit op de korte termijn gereedstellingsbehoefte.

Voor onbemande vaartuigen geldt aanvullend dat bestaande regelgeving is ingericht op civiel gebruik en onvoldoende ruimte biedt voor militair operationeel gebruik in geïntegreerde oefenscenario's.

Hierdoor ontstaat een situatie waarin noodzakelijke training niet tijdig of niet realistisch kan worden uitgevoerd.

3. Gekozen afwijking en onderbouwing

De gekozen afwijking maakt het mogelijk om binnen bestaande militaire oefengebieden schietoefeningen uit te voeren vanaf bemande en onbemande militaire vaartuigen.

De afwijking omvat:

- het BPR (artikelen 1.19, 1.20 en 8.02);
- de Omgevingswet in samenhang met het Besluit kwaliteit leefomgeving;
- Natura 2000-beheerplannen voor Waddenzee en Noordzeekustzone.

De afwijking is beperkt tot klein kaliber wapens (<20 mm) en tot maximaal 50 oefendagen per kalenderjaar.

a. Proportionaliteit

De afwijking is proportioneel omdat deze strikt is begrensd in tijd, locatie en intensiteit.

De activiteiten vinden uitsluitend plaats binnen bestaande militaire oefengebieden en hebben geen permanent karakter. De Vliehors kent reeds militair gebruik en beperkte recreatieve toegankelijkheid, terwijl EHR-08 Noord op ruime afstand van gevoelige bebouwing ligt. De impact op natuur en omgeving wordt beperkt door planning, gebiedsafbakening en operationele mitigatie. Daartegenover staat een zwaarwegend belang: het waarborgen van de operationele gereedheid en veiligheid van militair personeel bij inzet.

b. Subsidiariteit

Minder ingrijpende alternatieven zijn niet beschikbaar. Individuele vergunningverlening of ontheffingen bieden onvoldoende flexibiliteit en kennen te lange doorlooptijden. Alternatieve oefenlocaties in Nederland of daarbuiten bieden niet dezelfde combinatie van geografische en nautische omstandigheden.

De afwijking is daarom noodzakelijk als tijdelijke voorziening totdat structurele juridische inbedding is gerealiseerd.

c. Relatie met andere afwijkingen en maatregelen

Deze activiteit hangt samen met andere gereedstellingsactiviteiten binnen deze AMvB, waaronder snelvaren, amfibische operaties en het gebruik van onbemande systemen. De activiteiten zijn operationeel geïntegreerd binnen het bredere maritieme oefenconcept van Defensie.

4. Locatie van de afwijking

De afwijking geldt uitsluitend voor:

- de Vliehors op Vlieland;
- oefengebied EHR-08 Noord in de Noordzee nabij Texel.

Binnen deze gebieden worden vooraf aangewezen oefenzones gebruikt, passend binnen bestaande militaire veiligheidsstructuren.

5. Duur van de afwijking

De afwijking geldt voor een periode van vijf jaar. Deze periode is noodzakelijk vanwege de verwachte doorlooptijd van structurele vergunningverlening en mogelijke aanpassing van omgevingsrechtelijke regelgeving.

6. Effecten op de leefomgeving

De genoemde locaties zijn bestaande oefengebieden waarbij bestaande militaire veiligheidsstructuren zeker stellen dat deze gebieden bij genoemde oefeningen niet toegankelijk zijn voor onbevoegden zodat de risico’s voor de omgeving volgens bestaande procedures kunnen worden beheerst. De activiteiten worden begrensd in tijd, locatie en intensiteit en vinden mogelijk plaats buiten kwetsbare natuurperiodes; daardoor wordt de impact op flora, fauna beperkt. Desondanks kan er geluidsoverlast ontstaan door het afvuren, verstoring van het water door scheepvaart- en schietactiviteiten, en emissies vanuit de gebruikte vaartuigen.

7. Waarborgen en beheersmaatregelen

Defensie treft diverse maatregelen om de effecten van de activiteiten te beperken.

Oefeningen worden vooraf bekendgemaakt en afgestemd met betrokken civiele autoriteiten. Activiteiten vinden waar mogelijk buiten kwetsbare natuurperioden plaats.

Er wordt gewerkt met strikte veiligheidsprocedures, waaronder afbakening van oefengebieden, monitoring van scheepvaart en inzet van hulzenopvangsystemen.

Voor onbemande systemen gelden aanvullende eisen ten aanzien van:

- veilige besturing en commandostructuur;
- geofencing binnen oefengebieden;
- noodprocedures en failsafe-systemen;
- toezicht en begeleiding door gekwalificeerd personeel.

Alle activiteiten worden geregistreerd en geëvalueerd binnen de militaire commandolijn, zodat monitoring en bijsturing geborgd zijn.

Artikel E.3 (onbemande voer- en luchtvaartuigen)

De veiligheidssituatie in Europa is de afgelopen jaren ingrijpend veranderd. Tegelijkertijd ontwikkelen onbemande systemen zich in hoog tempo tot een essentieel onderdeel van moderne militaire operaties. De krijgsmacht moet daarom in verhoogd tempo personeel en eenheden gereedstellen voor inzet met en tegen onbemande systemen. De krijgsmacht maakt in toenemende mate gebruik van onbemande luchtvaartuigen en onbemande voerplatformen voor verkenning, observatie, doelopsporing, tactische ondersteuning, beveiliging en force protection. Daarnaast groeit de dreiging van vijandelijke drones en autonome systemen sterk. Het effectief kunnen inzetten van deze middelen vereist dat onder realistische omstandigheden kan worden getest, opgeleid, getraind en geoefend.

De bestaande regelgeving uit de Wet luchtvaart en het omgevingsrecht is primair ingericht op civiel gebruik en ruimtelijke ordening. Deze kaders beperken in de praktijk de mogelijkheden om flexibel en realistisch met onbemande systemen te trainen. Dit geldt in het bijzonder voor:

- vluchten buiten zicht van de bestuurder;
- nachtoperaties;
- autonome en semi-autonome operaties;
- geïntegreerde inzet van bemande en onbemande systemen;
- dynamische operationele profielen;
- het testen van detectie-, verstorings- en bestrijdingsmaatregelen tegen drones.

De bestaande procedures voor vergunningen, toestemmingen en luchtruimgebruik sluiten onvoldoende aan bij de snelheid waarmee militaire technologieën en operationele concepten zich ontwikkelen. Hierdoor kunnen noodzakelijke gereedstellingsactiviteiten niet tijdig of niet onder realistische omstandigheden plaatsvinden. Met deze algemene maatregel van bestuur wordt daarom voorzien in een tijdelijke afwijkingsmogelijkheid voor militaire gereedstellingsactiviteiten met onbemande elektrisch aangedreven voer- en luchtvaartuigen.

De afwijkingsmogelijkheden zijn niet onbegrensd. Toepassing daarvan is uitsluitend toegestaan indien deze noodzakelijk is voor de gereedstelling van de krijgsmacht en voldoet aan de eisen van proportionaliteit en subsidiariteit.

Met deze regeling wordt beoogd een evenwicht te creëren tussen enerzijds de operationele noodzaak om de krijgsmacht adequaat te laten trainen met moderne onbemande systemen en anderzijds de bescherming van belangen die in de bestaande wetgeving zijn verankerd.

1. Noodzaak gereedstelling

De inzet van onbemande systemen vormt een essentieel onderdeel van de hedendaagse militaire praktijk. Internationale conflicten laten zien dat drones en autonome systemen bepalend zijn geworden voor verkenning, doelopsporing, elektronische oorlogvoering, force protection en tactische ondersteuning. De krijgsmacht maakt in toenemende mate gebruik van onbemande luchtvaartuigen en onbemande voerplatformen voor:

- verkenning;
- observatie;
- doelopsporing;
- tactische ondersteuning;
- beveiliging;
- gesimuleerde inzet van wapensystemen;
- detectie en bestrijding van vijandelijke drones.

Voor een adequate voorbereiding op inzet is het noodzakelijk dat met deze systemen onder realistische omstandigheden kan worden geoefend. Daarbij moet kunnen worden getraind met:

- op afstand bestuurde systemen;
- semi-autonome systemen;
- autonome systemen;
- zwermtoepassingen;
- geïntegreerde inzet van bemande en onbemande middelen;
- counter-dronecapaciteiten.

Realistische training vereist dat onder operationele omstandigheden kan worden geoefend, waaronder:

- vluchten buiten zicht van de bestuurder;
- opereren op lage hoogtes en in variabele patronen;
- nachtoperaties;
- dynamische en onvoorspelbare scenario’s;
- optreden in omgevingen met elektronische verstoring.

Daarnaast is het noodzakelijk dat militair personeel ervaring opdoet met detectie-, beveiligings- en tegenmaatregelen tegen onbemande systemen. Deze capaciteiten zijn essentieel voor de bescherming van eigen eenheden, vitale infrastructuur en operationele inzetgebieden. Beperkingen hierin leiden tot onvoldoende voorbereiding en verhoogde risico’s tijdens daadwerkelijke inzet. Zonder realistische training met moderne onbemande systemen kan de krijgsmacht haar operationele taken onvoldoende veilig en effectief uitvoeren.

2. Knelpunt en noodzaak tot afwijking

De huidige luchtvaart- en omgevingsrechtelijke regelgeving vormt een directe beperking voor de noodzakelijke militaire trainingsactiviteiten. De Wet luchtvaart is gericht op veilige integratie van luchtverkeer binnen het reguliere luchtruim. Deze regelgeving bevat beperkingen ten aanzien van:

- vluchten buiten zicht van de bestuurder;
- nachtvluchten;
- operationele vlieghoogten;
- autonome operaties;
- tijdelijke operationele zones;
- zwermtoepassingen.

De bestaande civiele systematiek van vergunningen en ontheffingen sluit onvoldoende aan bij de noodzakelijke flexibiliteit van militaire gereedstelling. Daarnaast beperken de Omgevingswet en natuurrechtelijke kaders de mogelijkheid om realistische oefeningen uit te voeren op en rond militaire terreinen. De bestaande procedures kennen lange doorlooptijden en zijn onvoldoende geschikt voor snelle technologische ontwikkelingen en veranderende operationele concepten.

Voor counter-droneactiviteiten geldt bovendien dat detectie- en verstoringsmaatregelen onder omstandigheden effecten kunnen hebben op de fysieke leefomgeving, terwijl de bestaande regelgeving hiervoor geen specifiek militair oefenkader bevat. Hierdoor kunnen noodzakelijke gereedstellingsactiviteiten niet tijdig of niet realistisch worden uitgevoerd.

3. Gekozen afwijking en onderbouwing

Er is gekozen voor een tijdelijke afwijking van nationale regelgeving op het terrein van luchtvaart en fysieke leefomgeving, voor zover deze regelgeving de noodzakelijke militaire gereedstellingsactiviteiten belemmert. De afwijking maakt het mogelijk dat Defensie op militaire terreinen kan oefenen met onbemande systemen onder operationeel realistische omstandigheden.

De afwijking ziet onder meer op:

- vluchten buiten zicht van de bestuurder;
- nachtvluchten;
- autonome en semi-autonome operaties;
- zwermtoepassingen;
- tijdelijke operationele zones;
- detectie- en tegenmaatregelen tegen drones;
- afwijkende operationele profielen.

a. Proportionaliteit

De afwijking is proportioneel omdat deze:

- uitsluitend geldt voor militaire gereedstellingsactiviteiten;
- beperkt is tot militaire terreinen en aangewezen oefengebieden;
- tijdelijk van aard is;
- wordt begrensd door interne veiligheidsprocedures en operationele randvoorwaarden.

Daarnaast worden passende maatregelen getroffen ter bescherming van luchtvaartveiligheid, natuurwaarden, persoonsgegevens en de fysieke leefomgeving.

De impact op burgers blijft beperkt doordat de activiteiten primair plaatsvinden op militaire terreinen en binnen gecontroleerde operationele zones. Daartegenover staat een zwaarwegend belang van nationale veiligheid en operationele gereedheid.

b. Subsidiariteit

Minder ingrijpende alternatieven zijn onvoldoende effectief. De bestaande civiele vergunning- en ontheffingssystematiek biedt onvoldoende flexibiliteit voor militaire trainingsbehoeften en sluit onvoldoende aan bij de snelheid van technologische ontwikkelingen binnen het domein van onbemande systemen.

Daarnaast duren structurele wijzigingen van regelgeving en vergunningverleningstrajecten meerdere jaren. De gekozen afwijking vormt daarom een tijdelijke en noodzakelijke oplossing in afwachting van structurele juridische inbedding.

c. Relatie met andere afwijkingen en maatregelen

Deze activiteit hangt nauw samen met andere gereedstellingsactiviteiten binnen deze algemene maatregel van bestuur, waaronder:

- snelvaren met militaire vaartuigen;
- schietoefeningen;
- amfibische operaties;
- geïntegreerde inzet van bemande en onbemande systemen.

De activiteiten sluiten aan op de bredere ontwikkeling van netwerkgebonden en autonoom ondersteunde militaire operaties.

4. Locatie van de afwijking

De afwijking geldt uitsluitend voor militaire terreinen en militaire oefengebieden. De activiteiten kunnen plaatsvinden op locaties die noodzakelijk zijn voor realistische operationele omstandigheden, waaronder oefenterreinen, infrastructuurzones en maritieme oefengebieden. Deze terreinen worden nog verder geconcretiseerd.

5. Duur van de afwijking

De afwijking geldt gedurende vijf jaren na inwerkingtreding van deze regeling, dan wel tot het moment waarop structurele wijzigingen van wet- en regelgeving in werking zijn getreden.

De duur is noodzakelijk vanwege:

- de snelle technologische ontwikkeling van onbemande systemen;
- de benodigde aanpassing van luchtvaart- en omgevingsregelgeving;
- de doorlooptijd van vergunningprocedures;
- de urgente gereedstellingsbehoefte van de krijgsmacht.

6. Effecten op de leefomgeving

De oefening met onbemande lucht- en watervaartuigen vindt plaats op aangewezen militaire terreinen, waardoor de directe impact op de omgeving beperkt blijft. Omdat de drones

elektrisch worden aangedreven, is er geen sprake van stikstof- en andere lucht-emissies. Veiligheidsmaatregelen waarborgen de veiligheid voor omwonenden en andere gebruikers van het luchtruim.

7. Waarborgen en beheersmaatregelen

Defensie treft uitgebreide maatregelen om risico's voor derden en de leefomgeving te beperken.

De activiteiten worden uitgevoerd binnen vooraf aangewezen operationele zones en onder militaire veiligheidsprocedures. Voor onbemande systemen gelden aanvullende operationele randvoorwaarden, waaronder:

- geofencing;
- noodprocedures en failsafe-systemen;
- command and control-procedures;
- operationele begrenzing van vlieghoogten en gebieden;
- toezicht door gekwalificeerd personeel;
- monitoring van effecten op de omgeving;
- maatregelen ter bescherming van persoonsgegevens en civiele infrastructuur.

Daarnaast worden activiteiten afgestemd met civiele luchtvaartautoriteiten en andere bevoegde gezagen voor zover dat noodzakelijk is voor de veiligheid van het luchtverkeer en de omgeving.

Het gebruik van de afwijking wordt geregistreerd en geëvalueerd binnen de militaire commandostructuur.

Artikel F.1 (opslaan van munitie op MMCs, Joint Hoofdlocaties en militaire luchthavens)

1. Noodzaak

De krijgsmacht moet versneld groeien, meer oefenen en beschikken over voldoende voortzettingsvermogen voor langdurige inzet. Een toereikende munitievoorraad vormt daarbij een essentiële randvoorwaarde. Defensie gebruikt munitie voor opleiding, training, oefening en operationele inzet en moet in staat zijn om zowel nationale als bondgenootschappelijke verplichtingen blijvend te ondersteunen. De bestaande munitie-infrastructuur in Nederland is grotendeels ingericht op de behoefte van de afgelopen decennia en biedt onvoldoende flexibiliteit om de noodzakelijke uitbreiding van voorraden op korte termijn mogelijk te maken. Daarnaast neemt de behoefte toe om voorraden van bondgenoten tijdelijk op te slaan of te prepositioneren in het kader van NAVO-gereedheid en militaire mobiliteit. Hierdoor ontstaat een groeiende druk op de bestaande munitiemagazijncomplexen.

Munitieopslag is onder de Omgevingswet gereguleerd als milieubelastende activiteit. De bestaande vergunningen bevatten voorschriften over onder meer opslaghoeveelheden, typen munitie, veiligheidscontouren en logistieke activiteiten. Deze voorschriften zijn gebaseerd op eerdere capaciteitsbehoeften en beperken de mogelijkheid om de opslagcapaciteit snel aan te passen aan de huidige gereedstellingsopgave.

Het wijzigen van vergunningen voor munitieopslag vergt omvangrijke veiligheidsberekeningen, milieukundige onderzoeken en langdurige procedures. Gelet op de actuele veiligheidssituatie en

de noodzaak om de gereedheid van de krijgsmacht op korte termijn te vergroten, biedt de reguliere vergunningensystematiek onvoldoende ruimte om tijdig in de benodigde opslagcapaciteit te voorzien.

Met deze algemene maatregel van bestuur wordt daarom tijdelijk voorzien in een afwijkingsmogelijkheid voor bestaande munitiemagazijncomplexen. De afwijking maakt het mogelijk om binnen bestaande defensielocaties tijdelijk grotere hoeveelheden munitie of andere typen munitie op te slaan dan op grond van de huidige vergunningen is toegestaan, voor zover dat noodzakelijk is voor de gereedstelling van de krijgsmacht.

De afwijking is nadrukkelijk begrensd. Zij geldt uitsluitend voor bestaande munitieopslaglocaties en laat de interne veiligheidsregels, explosieveiligheidsnormen en militaire veiligheidsprocedures onverlet. Defensie blijft verantwoordelijk voor het berekenen, monitoren en beheersen van veiligheidsrisico's met toepassing van gevalideerde NAVO-rekenmethoden en nationale veiligheidsmodellen.

Deze regeling vormt een tijdelijke oplossing in afwachting van structurele uitbreiding en modernisering van de munitie-infrastructuur en de aanpassing van vergunningen en planologische kaders. Daarbij wordt beoogd een evenwicht te behouden tussen het zwaarwegende belang van militaire gereedstelling en de bescherming van de fysieke leefomgeving en de veiligheid van omwonenden.

Dit artikel maakt het mogelijk om binnen aangewezen militaire locaties tijdelijk af te wijken van bestaande vergunningvoorschriften en andere beperkingen die gelden voor munitieopslag op grond van de Omgevingswet. De noodzaak hiervoor hangt rechtstreeks samen met de toegenomen behoefte aan operationele en strategische munitievoorraden. Defensie moet grotere hoeveelheden munitie kunnen opslaan ten behoeve van opleiding, training, oefening, inzetgereedheid en bondgenootschappelijke ondersteuning. Ook bestaat behoefte aan tijdelijke opslagcapaciteit voor voorraden van bondgenoten in het kader van militaire mobiliteit en prepositionering.

De bestaande vergunningen voor de betrokken locaties zijn gebaseerd op eerdere capaciteitsbehoeften en bieden onvoldoende flexibiliteit om de noodzakelijke uitbreiding van opslagcapaciteit tijdig mogelijk te maken. Het wijzigen van vergunningen vergt omvangrijke onderzoeken en langdurige procedures, waardoor de reguliere systematiek onvoldoende aansluit bij de actuele gereedstellingsopgave.

Om die reden voorziet dit artikel in een tijdelijke afwijkingsmogelijkheid van:

- artikel 5.1, eerste lid, onder e, van de Omgevingswet, voor zover sprake is van vergunningplichtige milieubelastende activiteiten;
- voorschriften verbonden aan omgevingsvergunningen voor munitieopslag;
- regels inzake omgevingsplanactiviteiten; en
- regels inzake natuuractiviteiten, voor zover noodzakelijk voor tijdelijke uitbreiding van opslagcapaciteit.

De afwijking is beperkt tot bestaande militaire locaties en leidt niet tot aanwijzing van nieuwe opslaglocaties. Daarnaast blijven de militaire veiligheidsvoorschriften, explosieveiligheidsnormen en interne veiligheidsprocedures volledig van toepassing.

De afwijking wordt proportioneel geacht, omdat zij noodzakelijk is voor de gereedstelling van de krijgsmacht en tegelijkertijd zoveel mogelijk wordt beperkt in omvang, duur en geografische reikwijdte. Daarbij worden veiligheidscontouren voortdurend berekend en gemonitord met behulp van gevalideerde NAVO-rekenmethoden en TNO-modellen. Indien noodzakelijk kunnen aanvullende maatregelen worden getroffen, zoals beperking van opslaghoeveelheden, compartimentering of spreiding van voorraden.

Een minder ingrijpende maatregel is niet toereikend. Individuele vergunningwijzigingen per locatie zouden aanzienlijke tijd vergen en onvoldoende voorzien in de noodzakelijke flexibiliteit voor militaire gereedstelling. De gekozen afwijking vormt daarom een tijdelijke oplossing in afwachting van structurele uitbreiding van opslagcapaciteit en aanpassing van vergunningen.

De afwijking geldt uitsluitend voor de munitiemagazijncomplexen Alphen, Beetgumermolen, Coevorden, Hoenderloo II, Ritthem, Ruinen, Staphorst en Veenhuizen. De Joint Hoofdlocaties Den Helder, Artilerie Schietkamp en de militaire luchthavens Gilze-Rijen en Volkel, en geldt gedurende vijf jaren na inwerkingtreding van dit besluit, dan wel tot het moment waarop structurele vergunningwijzigingen of infrastructurele uitbreidingen zijn gerealiseerd.

2. Knelpunt en noodzaak tot afwijking

De huidige vergunningensystematiek onder de Omgevingswet beperkt de mogelijkheid om op korte termijn grotere hoeveelheden munitie of andere typen munitie op te slaan binnen bestaande opslaglocaties.

Voor munitieopslag gelden strikte voorschriften met betrekking tot milieubelastende activiteiten, veiligheidscontouren, geluid, externe veiligheid en natuurbelangen. De bestaande vergunningen bepalen onder meer:

- de maximale netto explosieve massa;
- de toegestane gevarenzoneringen;
- het soort munitie dat per opslaglocatie mag worden opgeslagen; en
- de toegestane logistieke en overslagactiviteiten.

Het wijzigen van deze vergunningen vereist omvangrijke onderzoeken, veiligheidsberekeningen en vergunningprocedures, die meerdere jaren kunnen duren. Gelet op de actuele gereedstellingsopgave biedt deze systematiek onvoldoende mogelijkheid om tijdig te voorzien in de noodzakelijke uitbreiding van opslagcapaciteit.

Daarnaast is de huidige vergunningensystematiek beperkt ingericht op tijdelijke opslag, spreiding van voorraden en internationale militaire samenwerking in het kader van NAVO-gereedheid en militaire mobiliteit.

3. Gekozen afwijking en onderbouwing

Met dit artikel wordt voorzien in een tijdelijke afwijkingsmogelijkheid van voorschriften die voortvloeien uit de Omgevingswet en daarop gebaseerde vergunningen, voor zover dat noodzakelijk is voor de opslag van munitie ten behoeve van de gereedstelling van de krijgsmacht.

De afwijking ziet met name op:

- artikel 5.1, eerste lid, onder e, van de Omgevingswet, voor zover sprake is van een vergunningplichtige milieubelastende activiteit;
- vergunningvoorschriften die gelden voor munitieopslaglocaties;
- regels inzake omgevingsplanactiviteiten;
- regels inzake natuuractiviteiten, voor zover noodzakelijk in verband met tijdelijke uitbreiding van opslagcapaciteit.

De afwijking maakt het mogelijk om binnen bestaande munitiemagazijncomplexen tijdelijk grotere hoeveelheden munitie, andere munitiecategorieën of aanvullende logistieke activiteiten toe te staan dan op grond van de huidige vergunningen mogelijk is.

a. Proportionaliteit

De afwijking wordt proportioneel geacht omdat zij uitsluitend betrekking heeft op bestaande defensielocaties die reeds zijn ingericht voor munitieopslag. Er worden geen nieuwe opslaglocaties aangewezen.

Daarnaast blijven de interne veiligheidsvoorschriften en veiligheidsprocedures van Defensie volledig van toepassing. De opslag blijft plaatsvinden binnen bestaande beveiligde complexen en onder toepassing van militaire veiligheidsnormen en rekenmodellen voor explosieve veiligheid.

De gevolgen voor de fysieke leefomgeving worden zoveel mogelijk beperkt doordat:

- de afwijking tijdelijk van aard is;
- de opslag plaatsvindt binnen bestaande defensieterreinen;
- veiligheidscontouren voortdurend worden berekend en gemonitord; en
- aanvullende beheersmaatregelen worden toegepast indien veiligheidsrisico’s toenemen.

Daarmee staat de tijdelijke verruiming van opslagmogelijkheden in redelijke verhouding tot het zwaarwegende belang van nationale en bondgenootschappelijke gereedheid.

b. Subsidiariteit

Een minder ingrijpende maatregel is onvoldoende effectief. Het afzonderlijk aanpassen van vergunningen per locatie zou aanzienlijke tijd vergen en onvoldoende aansluiten bij de snelheid waarmee de operationele behoefte zich ontwikkelt.

Daarnaast zijn nieuwe opslaglocaties niet op korte termijn realiseerbaar vanwege lange planologische, vergunningtechnische en bouwkundige procedures.

De gekozen afwijking vormt daarom een tijdelijke en gerichte oplossing in afwachting van:

- structurele uitbreiding van opslagcapaciteit;
- aanpassing van vergunningen; en
- modernisering van de munitie-infrastructuur.

c. Relatie met andere afwijkingen en maatregelen

Deze activiteit hangt samen met andere gereedstellingsactiviteiten binnen categorie F van deze AMvB, waaronder:

- de opslag van munitie buiten munitiemagazijncomplexen;

- de opslag van andere gevaarlijke stoffen zoals brandstoffen; en
- logistieke gereedstellingsactiviteiten.

De verschillende maatregelen vullen elkaar aan binnen het bredere kader van militaire gereedstelling, logistieke continuïteit en voortzettingsvermogen.

4. Locatie van de afwijking

De afwijking geldt uitsluitend voor de volgende militaire locaties:

- MMC Alphen;
- MMC Beetgumermolen;
- MMC Coevorden;
- MMC Hoenderloo II;
- MMC Ritthem;
- MMC Ruinen;
- MMC Staphorst; en
- MMC Veenhuizen
- Joint Hoofdlocatie Den Helder;
- Joint Hoofdlocatie Artillerie Schietkamp;
- Vliegbasis Gilze-Rijen; en
- Vliegbasis Volkel.

De afwijking is beperkt tot de bestaande defensieterreinen en de daarbij behorende veiligheidszones.

5. Duur van de afwijking

De afwijking geldt gedurende vijf jaren na inwerkingtreding van dit besluit, dan wel tot het moment waarop structurele vergunningwijzigingen of infrastructurele uitbreidingen in werking zijn getreden.

Deze termijn is noodzakelijk vanwege:

- de omvang en complexiteit van vergunningprocedures;
- de benodigde veiligheids- en milieukundige onderzoeken; en
- de noodzakelijke uitbreiding en modernisering van opslagcapaciteit.

6. Effecten op de leefomgeving

De tijdelijke opslag van meer munitie gebeurt uitsluitend in de bestaande munitiemagazijncomplexen, zodat er geen nieuwe grond of natuurgebieden worden aangetast. De risico's voor de leefomgeving zijn beperkt omdat eventuele nieuwe inbreuken in de te berekenen veiligheidsafstanden en risicozoneringen niet worden toegestaan.

7. Waarborgen en beheersmaatregelen

Defensie blijft gehouden aan de interne veiligheidsvoorschriften voor opslag van ontplofbare stoffen en voorwerpen van ADR-klasse 1.

Voor alle opslaglocaties worden veiligheidsafstanden en gevarenzoneringen berekend met behulp van gevalideerde NAVO-rekenmethoden en TNO-modellen. Daarbij wordt rekening gehouden met:

- explosiedruk;
- scherfwerking;
- domino-effecten tussen magazijnen; en
- gevolgen voor de omgeving.

De berekeningen worden periodiek geactualiseerd en gemonitord. Indien noodzakelijk worden aanvullende maatregelen getroffen, zoals:

- beperking van opslaghoeveelheden;
- tijdelijke compartimentering;
- spreiding van munitievoorraden;
- aanvullende beveiligingsmaatregelen; of
- operationele beperkingen.

Daarnaast vindt afstemming plaats met bevoegde gezagen, veiligheidsregio's en andere betrokken overheden over de toepassing van de afwijking en de beheersing van risico's voor de omgeving.

Artikel F1c (opslag van brandstoffen en gevaarlijke stoffen binnen defensielocaties)

De gereedstelling van de krijgsmacht is in belangrijke mate afhankelijk van de beschikbaarheid van brandstoffen en overige gevaarlijke stoffen die noodzakelijk zijn voor opleiding, oefening, onderhoud en operationele inzet. Zonder deze stoffen kunnen eenheden niet worden verplaatst, materieel niet worden ingezet en operationele gereedheid niet worden gegarandeerd.

De huidige geopolitieke situatie en de toegenomen dreiging maken dat de krijgsmacht in hogere mate en met kortere reactietijden inzetbaar moet zijn. Dit leidt tot een structureel hogere behoefte aan brandstoffen en andere logistieke voorraden. Daarnaast speelt dat Nederland in toenemende mate fungeert als logistiek knooppunt binnen NAVO-verband, waardoor ook opslag en doorvoer van bondgenootschappelijke voorraden aan de orde is.

1. Noodzaak gereedstelling

De bestaande opslagcapaciteit is historisch gegroeid en sluit onvoldoende aan op deze veranderde behoefte. De vergunningensystematiek onder de Omgevingswet stelt daarnaast grenzen aan hoeveelheden, typen stoffen en veiligheidscontouren. Deze grenzen zijn gebaseerd op eerdere gebruiksprofielen en houden onvoldoende rekening met de huidige operationele realiteit, waarin hogere voorraden, snellere beschikbaarheid en flexibele inzet noodzakelijk zijn.

Aanpassing van bestaande vergunningen vergt omvangrijke procedures en veiligheidsanalyses, waardoor de benodigde capaciteitsuitbreiding niet tijdig kan worden gerealiseerd. Daarom wordt met deze regeling tijdelijk voorzien in een afwijkingsmogelijkheid voor bestaande defensielocaties.

De regeling is strikt beperkt tot bestaande opslaglocaties en laat de interne veiligheidsnormen van Defensie onverlet. De beheersing van risico's blijft gebaseerd op gevalideerde

rekenmodellen voor externe veiligheid en op militaire veiligheidsstandaarden. De afwijking is tijdelijk en gericht op het overbruggen van de periode totdat structurele uitbreiding en vergunningaanpassing is gerealiseerd.

Dit artikel maakt het mogelijk om binnen aangewezen defensielocaties tijdelijk af te wijken van bestaande omgevingsrechtelijke voorschriften voor de opslag van brandstoffen en overige gevaarlijke stoffen die vallen onder de relevante ADR-gevarenklassen.

2. Knelpunt en noodzaak tot afwijking

De noodzaak voor deze bepaling ligt in de structureel toegenomen behoefte aan operationele paraatheid en logistieke flexibiliteit. Brandstoffen en aanverwante stoffen vormen een kritieke randvoorwaarde voor vrijwel alle militaire operaties. Een tekort of beperking in beschikbaarheid kan directe gevolgen hebben voor het functioneren van wapensystemen, voertuigen, vaartuigen en ondersteunende eenheden.

De huidige vergunningensystematiek onder de Omgevingswet begrenst de maximale opslagcapaciteit en de gebruiksmogelijkheden van bestaande opslaglocaties.

De bestaande vergunningen voor de betrokken locaties zijn gebaseerd op een lagere opslagbehoefte en bieden onvoldoende ruimte om de huidige en toekomstige gereedstellingsopgave te ondersteunen. Het aanpassen van deze vergunningen via reguliere procedures is tijdsintensief en sluit niet aan bij de urgentie van de operationele behoefte. Tijdelijke verplaatsing van voorraden tijdens modernisering van opslaglocaties is niet flexibel geregeld. Hierdoor ontstaat een situatie waarin noodzakelijke gereedstellingsactiviteiten niet tijdig kunnen worden ondersteund.

3. Gekozen afwijking en onderbouwing

De regeling voorziet in een tijdelijke en locatiegebonden afwijkingsmogelijkheid waarmee binnen bestaande defensielocaties meer en/of andere gevaarlijke stoffen kunnen worden opgeslagen dan op grond van de geldende vergunningen is toegestaan. Daarom voorziet dit artikel in een tijdelijke afwijking van:

- artikel 5.1, eerste lid, onder e, van de Omgevingswet, voor zover sprake is van milieubelastende activiteiten;
- voorschriften verbonden aan omgevingsvergunningen voor opslag van gevaarlijke stoffen;
- beperkingen uit omgevingsplannen die zien op gebruik van gronden voor opslag;
- en overige milieurechtelijke beperkingen, voor zover noodzakelijk voor de gereedstelling.

De bestaande veiligheidsstructuren, waaronder interne veiligheidsregels en vastgestelde externe veiligheidscontouren, blijven volledig van toepassing.

a. Proportionaliteit

De afwijking is proportioneel omdat deze uitsluitend ziet op bestaande defensielocaties die reeds zijn ingericht voor de opslag van gevaarlijke stoffen. Er worden geen nieuwe locaties aangewezen en er vindt geen uitbreiding plaats buiten defensieterreinen.

De impact op de omgeving wordt beperkt doordat de opslag plaatsvindt binnen bestaande installaties en onder toepassing van strikte interne veiligheidsnormen. Daarnaast worden externe veiligheidsrisico’s beheerst via berekeningen van veiligheidsafstanden en

scenarioanalyses. De aard van de stoffen brengt risico's met zich mee, maar deze zijn inherent aan de bestaande functie van de locaties en worden niet structureel vergroot buiten de bestaande systematiek.

b. Subsidiariteit

Een minder ingrijpende maatregel is niet toereikend. Het afzonderlijk aanpassen van vergunningen per locatie zou langdurige procedures vergen en onvoldoende flexibiliteit bieden om de huidige operationele behoefte te ondersteunen.

Daarnaast is uitbreiding van nieuwe opslaglocaties op korte termijn niet realistisch vanwege ruimtelijke, planologische en milieukundige beperkingen.

De gekozen regeling biedt daarom een tijdelijke en doelgerichte oplossing in afwachting van structurele aanpassing van opslagcapaciteit en vergunningenstelsels.

c. Relatie met andere maatregelen

Deze activiteit maakt onderdeel uit van een samenhangend pakket binnen deze AMvB. Waar F1 ziet op munitieopslag en op overige munitielocaties, richt deze activiteit zich specifiek op brandstoffen en andere gevaarlijke stoffen. Gezamenlijk borgen deze activiteiten de logistieke keten van de krijgsmacht.

4. Locatie van de afwijking

De afwijking geldt uitsluitend voor LC Bathmen en de locaties Smeerenburg en Spitsbergen op Complex Nieuwe Haven te Den Helder. De toepassing is beperkt tot bestaande defensieterreinen en de daarbij behorende veiligheidszones.

5. Duur van de afwijking

De afwijking geldt voor een periode van vijf jaar na inwerkingtreding van dit besluit, of zoveel eerder als structurele vergunningaanpassing of uitbreiding van opslagcapaciteit is gerealiseerd. Deze termijn is noodzakelijk vanwege de doorlooptijd van vergunningprocedures en de complexiteit van aanpassingen in externe veiligheidsregimes.

6. Effecten op de leefomgeving

De risico's voor de omgeving dat uitgaat van de oplsag van brandstoffen, worden beheersd door het hanteren van de interne veiligheidsnormen.

7. Waarborgen en beheersmaatregelen

De beheersing van risico's vindt plaats binnen het bestaande militaire veiligheidsstelsel. Daarbij wordt gewerkt met gevalideerde rekenmodellen voor externe veiligheid en scenarioanalyses voor brand- en explosierisico's.

Op basis van deze modellen worden veiligheidsafstanden vastgesteld en bewaakt. Indien nodig worden aanvullende maatregelen getroffen, zoals beperking van opslagvolumes, compartimentering of herverdeling van stoffen binnen het defensienetwerk. Monitoring en toezicht vinden plaats binnen de reguliere defensiecommandostructuur en in afstemming met bevoegde gezagen waar relevant.

Artikel F.4, 5, 6 (overslaan en het tijdelijk opstellen voor transport van munitie, gevaarlijke stoffen en materialen)

1. Noodzaak gereedstelling

De groei van de krijgsmacht en de intensivering van oefeningen, inzetvoorbereiding en logistieke ondersteuning leiden tot een aanzienlijke toename van transportbewegingen van munitie en gevaarlijke stoffen. Het betreft ge- en verbruiksartikelen in gevarenklasse 1 tot en met 9 die noodzakelijk zijn voor opleiding, training, operationele inzet en ondersteuning van militaire eenheden.

Om militaire gereedstelling mogelijk te maken moeten deze stoffen flexibel, snel en veilig kunnen worden verplaatst tussen opslaglocaties, oefenterreinen, havens, kazernes en operationele bestemmingen. Daarbij zijn tijdelijke transportgebonden handelingen noodzakelijk, zoals laden, lossen, neerleggen, gereedzetten en herverdelen van gevaarlijke stoffen en materialen.

Deze logistieke handelingen vormen een essentieel onderdeel van de militaire bevoorradingsketen en zijn noodzakelijk om eenheden tijdig te voorzien van de middelen die benodigd zijn voor gereedstelling en inzet.

2. Knelpunt en noodzaak tot afwijking

Binnen de huidige uitvoeringspraktijk bestaat onduidelijkheid over de juridische kwalificatie van transportgebonden handelingen met gevaarlijke stoffen. Begrippen zoals opslag, overslag, nederleggen, distributie en gereedzetten worden in regelgeving en handhaving niet steeds op gelijke wijze uitgelegd. Daardoor ontstaat onzekerheid of tijdelijke logistieke handelingen binnen de militaire transportketen moeten worden aangemerkt als vergunningplichtige opslagactiviteiten in de zin van het omgevingsrecht. Door deze interpretatieverschillen kunnen handelingen die feitelijk onderdeel zijn van vervoer en distributie alsnog worden beschouwd als zelfstandige milieubelastende activiteiten waarvoor aanvullende vergunningen vereist zouden zijn.

Dit leidt tot beperkingen in de logistieke ondersteuning van gereedstellingsactiviteiten en belemmert de noodzakelijke flexibiliteit binnen militaire bevoorradingsketens. Daarbij geldt dat de vereiste technische onderbouwingen en vergunningprocedures voor kortdurende transporthandelingen in de praktijk moeilijk uitvoerbaar zijn en niet aansluiten bij het karakter van militaire logistieke operaties.

In uitvoerings- en toezichtskaders van de Inspectie Leefomgeving en Transport is reeds erkend dat transportgebonden overslagactiviteiten onder verantwoordelijkheid van Onze Minister van Defensie onder omstandigheden niet als vergunningplichtige opslag behoeven te worden aangemerkt. De onderhavige afwijking beoogt deze uitvoeringspraktijk tijdelijk juridisch te verduidelijken en te borgen.

3. Gekozen afwijking en onderbouwing

Gekozen is voor een tijdelijke afwijking waarmee transportgebonden overslagactiviteiten van gevaarlijke stoffen en materialen door of namens onze Minister van Defensie niet als zelfstandige vergunningplichtige opslagactiviteiten worden aangemerkt, mits deze activiteiten plaatsvinden binnen een afgebakende logistieke context en gedurende beperkte tijd. Daarbij is

expliciet vastgelegd dat uitsluitend sprake mag zijn van tijdelijke handelingen die onderdeel uitmaken van een transportketen. Zelfstandige langdurige opslag wordt niet toegestaan.

De afwijking verduidelijkt tevens dat tijdelijke handelingen zoals laden, lossen, neerleggen, gereedzetten, herverdelen en verstrekken binnen de militaire logistieke keten onder het begrip overslaan kunnen vallen.

a. Proportionaliteit

De afwijking wordt proportioneel geacht gelet op het zwaarwegende belang van militaire gereedstelling en logistieke continuïteit.

De activiteit betreft geen nieuwe structurele opslaglocaties, maar tijdelijke transportgebonden handelingen binnen bestaande defensielocaties. Daarnaast blijft de duur van het tijdelijk neerleggen van gevaarlijke stoffen beperkt tot maximaal vijf aaneengesloten dagen en blijven de activiteiten onderworpen aan bestaande veiligheidsvoorschriften voor vervoer van gevaarlijke stoffen.

Door registratieverplichtingen, veiligheidsmaatregelen en beperking tot bestaande defensielocaties blijven de gevolgen voor de fysieke leefomgeving en voor derden beperkt.

Daarmee staat de tijdelijke afwijking in redelijke verhouding tot het belang van een functionerende militaire logistieke keten.

b. Subsidiariteit

De afwijking voldoet aan het subsidiariteitsbeginsel, omdat minder ingrijpende alternatieven onvoldoende oplossing bieden voor het bestaande uitvoeringsknelpunt. Het volledig vergunningplichtig maken van alle tijdelijke transporthandelingen zou leiden tot aanzienlijke administratieve lasten, uitvoeringsproblemen en vertragingen binnen militaire logistieke processen. Dit sluit niet aan bij het tijdelijke en dynamische karakter van de activiteiten.

Daarnaast is het op korte termijn niet mogelijk om voor alle denkbare transport- en overslagsituaties afzonderlijke vergunningprocedures te doorlopen of bestaande vergunningen structureel aan te passen.

De gekozen afwijking beperkt zich daarom tot tijdelijke transportgebonden handelingen binnen bestaande defensielocaties en vormt daarmee de minst ingrijpende maatregel om de gereedstelling van de krijgsmacht te ondersteunen.

c. Relatie met andere maatregelen

De activiteit hangt samen met andere gereedstellingsactiviteiten binnen de Wet op de defensiegereedheid die betrekking hebben op opslag, vervoer, distributie en gebruik van munitie en gevaarlijke stoffen.

In het bijzonder bestaat samenhang met activiteiten inzake opslag van ontplofbare stoffen en munitielogistiek. De onderhavige afwijking ziet echter specifiek op transportgebonden overslaghandelingen en beoogt verduidelijking aan te brengen in de afbakening tussen vervoer, overslag en opslag binnen de militaire logistieke keten.

4. Locatie van de afwijking

De afwijking geldt uitsluitend voor:

- LC Bathmen;
- Complex Nieuwe Haven te Den Helder inclusief de locaties Smeerenburg en Spitsbergen.
- Militaire luchthaven Eindhoven
- Eemshaven
- Rotterdam
- Vlissingen
- MMC Veenhuizen

Deze locaties vervullen een logistieke functie binnen de militaire bevoorradingsketen en zijn ingericht voor het veilig behandelen van gevaarlijke stoffen en materialen.

5. Duur van de afwijking

De afwijking geldt voor een periode van vijf jaar. Binnen deze periode kunnen structurele oplossingen worden uitgewerkt, waaronder verduidelijking van beleid, aanpassing van vergunningen en verdere juridische afbakening van transportgebonden overslagactiviteiten binnen het reguliere wettelijke stelsel. Het tijdelijke karakter van de maatregel waarborgt dat structurele regulering binnen het reguliere omgevingsrecht uitgangspunt blijft.

6. Effecten op de leefomgeving

Door een toename van transportbewegingen van munitie en gevaarlijke stoffen neemt het risico op ongewone voorvallen toe. De risico's worden beheerst door veiligheidsvoorschriften en beheersmaatregelen. De overslag vindt plaats boven bodembeschermende voorzieningen, hierdoor wordt bodemverontreiniging voorkomen.

7. Waarborgen en beheersmaatregelen

De activiteiten blijven beperkt tot bestaande defensielocaties die geschikt zijn voor het veilig behandelen van gevaarlijke stoffen en materialen. De handelingen vinden plaats onder verantwoordelijkheid van onze Minister van Defensie en overeenkomstig de geldende veiligheidsvoorschriften voor vervoer van gevaarlijke stoffen.

Tijdelijk neerleggen of gereedzetten van gevaarlijke stoffen is uitsluitend toegestaan voor zover dit noodzakelijk is binnen de transportketen en voor een maximale duur van vijf aaneengesloten dagen.

Daarnaast vindt registratie plaats van aard, hoeveelheid, verblijfsduur en verplaatsing van gevaarlijke stoffen en materialen. Ook worden maatregelen getroffen ter voorkoming van brand, explosies, bodemverontreiniging en risico's voor de omgeving.

Het bevoegd gezag wordt periodiek geïnformeerd over de uitvoering van de activiteit en de getroffen veiligheidsmaatregelen, zodat toezicht en bestuurlijke afstemming mogelijk blijven gedurende de looptijd van de afwijking.

Artikel F.7 (kruitverbranding)

Dit besluit voorziet in een tijdelijke afwijking van onderdelen van de Omgevingswet en het Besluit activiteiten leefomgeving (Bal) ten behoeve van het gecontroleerd verbranden van niet

verschoten kruit op een aantal defensielocaties. De afwijking is noodzakelijk voor de gereedstelling van de krijgsmacht als bedoeld in de Wet op de defensiegereedheid.

Bij schietoefeningen met artillerie en andere zware wapensystemen blijft regelmatig niet verschoten kruit over. Dit kruit is instabiel en brengt veiligheidsrisico's met zich indien het moet worden opgeslagen of vervoerd. De bestaande opslagcapaciteit voor ontplofbare stoffen op defensieterreinen is schaars en benodigd voor operationele munitievoorraden. Indien het resterende kruit niet op locatie kan worden vernietigd, leidt dit tot verdringing van noodzakelijke munitieopslag en daarmee tot beperkingen in de beschikbaarheid van oefenmunitie.

De huidige internationale veiligheidssituatie, waaronder de lessen uit het conflict in Oekraïne, onderstrepen het belang van voldoende geoefendheid met zware wapensystemen en artillerie met lange dracht. Vertragingen in het opleiden en trainen met deze systemen leiden rechtstreeks tot verminderde operationele inzetbaarheid van eenheden en vergroten de risico's voor eigen personeel tijdens inzet.

1. Noodzaak gereedstelling

De huidige veiligheidssituatie in Europa vereist een versnelde gereedstelling van de krijgsmacht. Het conflict in Oekraïne laat zien dat het langdurig kunnen inzetten van zware wapensystemen en artilleriecapaciteit essentieel is voor het militair optreden. Om die reden worden oefeningen en opleidingen met artillerie en andere zware wapensystemen geïntensiveerd.

Bij deze oefeningen blijft regelmatig niet verschoten kruit over. Dit kruit heeft ontplofbare en instabiele eigenschappen en moet vanuit veiligheidsoogpunt op verantwoorde wijze worden verwerkt. Indien deze restanten niet tijdig kunnen worden vernietigd, ontstaat druk op de beschikbare opslagcapaciteit voor operationele munitie. Hierdoor komt het tijdig beschikbaar hebben van munitie voor opleiding, training en inzet onder druk te staan, hetgeen direct gevolgen heeft voor de operationele gereedheid van de krijgsmacht.

Het kunnen verbranden van kruit op defensieterreinen is daarom noodzakelijk om de continuïteit van oefeningen en de gereedstelling van eenheden te waarborgen.

2. Knelpunt en noodzaak tot afwijking

Het verbranden van kruit wordt binnen het stelsel van de Omgevingswet aangemerkt als het verbranden van bedrijfsafvalstoffen of gevaarlijke afvalstoffen. De activiteit valt daarmee onder paragraaf 3.2.15 van het Besluit activiteiten leefomgeving en is vergunningplichtig op grond van afdeling 3.11 van dat besluit en artikel 5.1 van de Omgevingswet.

Voor het Artillerie Schietkamp bestaat een historische vergunning voor kruitverbranding, maar de daarin opgenomen hoeveelheden zijn ontoereikend voor de huidige gereedstellingsopgave.

Reguliere vergunningprocedures bieden op korte termijn onvoldoende oplossing. Voor het verkrijgen van de benodigde omgevingsvergunningen voor milieubelastende activiteiten en mogelijk benodigde natuurtoestemmingen geldt naar verwachting een doorlooptijd van drie tot vijf jaar. Deze termijn is niet verenigbaar met de noodzakelijke versnelling van de militaire gereedstelling.

Zonder tijdelijke afwijking ontstaat het risico dat instabiel kruit langdurig moet worden opgeslagen of vervoerd. Dit leidt tot veiligheidsrisico's en verdringt de schaarse opslagcapaciteit voor operationele munitie.

3. Gekozen afwijking en onderbouwing

Gekozen is voor een tijdelijke en specifiek begrensde afwijking van de vergunningplicht voor het gecontroleerd verbranden van niet verschoten kruit op aangewezen defensieterreinen, op aangewezen defensieterreinen en onder vooraf vastgelegde voorwaarden en veiligheidsmaatregelen. De afwijking ziet uitsluitend op kruit dat vrijkomt bij oefeningen en opleidingen van de krijgsmacht. Hiermee is gekozen voor de minst verstrekkende afwijking die noodzakelijk is om het gereedstellingsknelpunt op korte termijn weg te nemen. Aan deze keuze ligt ten grondslag dat het reguliere stelsel van de Omgevingswet en het Besluit activiteiten leefomgeving onvoldoende aansluit bij de bijzondere aard van deze activiteit. Binnen de systematiek van het Bal wordt kruitverbranding aangemerkt als afvalverbranding van bedrijfsafvalstoffen of gevaarlijke afvalstoffen. Deze systematiek is primair gericht op civiele afvalverwerking en industriële installaties en sluit onvoldoende aan bij de incidentele, operationeel noodzakelijke vernietiging van instabiel militair kruit op defensieterreinen. Daarbij komt dat de aard van het materiaal en de veiligheidsrisico's bij opslag en transport maken dat reguliere vergunningverlening in de praktijk niet tijdig uitvoerbaar is binnen de huidige gereedstellingsopgave.

De afwijking is beperkt in aard, omvang en duur en vormt daarmee een gerichte tijdelijke voorziening totdat structurele vergunningverlening heeft plaatsgevonden.

a. Proportionaliteit

De afwijking wordt proportioneel geacht in verhouding tot het met de maatregel te dienen belang. Het belang van de militaire gereedstelling en de veiligheid van militair personeel is in de huidige veiligheidssituatie zwaarwegend. Zonder deze maatregel kunnen noodzakelijke oefeningen en trainingen met zware wapensystemen worden beperkt. De gevolgen voor de fysieke leefomgeving blijven daarbij beperkt. Het betreft gecontroleerde verbranding van relatief beperkte hoeveelheden kruit, met een maximum van 1000 kilogram per verbranding. De activiteit vindt uitsluitend plaats op defensieterreinen met ingerichte verbrandingsplaatsen en onder toepassing van veiligheids- en milieumaatregelen. Daarnaast worden emissies van stikstofoxiden betrokken in het geldende compensatie- en mitigatieprogramma. Daarmee staat de omvang van de afwijking in redelijke verhouding tot het doel van de maatregel.

b. Subsidiariteit

De gekozen afwijking voldoet aan het subsidiariteitsbeginsel, omdat minder ingrijpende alternatieven onvoldoende effectief of niet uitvoerbaar zijn. Opslag van instabiel kruit leidt tot veiligheidsrisico's en legt beslag op schaarse opslagcapaciteit voor operationele munitie. Transport van het kruit naar andere locaties brengt eveneens veiligheidsrisico's met zich vanwege de verhoogde kans op ongewenste ontbranding tijdens vervoer.

Ook het afwachten van reguliere vergunningprocedures is niet mogelijk zonder afbreuk te doen aan de vereiste gereedstelling van de krijgsmacht. Gecontroleerde verbranding op de locatie waar het kruit vrijkomt is daarom de minst ingrijpende en meest veilige tijdelijke oplossing.

Bij de afweging is tevens betrokken dat de afwijking tijdelijk van aard is en uitsluitend geldt gedurende de periode die noodzakelijk is om te komen tot structurele vergunningverlening. Defensie blijft gehouden om de benodigde reguliere vergunningen en natuurrechtelijke toestemmingen aan te vragen. De afwijking treedt derhalve niet in de plaats van het reguliere stelsel, maar overbrugt uitsluitend de periode waarin de noodzakelijke procedures nog niet zijn afgerond.

c. Relatie met andere maatregelen

De activiteit hangt samen met andere maatregelen binnen de Wet op de defensiegereedheid en deze algemene maatregel van bestuur, in het bijzonder de opslag van ontplofbare stoffen als bedoeld bij activiteit F1a. Door het gecontroleerd verbranden van niet verschoten kruit wordt voorkomen dat opslagcapaciteit voor operationele munitie onder druk komt te staan.

Daarnaast bestaat samenhang met maatregelen gericht op intensivering van militaire oefeningen, uitbreiding van trainingscapaciteit en de inzetbaarheid van artillerie-eenheden.

4. Locatie van de afwijking

De afwijking geldt uitsluitend voor:

- het Artillerie Schietkamp;

Deze locatie is geselecteerd vanwege de aanwezigheid van militaire oefenactiviteiten waarbij niet verschoten kruit ontstaat en vanwege de bestaande knelpunten ten aanzien van opslagcapaciteit en operationele gereedstelling.

5. Duur van de afwijking

De afwijking geldt voor een periode van vijf jaar. Deze termijn sluit aan bij de verwachte duur van de benodigde vergunningprocedures en natuuronderzoeken die noodzakelijk zijn voor structurele vergunningverlening onder het reguliere stelsel van de Omgevingswet.

Het tijdelijke karakter van de afwijking waarborgt dat structurele inpassing binnen het reguliere omgevingsrecht uitgangspunt blijft.

6. Effecten op de leefomgeving

De tijdelijke afwijking maakt het mogelijk om niet-verschoten kruit direct op defensieterreinen te verbranden. Daardoor wordt de opslag en het transport van dit onstabiele materiaal beperkt, wat de veiligheid voor personeel en omgeving vergroot. De genoemde locaties zijn bestaande militaire terreinen waarbij bestaande militaire veiligheidsstructuren zeker stellen dat deze terreinen bij genoemde activiteiten niet toegankelijk zijn voor onbevoegden. Het kruitverbranden geschiedt volgens bestaande procedures zodat de risico’s voor de omgeving worden beheerst. Bij de verbranding komt stikstofoxide (NOx) vrij; deze emissies worden betrokken in het natuuronderzoek. Met hoeveelheid- en brandveiligheidsregels wordt de externe veiligheid en de leefomgeving zo goed mogelijk beschermd.

7. Waarborgen en beheersmaatregelen

Om risico’s voor mens, milieu en natuur zoveel mogelijk te beperken zijn voorwaarden en beheersmaatregelen opgenomen. Kruitverbranding vindt uitsluitend plaats op speciaal ingerichte verbrandingslocaties met een betonnen of anderszins verharde ondergrond. Rond de

verbrandingsplaats wordt een brandsingel van minimaal 75 meter aangehouden die vrij wordt gehouden van brandgevoelig materiaal. De locaties zijn bereikbaar voor brandweervoertuigen en via bestaande brandweerroutes tijdens de activiteit zijn blusmiddelen direct beschikbaar.

Daarnaast geldt een maximumhoeveelheid van 1000 kilogram per verbranding en wordt uitsluitend gecontroleerde verbranding toegestaan. Defensie registreert iedere verbranding, inclusief de getroffen veiligheidsmaatregelen en informeert het bevoegd gezag voorafgaand aan de uitvoering.

Bij de verbranding komt stikstofoxide vrij. Deze emissies worden betrokken in het natuuronderzoek. Indien noodzakelijk worden aanvullende maatregelen getroffen ter beperking van effecten op Natura 2000-gebieden.

Met deze maatregelen wordt geborgd dat de activiteit op een verantwoorde en gecontroleerde wijze plaatsvindt en dat de gevolgen voor de fysieke leefomgeving zoveel mogelijk worden beperkt. De afwijking geldt voor een periode van vijf jaar. Deze termijn sluit aan bij de verwachte duur van de benodigde vergunningprocedures en eventuele natuuronderzoeken. Het betreft nadrukkelijk een tijdelijke voorziening in afwachting van een structurele juridische inbedding binnen het reguliere stelsel van de Omgevingswet.

Artikel G (dubbel afmeren militaire schepen met kapitale munitie)

Dubbel afmeren kan plaatsvinden in de marinehaven van Den Helder, waar schepen van de Nederlandse en bondgenootschappelijke krijgsmacht worden afgemeerd. De behoefte aan dubbel afmeren in de marinehaven van Den Helder vloeit voort uit de groei en intensivering van de vloot, terwijl de beschikbare afmeercapaciteit achterblijft voor dit soort situaties. Hierdoor ontstaat een tijdelijk capaciteitsknelpunt dat alleen kan worden opgevangen door efficiënter gebruik van bestaande ligplaatsen, waaronder dubbel afmeren.

Daarnaast is operationele gereedheid bepalend: schepen die op korte termijn moeten kunnen uitvaren, blijven met munitie aan boord en moeten direct inzetbaar zijn. Dit vereist flexibiliteit in het afmeren, mede om ook bondgenootschappelijke schepen te kunnen faciliteren.

1. Noodzaak gereedstelling

De Marine van de Nederlandse krijgsmacht en bondgenootschappelijke marines opereren in een context van toenemende dreiging en groeiende operationele inzet. Dit leidt tot een structurele toename van scheepsbewegingen en een hogere druk op de beschikbare afmeercapaciteit in de marinehaven van Den Helder. Voor de gereedstelling is het noodzakelijk dat schepen flexibel inzetbaar blijven, inclusief het direct kunnen uitvaren met munitie aan boord. Dubbel afmeren maakt het mogelijk om de beschikbare havenruimte efficiënter te gebruiken en de operationele gereedheid van de vloot te waarborgen. Zonder deze mogelijkheid ontstaat een directe beperking in de inzetbaarheid van schepen en daarmee in de uitvoering van grondwettelijke taken van Defensie.

2. Knelpunt en noodzaak tot afwijking

De kwalificatie van schepen als onderdeel van de milieubelastende activiteit in de omgevingsvergunning wijkt af van de gebruikelijke benadering hiervoor in havens, dit gegeven leidt tot de volledige toepassing van stationaire milieuregels, wat een knelpunt oplevert. De

huidige milieuvergunning voor de Nieuwe Haven is gebaseerd op enkelvoudig afmeren. Dubbel afmeren is daarin niet meegenomen in de risicobeoordeling, waaronder de kwantitatieve risicoanalyse (QRA) voor externe veiligheid. Daardoor is deze activiteit juridisch niet toegestaan binnen het bestaande kader. Daar komt bij dat het bestaande wettelijke en vergunningenstelsel onvoldoende aansluit op de operationele realiteit van de marinehaven. Het systeem is primair ingericht op stationaire, voorspelbare situaties, terwijl het in Den Helder gaat om dynamische en kortdurende operationele piekbelasting. Een extra knelpunt vormt de beperkte kadelengte in combinatie met de groei van de vloot en de toename van bondgenootschappelijke aanwezigheid. Hierdoor is het noodzakelijk dat schepen tijdelijk zij-aan-zij worden afgemeerd. Het ontbreken van een uitgewerkt veiligheidskader voor dubbel afmeren, met name ten aanzien van het zogenoemde sympathische effect, maakt dat de activiteit binnen het huidige vergunningenstelsel niet kan worden toegestaan, terwijl de operationele noodzaak toeneemt.

In deze omstandigheden is het noodzakelijk dat munitie aan boord blijft, omdat:

- het verwijderen en opnieuw laden van munitie tijd kost en de inzetbaarheid vertraagt;
- het verplaatsen van munitie extra handelingen en transportbewegingen met zich meebrengt, wat leidt tot een toename van veiligheidsrisico's;
- munitie aan boord is opgeslagen in speciaal daarvoor ontworpen en beveiligde systemen, waardoor dit vanuit veiligheidsoogpunt een beheersbare situatie is.

3. Gekozen afwijking en onderbouwing

Met deze regeling wordt een expliciete afwijkingsmogelijkheid geïntroduceerd om dubbel afmeren toe te staan binnen de marinehaven van Den Helder, inclusief het aan boord houden van munitie en gevaarlijke stoffen.

Dit artikel maakt dubbel afmeren van militaire schepen binnen de marinehaven van Den Helder expliciet mogelijk als gereedstellingsactiviteit. Hiermee wordt voorzien in een tijdelijke afwijking van het reguliere vergunningenregime. Het artikel is noodzakelijk omdat de bestaande vergunning uitgaat van enkelvoudig afmeren, waardoor dubbel afmeren niet is meegenomen in de onderliggende risicobeoordeling. De afwijkingsbevoegdheid ziet uitsluitend op situaties waarin dit noodzakelijk is voor operationele gereedstelling of inzet. Daarbij blijft munitie aan boord van schepen toegestaan, omdat dit onderdeel is van de operationele configuratie van marineschepen en het verwijderen daarvan leidt tot verhoogde risico's.

De afwijking van de Omgevingswet en onderliggende regelgeving (BAL en BKL) is beperkt tot die onderdelen die zien op externe veiligheid, geluid en milieubelasting, voor zover deze samenhangen met de tijdelijke aanwezigheid van dubbel afgemeerde schepen. De regeling beoogt daarmee een balans te creëren tussen operationele noodzakelijkheid en beheersing van risico's voor de leefomgeving, waarbij wordt uitgegaan van het ALARP-principe (As Low As Reasonably Practicable).

De gekozen benadering is gericht op tijdelijke en operationeel begrensde ruimte binnen bestaande infrastructuur, in afwachting van actualisatie van vergunningen en onderliggende risicomodellen.

a. Proportionaliteit

De impact op de omgeving blijft beperkt doordat dubbel afmeren uitsluitend kortdurend plaatsvindt en alleen in situaties van operationele noodzaak. Schepen met munitie zijn reeds ontworpen met gesloten en beveiligde opslagvoorzieningen, waardoor het risico beheersbaar blijft.

Daartegenover staat dat het niet toestaan van dubbel afmeren direct leidt tot verminderde inzetbaarheid van schepen, ook in bondgenootschappelijk verband. De maatregel staat daarmee in redelijke verhouding tot het doel van operationele gereedstelling.

b. Subsidiariteit

Het aanpassen van individuele vergunningen en het volledig herzien van de QRA voor alle mogelijke scenario's is niet tijdig uitvoerbaar, mede gezien de lange doorlooptijden van onderzoek en vergunningverlening. Dubbel afmeren wordt daarom toegestaan via een tijdelijke, generieke afwijkingsgrondslag, in afwachting van structurele verankering in vergunningen en risicomodellen.

Het alternatief, het verplaatsen of lossen van munitie, is nadrukkelijk niet als gelijkwaardig alternatief aangemerkt, omdat dit leidt tot extra handelingen, transportbewegingen en daarmee een hogere faalkans en verhoogd veiligheidsrisico.

c. Relatie met andere maatregelen

Deze regeling sluit aan bij overige bepalingen binnen de AMvB die zien op gereedstelling van de vloot en het gebruik van defensie-infrastructuur onder verhoogde paraatheid. De maatregel is specifiek begrensd tot havengebonden activiteiten en heeft geen betrekking op overige vormen van transport of opslag.

4. Waar geldt de afwijking?

De afwijking geldt uitsluitend binnen de marinehaven Den Helder, onderdeel van het Complex Nieuwe Haven, en uitsluitend binnen bestaande afmeervoorzieningen.

5. Wanneer verloopt de afwijking?

De afwijking geldt voor een periode van vijf jaar na inwerkingtreding van deze regeling. Binnen deze periode worden de onderliggende vergunningen en risicobeoordelingen herzien en waar nodig aangepast, inclusief actualisatie van de QRA en veiligheidscontouren.

6. Effecten op de leefomgeving

Het dubbel afmeren van schepen betreft het afmeren van "schepen als wapen" (bijvoorbeeld fregatten) en mogelijk bewapende onbeladen transportschepen. Deze schepen zijn ontworpen om onder vijandige omstandigheden ingezet te kunnen worden. Daarom ligt munitie en kapitale munitie (zoals geleide wapens) op het schip opgeslagen in bunkers die bescherming bieden tegen inkomend vijandig vuur. In vredestijd bestaat er een zeer kleine kans op een ontploffing van munitie bij een ongewoon voorval aan boord. Omdat het schip met bunkers ontworpen is om een vijandige aanval te weerstaan is er in dat geval de theoretisch kans op sympathische reacties waardoor de overige munitie op schip gelijktijdig ontploft miniem. Bij het dubbel afmeren liggen twee van dergelijke schepen naast elkaar. Als door toedoen van een onwaarschijnlijke explosie geringe tijd later het ernaast liggende schip ook zou exploderen dekt de bestaande veiligheidscontour ook de risicos's voor die explosie. Pas als beide schepen

gelijktijdig exploderen (de sympatische detonatie) is niet bekend hoe zich dit verhoudt tot de veiligheidscontour. Deze mogelijkheid is nog niet eerder voorzien en daarom niet opgenomen als Maximum Credible Event (MCE) in het externe-veiligheidsmodel voor scheepsmunitie. Daarom is door TNO aanvullend onderzoek gestart om dit risico te kwantificeren en te beheersen. Gezien de zeer kleine kans op het sympatisch detoneren van twee dubbel afgemeerde schepen wordt vooruitlopend op dit onderzoek dubbel afmeren toegestaan omdat op basis van de nu geldende kennis met veiligheidsregels de externe veiligheid en de leefomgeving zo goed mogelijk wordt beschermd.

7. Waarborgen en beheersmaatregelen

De activiteit wordt beheerst door bestaande havenveiligheidsprocedures, operationele planningssystemen en aanvullende defensieprotocollen. Dubbel afmeren vindt uitsluitend plaats na expliciete operationele afweging en binnen vooraf vastgestelde veiligheidscondities.

De aanwezigheid van munitie aan boord is toegestaan omdat dit vanuit veiligheidsoogpunt de voorkeur heeft boven het lossen en herladen, gezien de extra handelingen en transportmomenten die dat zou vergen.

Daarnaast wordt de situatie gemonitord via bestaande veiligheids- en milieucontrolesystemen. Indien nieuwe inzichten uit lopende onderzoeken naar het sympathisch effect daartoe aanleiding geven, kan de regeling worden aangepast.

Artikel H (flexibel gebruik van bestaande gebouwen en tijdelijke kampementen)

In de afgelopen jaren zijn de frequentie en intensiteit van conflicten in de omgeving van Europa aanzienlijk toegenomen. Dit vraagt om maatregelen, waaronder investeringen die leiden tot de uitbreiding van de krijgsmacht. Deze uitbreiding brengt een toegenomen behoefte aan legeringscapaciteit met zich mee, omdat het militaire personeelsbestand momenteel groeit.

1. Noodzaak gereedstelling

De toename van militaire operaties en de uitbreiding van de krijgsmacht vragen om extra legeringscapaciteit, zowel voor eigen personeel als voor tijdelijk huisvesten van NAVO-bondgenoten tijdens oefeningen. De bestaande infrastructuur kan piekbehoeften niet structureel opvangen. Tijdelijke oplossingen zijn noodzakelijk om gereedstelling te waarborgen.

De opleidings- en trainingsvormen van de krijgsmacht veranderen, wat soms betekent dat een gehele eenheid op een kazerne moet overnachten, terwijl normaal gemiddeld ongeveer 50% van een eenheid op de kazerne verblijft. Ook de extra opleiding en training van toekomstig personeel vereist meer legeringscapaciteit. De tijdelijke huisvesting van NAVO-bondgenoten tijdens oefeningen in Nederland kan de vraag naar legeringscapaciteit op een kazerne kan soms wel tot 300% verhogen, dan waarvoor de bestaande infrastructuur is ontworpen.

Om de daadwerkelijke en stelselmatige gereedheid van de krijgsmacht te waarborgen, is creativiteit en flexibiliteit in het creëren van legeringscapaciteit essentieel.

2. Knelpunt en noodzaak afwijking

Huidige regelgeving beperkt het flexibel plaatsen en gebruiken van tijdelijke bouwwerken en het tijdelijk uitbreiden van bestaande gebouwen:

- Omgevingsvergunningen voor bouwactiviteiten zijn vereist volgens artikel 5.1, tweede lid, onder a, van de Omgevingswet;
- Bbl eisen aan gebruik en veiligheid;
- Natura 2000-regels beperken activiteiten die leiden tot extra stikstofemissies.

Het realiseren van deze mate van gereedheid stuit op beperkingen in bestaande regels en wetgeving met betrekking tot (tijdelijke) bouwwerken en het gebruik van bestaande infrastructuur.

Door aanpassing van het Bouwbesluit worden tenten bijvoorbeeld als bouwwerken beschouwd, waardoor deze niet langer dan 30 dagen mogen blijven staan. Dit beperkt het gebruik in kader van training en oefening, terwijl de behoefte aan legeringscapaciteit juist is toegenomen.

Daarnaast is vooraf niet altijd te bepalen waar, wanneer, hoeveel, hoe lang, hoe vaak en met welk doel legeringscapaciteit nodig is, omdat dit afhangt van operationele eisen. Permanente uitbreiding van infrastructuur is vaak niet wenselijk, realistisch of haalbaar, mede vanwege de doorlooptijd van vastgoedprojecten en de urgentie van gereedstelling. Daarbij spelen ook milieuvraagstukken, zoals stikstofemissies, een rol.

De oplossing ligt in het tijdelijk en flexibel gebruiken van bestaande infrastructuur en het inrichten van tijdelijke kampementen. Dit kan variëren van het bijplaatsen van een stapelbed in een bestaande legeringskamer tot het tijdelijk aanwijzen van een sporthal als legeringsgebouw. Indien de capaciteit hiermee niet voldoende is, kan een tijdelijk kampement worden ingericht. Onder kampementen wordt verstaan: niet-permanente bouwwerken, zoals (boog)tenten, festivaltenten met harde zijwanden, variantloodsen en portakabins.

Zonder afwijking kan Defensie niet adequaat reageren op operationele behoeften.

3. Gekozen afwijking en onderbouwing

Om flexibel gebruik van bestaande infrastructuur mogelijk te maken, is het noodzakelijk af te wijken van de bestaande gebruiksvergunningen voor brandveilig gebruik. Voor de legeringsbehoefte in bestaande gebouwen volstaat het indienen van een nieuwe melding voor brandveilig gebruik, bijvoorbeeld bij het plaatsen van extra bedden of het gebruik van een sporthal als legeringsgebouw.

De veiligheid van gebruikers blijft gewaarborgd. Van de specifieke zorgplicht in het Besluit bouwwerken leefomgeving wordt niet afgeweken.

Bij een tijdelijke toename van legering kan sprake zijn van extra verkeersbewegingen en verhoogd gebruik van verwarmingsinstallaties, waardoor mogelijk extra stikstofemissies vrijkomen. Voor deze activiteiten wordt afgeweken van de vergunningplicht voor Natura 2000-activiteiten in geval van een projectwijziging. Mogelijke effecten worden betrokken in het natuuronderzoek.

Het inrichten van tentenkampen en andere niet-permanente legeringsunits vereist daarnaast afwijking van de vergunningplicht voor bouwen (artikel 5.1 Omgevingswet). Ongeacht de bouwvorm (omgevingsvergunning, bouwmelding of vergunningvrij) moeten bouwwerken voldoen aan het Besluit bouwwerken, bouwen en gebruik (artikelen 4.3 en 4.21 Omgevingswet).

Deze AMvB maakt het mogelijk:

- flexibel gebruik te maken van bestaande gebouwen voor legering;
- tijdelijke kampementen in te richten voor legering en opleiding;
- eventuele milieueffecten te compenseren via het defensiecompensatieprogramma.

a. Proportionaliteit

Activiteiten vinden uitsluitend plaats binnen militaire terreinen en veroorzaken geen permanente uitbreiding van de fysieke omgeving. Het effect op burgers en milieu is in verhouding tot het doel van gereedstelling.

b. Subsidiariteit

Tijdelijke oplossingen zijn de minst ingrijpende maatregel. Structurele aanpassingen in het Bbl of nieuwe gebouwen kunnen later permanent worden gerealiseerd, zodat de AMvB-afwijking op termijn kan vervallen.

4. Relatie met andere maatregelen

Deze afwijking sluit aan bij andere AMvB-afwijkingen voor flexibiliteit op oefenterreinen en gebruik van militaire infrastructuur.

5. Locatie en duur van de afwijking

De afwijking geldt voor alle militaire terreinen en heeft een geldigheid van vijf jaar na inwerkingtreding.

6. Effecten op de leefomgeving

De tijdelijke uitbreiding van legeringscapaciteit gebeurt op militaire terreinen, waardoor er geen permanente veranderingen in de omgeving ontstaan. Het plaatsen van extra bedden, het gebruik van sportzalen of het opzetten van tentenkampen kan leiden tot meer verkeer en een hogere belasting van verwarmingsinstallaties, waardoor er meer stikstof (NO_x) vrijkomt. Veiligheidsrisico's voor inwonenden worden beperkt door strenge interne instructies, brandveiligheidsvoorschriften en toezicht tijdens gebruik van de tijdelijke capaciteit.

7. Waarborgen en beheersmaatregelen

- interne instructies voor personeel met richtlijnen voor veiligheid, brandveiligheid en verantwoord gebruik van tijdelijke bouwwerken;
- toezicht op opbouw, gebruik en afbraak van tijdelijke kampementen;
- onderzoek naarde natuureffecten, zoals stikstofemissies;
- documentatie van tijdelijk gebruik ter evaluatie en toekomstige aanpassing van regelgeving.

Artikel I.1 (defensievastgoed en infrastructuur)

1. Aanleiding en noodzaak van de regeling

De verslechterde en onvoorspelbare internationale veiligheidssituatie maakt dat de krijgsmacht versneld moet kunnen opschalen in personele omvang, materieel en operationele gereedheid. Dit vereist een substantiële en voortvarende uitbreiding, renovatie en modernisering van defensievastgoed, schietfaciliteiten en bijbehorende infrastructuur. Jarenlange bezuinigingen hebben ertoe geleid dat een groot deel van het defensievastgoed verouderd is en niet meer

voldoet aan de eisen van een moderne krijgsmacht. De staat van onderhoud is in veel gevallen matig tot slecht, waardoor de bedrijfszekerheid en functionaliteit onder druk staan. Tegelijkertijd neemt de behoefte aan trainings-, opleidings- en huisvestingscapaciteit snel toe door de groei van personeel en materieel.

Om de gereedstelling van de krijgsmacht te kunnen waarborgen, is het noodzakelijk dat Defensie tijdig beschikt over adequaat vastgoed en passende faciliteiten. Dit vereist het uitvoeren van bouw-, renovatie-, sloop- en aanpassingsactiviteiten op defensieterreinen, alsmede het moderniseren en uitbreiden van schiet- en oefenfaciliteiten. Deze activiteiten kunnen slechts tijdig worden gerealiseerd indien de daarvoor noodzakelijke publiekrechtelijke toestemmingen beschikbaar zijn en procedures geen onnodige vertraging veroorzaken.

2. Knelpunten en noodzaak van de afwijkingen

2.1 Omgevingsrechtelijke vergunningplichten

Binnen het huidige stelsel van de Omgevingswet gelden voor defensieprojecten diverse vergunningplichten, onder meer voor omgevingsplanactiviteiten, milieubelastende activiteiten, bouwactiviteiten, Natura 2000-activiteiten en flora- en fauna-activiteiten. Deze verplichtingen leiden in de praktijk tot aanzienlijke vertragingen, ook wanneer sprake is van werkzaamheden binnen bestaande militaire terreinen.

Met name bij interne aanpassingen, renovaties en beperkte uitbreidingen ontstaat onzekerheid over de vraag of sprake is van beheer en onderhoud of van een projectwijziging waarvoor een vergunningplicht geldt.

2.2 Natura 2000 en ecologische beoordeling

Veel defensielocaties bevinden zich nabij of binnen de invloedssfeer van Natura 2000-gebieden. Daardoor zijn ook relatief beperkte werkzaamheden al snel vergunningplichtig. De toepassing van de Habitatrichtlijn leidt in de praktijk tot complexe en langdurige procedures, waarbij de uitkomst niet op voorhand voorspelbaar is.

Hierdoor ontstaan vertragingen bij projecten die noodzakelijk zijn voor de operationele gereedheid van de krijgsmacht.

2.3 Flora- en fauna-activiteiten

Bij bouw- en infrastructuurprojecten op defensieterreinen kan verstoring van beschermde soorten niet volledig worden uitgesloten. De noodzaak van aanvullende onderzoeken en interpretatieverschillen over de reikwijdte van quickscans leidt regelmatig tot vertragingen in de uitvoering.

2.4 Bouwtechnische en gebruiksbeperkingen

Het Besluit bouwwerken leefomgeving en aanverwante regelgeving sluiten niet in alle gevallen aan bij de specifieke aard van militaire voorzieningen. Met name tijdelijke, flexibele en operationeel noodzakelijke bouwwerken vallen niet altijd goed binnen het reguliere bouwregime.

2.5 Milieu belastende activiteiten

p.m.

3. Noodzaak, proportionaliteit, subsidiariteit en samenhang

De afwijkingen zijn noodzakelijk om tijdige realisatie van defensievastgoed mogelijk te maken. Zonder deze regeling kunnen projecten niet binnen de vereiste termijnen worden uitgevoerd, waardoor de operationele gereedheid direct onder druk komt te staan.

a. Proportionaliteit

De regeling is beperkt tot specifieke militaire locaties en activiteiten die direct verband houden met defensiegereedstelling. De impact op de leefomgeving wordt beperkt doordat:

- werkzaamheden primair binnen bestaande militaire terreinen plaatsvinden;
- uitbreiding buiten bestaande contouren slechts beperkt en functioneel plaatsvindt;
- permanente bebouwing blijft voldoen aan het Bbl;
- ecologische effecten worden onderzocht.

De regeling weegt daarmee het belang van nationale veiligheid en gereedstelling zwaarder dan de beperkte inbreuk op procedurele vergunningvereisten.

b. Subsidiariteit

De afwijkingen zijn bedoeld als overbrugging totdat structurele aanpassingen in het omgevingsrechtelijk stelsel zijn doorgevoerd. Binnen het bestaande stelsel zijn geen minder ingrijpende maatregelen beschikbaar die dezelfde mate van snelheid en uitvoerbaarheid bieden.

c. Samenhang

Deze regeling maakt onderdeel uit van een breder pakket aan defensiegerichte afwijkingen binnen deze AMvB, waaronder bepalingen voor oefen- en schietfaciliteiten en overige defensie-infrastructuur. Gezamenlijk borgen deze bepalingen een samenhangend kader voor versnelling van de defensiegereedstelling.

4. Locaties

De regeling is beperkt tot:

- Complex Groot Heidekamp
- Complex Klein Heidekamp
- Kamp Nieuw Milligen
- MC Duivelsberg
- Oranjekazerne
- Vliegbasis Woensdrecht

Deze locaties vervullen een cruciale functie binnen de huisvesting, opleiding en operationele ondersteuning van de krijgsmacht.

5. Duur van de afwijking

De afwijkingen gelden voor een periode van vijf jaar. Deze termijn is noodzakelijk om lopende en geplande vastgoedprojecten te kunnen realiseren binnen de huidige capaciteits- en vergunningdruk. Binnen deze periode worden structurele oplossingen voorbereid binnen het reguliere stelsel van de Omgevingswet.

6. Effecten op de leefomgeving

De bouw- en renovatiewerkzaamheden vinden plaats op de bestaande militaire terreinen, waardoor de extra belasting voor omwonenden minimaal blijft. Eventuele stikstof- en andere lucht-emissies die tijdens de bouwwerkzaamheden ontstaan, worden betrokken in het natuuronderzoek. Brand- en externe veiligheidscontroles worden uitgevoerd.

7. Waarborgen en beheersmaatregelen

Ter beperking van effecten op milieu en leefomgeving gelden de volgende waarborgen:

- de afwijking geldt niet voor bekende en te verwachten archeologische monumenten;
- naleving van Bbl-eisen voor permanente bouwwerken;
- interne defensiestandaarden voor tijdelijke bouwwerken;
- uitvoering zoveel mogelijk binnen bestaande militaire terreinen;
- monitoring van milieueffecten op projectniveau.

Artikel I.2 (schietfaciliteiten)

1. Aanleiding en noodzaak van de regeling

De veranderde geopolitieke situatie en technologische ontwikkelingen vereisen dat Defensie haar operationele gereedheid versneld versterkt. Hiervoor is het noodzakelijk dat militair personeel vaker en onder uiteenlopende omstandigheden kan trainen en oefenen. De bestaande schietfaciliteiten van Defensie zijn in veel gevallen verouderd, kennen achterstallig onderhoud en sluiten onvoldoende aan bij hedendaagse operationele eisen en wapensystemen.

Defensie is daarom bezig bestaande schietfaciliteiten te renoveren, moderniseren en waar nodig beperkt uit te breiden. De werkzaamheden zien onder meer op het vervangen van doelvoorstellingsinstallaties, het realiseren van firing boxen, bewegende doelen en aanvullende doelenlijnen. Op de Ruijter van Steveninckkazerne en op militaire luchthaven Woensdrecht is daarnaast voorzien in nieuwbouw van schietfaciliteiten. Op de overige locaties betreft het renovatie of modernisering van bestaande faciliteiten.

Voor de noodzakelijke werkzaamheden ondervindt Defensie in de praktijk aanzienlijke vertraging door vergunningprocedures en onduidelijkheid over de toepassing van natuur- en milieuregelgeving. Zonder tijdelijke afwijking bestaat het risico dat noodzakelijke modernisering van schietfaciliteiten niet tijdig kan plaatsvinden, waardoor de operationele gereedheid van de krijgsmacht wordt beperkt.

2. Knelpunten en noodzaak van de afwijkingen

2.1 Natura 2000-activiteiten

Vrijwel alle schietfaciliteiten liggen nabij Natura 2000-gebieden. Daardoor bestaat regelmatig onduidelijkheid over de vraag of werkzaamheden kwalificeren als beheer en onderhoud of als wijziging van een project waarvoor een omgevingsvergunning voor een Natura 2000-activiteit vereist is.

Hoewel bepaalde werkzaamheden, zoals het vervangen van doelinstallaties, veelal als beheer en onderhoud worden beschouwd, geldt dat niet zonder meer voor functionele aanpassingen zoals

het verbreden van schietbanen of het toevoegen van extra doelenlijnen. Hierdoor ontstaan discussies over de vergunningplicht en langdurige vergunningprocedures.

Deze problematiek is versterkt sinds de uitspraak van de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State van 29 mei 2019 inzake het Programma Aanpak Stikstof (PAS), waardoor projecten strenger worden beoordeeld op mogelijke gevolgen voor Natura 2000-gebieden.

2.2 Flora- en fauna-activiteiten

Bij werkzaamheden aan buitenschietbanen kan verstoring van beschermde soorten niet volledig worden uitgesloten. In de praktijk leidt dit tot discussies over de uitkomsten van quickscans flora en fauna en de noodzaak van aanvullende onderzoeken. Hierdoor ontstaat vertraging bij werkzaamheden die noodzakelijk zijn voor de operationele gereedheid.

3. Noodzaak, proportionaliteit, subsidiariteit en samenhang van de afwijkingen

De afwijkingen zijn noodzakelijk om de tijdige renovatie, modernisering en beperkte uitbreiding van militaire schietfaciliteiten mogelijk te maken ten behoeve van de gereedstelling van de krijgsmacht. De bestaande vergunningprocedures en interpretatievraagstukken leiden in de praktijk tot aanzienlijke vertragingen, terwijl de huidige veiligheidssituatie vraagt om versnelling van opleidings-, trainings- en oefencapaciteit.

Zonder afwijking bestaat het risico dat essentiële modernisering van schietfaciliteiten niet tijdig kan plaatsvinden, waardoor de operationele gereedheid van de krijgsmacht wordt beperkt.

b. Proportionaliteit

De afwijkingen zijn proportioneel, omdat zij beperkt zijn tot hetgeen strikt noodzakelijk is voor de gereedstelling van de krijgsmacht. De regeling ziet uitsluitend op specifiek aangewezen militaire locaties en uitsluitend op werkzaamheden die noodzakelijk zijn voor renovatie, modernisering of beperkte uitbreiding van schietfaciliteiten.

Daarbij wordt de afwijking zoveel mogelijk begrensd:

- de werkzaamheden vinden grotendeels plaats binnen bestaande militaire terreinen en bestaande contouren van schietfaciliteiten;
- op slechts één locaties is sprake van nieuwbouw;
- de afwijkingen gelden uitsluitend voor concrete vergunning- en onderzoeksverplichtingen die in de praktijk tot vertraging leiden;
- overige verplichtingen ter bescherming van natuur, milieu en leefomgeving blijven van toepassing voor zover daarvan niet expliciet wordt afgeweken.

De impact op burgers, natuur en leefomgeving wordt daarmee zoveel mogelijk beperkt. Tegenover deze beperkte en gerichte afwijkingen staat het zwaarwegende belang van nationale veiligheid en militaire gereedheid.

c. Samenhang tussen de afwijkingen

De afwijkingen voor Natura 2000-activiteiten, flora- en fauna-activiteiten hangen nauw met elkaar samen. Zonder gecombineerde toepassing van deze afwijkingen zouden noodzakelijke werkzaamheden nog steeds vertraging oplopen door samenlopende vergunning- en onderzoeksverplichtingen.

De regeling biedt daarom een integraal kader waarmee renovatie, modernisering en beperkte uitbreiding van schietfaciliteiten voortvarend kunnen worden uitgevoerd.

4. Locatie van de afwijkingen

De afwijkingen gelden uitsluitend op de in artikel I.2, eerste lid, genoemde locaties.

5. Effecten op de leefomgeving

De renovatie- en moderniseringswerken aan de schietfaciliteiten vinden grotendeels binnen de bestaande militaire terreinen plaats, waardoor de extra belasting voor de directe omgeving beperkt blijft. Bij de bouwwerkzaamheden kunnen stikstof- en andere lucht-emissies ontstaan; deze worden beperkt en, waar nodig, betrokken in het natuuronderzoek.

Artikel I.3 (start- en rolbanen militaire luchthavens)

1. Noodzaak voor de gereedstelling

De verslechterde geopolitieke veiligheidssituatie vereist dat de krijgsmacht zich primair richt op haar hoofdtaak: het beschermen van het grondgebied van het Koninkrijk en dat van NAVO-bondgenoten. Een essentieel onderdeel daarvan is het veilig en continu kunnen opereren vanaf militaire luchthavens.

Start- en rolbanen vormen de kritieke infrastructuur voor luchtoperaties. Het in stand houden en waar nodig aanpassen van deze infrastructuur is noodzakelijk om te kunnen voldoen aan eisen van vliegveiligheid, operationele inzetbaarheid en internationale NAVO-standaarden. Dit betreft niet alleen onderhoud, maar ook noodzakelijke modernisering, zoals baanverlenging, verbreding, aanleg van shoulders en vervanging van rem- en veiligheidssystemen ten behoeve van moderne vliegtuigtypen zoals de F-35.

2. Knelpunten en noodzaak tot afwijking

De uitvoering van deze werkzaamheden wordt in de praktijk belemmerd door het bestaande omgevingsrechtelijk kader. Een belangrijk knelpunt betreft de vergunningplicht voor Natura 2000-activiteiten op grond van artikel 5.1, eerste lid, onder e, van de Omgevingswet, in samenhang met het Besluit kwaliteit leefomgeving en het Besluit activiteiten leefomgeving. Vrijwel alle betrokken militaire luchthavens liggen nabij of binnen invloedssfeer van Natura 2000-gebieden, waardoor zelfs beperkte fysieke aanpassingen snel worden aangemerkt als projectwijziging met vergunningplicht.

Daarnaast leidt de toepassing van stikstofregelgeving ertoe dat werkzaamheden met inzet van conventioneel bouwmaterieel al snel stikstofdepositie veroorzaken, waardoor vergunningverlening onzeker of feitelijk niet haalbaar is binnen redelijke termijnen.

Een deel van de werkzaamheden kan worden aangemerkt als beheer en onderhoud en is reeds uitvoerbaar binnen bestaande kaders. Of dit ook geldt voor de voor de operationele veiligheid noodzakelijke aanpassingen, zoals baanverbreding, shoulders en infrastructuuraanpassingen,is difuus.

Hierdoor ontstaat een situatie waarin noodzakelijk onderhoud en modernisering van kritieke militaire infrastructuur wordt vertraagd of geblokkeerd.

3. Noodzaak, proportionaliteit, subsidiariteit en samenhang

De afwijking is noodzakelijk om te waarborgen dat de luchtmacht tijdig kan beschikken over veilige, NAVO-conforme start- en rolbanen. Zonder deze aanpassingen ontstaat een direct risico voor vliegveiligheid en operationele inzetbaarheid.

De huidige vergunningstelsels leiden tot langdurige onzekerheid en onvoorspelbare doorlooptijden, terwijl de aanpassing van luchtvaartinfrastructuur juist gebonden is aan strikte internationale veiligheidsnormen.

a. Proportionaliteit

De regeling is beperkt tot bestaande militaire luchthavens en tot werkzaamheden die direct verband houden met veiligheid en instandhouding van start- en rolbanen. De impact op de leefomgeving wordt beperkt doordat:

- geen uitbreiding van het aantal vliegtuigbewegingen plaatsvindt zonder afzonderlijk luchthavenbesluit;
- werkzaamheden plaatsvinden binnen bestaande vliegveldomtrekken;
- stikstof- en ecologische effecten worden gemitigeerd via project- en gebiedsgerichte beoordeling;
- zware ingrepen in Natura 2000-gebieden worden voorkomen of gecompenseerd.

Daarmee staat de afwijking van vergunningprocedures in redelijke verhouding tot het zwaarwegende belang van vliegveiligheid en nationale defensiegereedheid.

b. Subsidiariteit

De regeling heeft een tijdelijk karakter en fungeert als overbrugging totdat structurele oplossingen binnen het omgevingsrechtelijk stelsel beschikbaar zijn, waaronder vereenvoudigde vergunningen voor defensie-infrastructuur en integrale gebiedsbenadering. Binnen het huidige stelsel bestaan geen minder ingrijpende alternatieven die de noodzakelijke snelheid, voorspelbaarheid en uitvoerbaarheid kunnen garanderen.

c. Samenhang met andere bepalingen

Deze bepaling hangt nauw samen met de artikelen I1 (defensievastgoed) en I2 (schietfaciliteiten) binnen deze AMvB. In alle gevallen gaat het om kritieke defensie-infrastructuur waarvoor versnelling van besluitvorming noodzakelijk is.

Voor de locatie militaire luchthaven Woensdrecht bestaat tevens een directe relatie met artikel I1, omdat daar zowel vastgoedontwikkeling als baaninfrastructuur samenkomen binnen het Air Support Command. De regeling sluit tevens aan bij de bredere systematiek van gereedstellingsactiviteiten binnen de Wet op de defensiegereedheid.

4. Locatie van de afwijking

De afwijkingen gelden uitsluitend voor de volgende militaire luchthavens:

- De Kooy
- Eindhoven
- Gilze-Rijen
- Leeuwarden

- Volkel
- Woensdrecht

Deze locaties vormen de kern van de Nederlandse luchtmachtinfrastructuur en zijn essentieel voor opleiding, onderhoud, transport en operationele inzet.

6. Effecten op de leefomgeving

De werkzaamheden aan start- en rolbanen vinden uitsluitend binnen de bestaande militaire terreinen plaats, en leiden niet tot extra vliegbewegingen of uitbreiding van de luchthaven. Hierdoor blijft de geluid- en verkeersbelasting voor de omgeving gelijk.

7. Waarborgen en beheersmaatregelen

Hoewel wordt afgeweken van vergunningplichten, blijven inhoudelijke milieubeschermingsdoelen volledig van kracht via alternatieve waarborgen.

Voor alle werkzaamheden geldt dat:

- werkzaamheden uitsluitend plaatsvinden binnen bestaande militaire contouren;

Daarnaast blijft het luchthavenbesluit leidend voor het aantal toegestane vliegtuigbewegingen, waardoor de regeling geen uitbreiding van luchtvaartcapaciteit impliceert.

Artikel I.4 (opslaglocaties voor munitie en brandstoffen)

1. Noodzaak voor de gereedstelling

De verslechterde geopolitieke veiligheidssituatie leidt tot een substantiële intensivering van de taken van de krijgsmacht, in het bijzonder binnen hoofdtaak 1: de verdediging van het eigen grondgebied en dat van NAVO-bondgenoten. Deze ontwikkeling brengt een aanzienlijke toename van de behoefte aan opslagcapaciteit voor munitie en brandstoffen met zich mee. Daarnaast worden hogere eisen gesteld aan beschikbaarheid, veiligheid en interoperabiliteit van munitievoorraden, mede als gevolg van NAVO-standaarden en de instroom van modern materieel zoals F-35 munitie. Ook het veilig ontvangen en opslaan van NAVO-materieel in internationale context, zoals bij maritieme versterking in Den Helder, vereist voldoende en technisch hoogwaardige opslagcapaciteit. Het bestaande opslagareaal is op meerdere locaties niet toereikend of niet volledig toekomstbestendig. Daarom is het noodzakelijk om bestaande opslaglocaties te moderniseren, op norm te brengen en waar nodig beperkt uit te breiden.

2. Knelpunten en noodzaak tot afwijking

De realisatie van noodzakelijke aanpassingen wordt belemmerd door het bestaande omgevingsrechtelijke stelsel. Met name de vergunningplicht voor Natura 2000-activiteiten op grond van artikel 5.1, eerste lid, onder e, van de Omgevingswet leidt tot vertraging, omdat veel opslaglocaties zich nabij of binnen de invloedssfeer van Natura 2000-gebieden bevinden. Zelfs beperkte ingrepen kunnen daardoor worden aangemerkt als project met significante gevolgen.

Daarnaast leidt de toepassing van het Besluit kwaliteit leefomgeving en het Besluit activiteiten leefomgeving tot uitgebreide beoordelings- en onderzoekslasten, met name waar het gaat om externe veiligheid, stikstofdepositie en milieubelastende activiteiten tijdens de bouw- en aanpassingsfase. Voorts leidt de aanwezigheid van QRA-contouren en interne veiligheidszones

ertoe dat kleine fysieke aanpassingen aan gebouwen of beveiligingsstructuren snel planologisch vergunningplichtig worden.

Hierdoor ontstaat in de praktijk een situatie waarin noodzakelijke veiligheidsverbeteringen en capaciteitsuitbreiding niet tijdig kunnen worden gerealiseerd.

3. Noodzaak, proportionaliteit, subsidiariteit en samenhang

De afwijkingen zijn noodzakelijk om te waarborgen dat munitie- en brandstofopslaglocaties kunnen voldoen aan de vereiste veiligheids- en NAVO-standaarden en de groei van de krijgsmacht kunnen accommoderen. Zonder deze aanpassingen ontstaat een risico voor operationele continuïteit en veiligheid van opslag en distributie.

a. Proportionaliteit

De regeling is beperkt tot bestaande defensielocaties en tot werkzaamheden die direct verband houden met veiligheid, instandhouding en beperkte uitbreiding binnen bestaande contouren. De impact op de leefomgeving wordt beperkt doordat:

- werkzaamheden plaatsvinden binnen bestaande militaire complexen;
- externe veiligheidscontouren (QRA) leidend blijven;
- geen structurele functiewijziging van locaties plaatsvindt;
- tijdelijke effecten (zoals bouwfase-emissies) worden beperkt.

Daarmee staat de beperkte afwijking van procedurele vereisten in verhouding tot het zwaarwegende belang van defensieveiligheid en continuïteit van munitievoorziening.

b. Subsidiariteit

De regeling heeft een tijdelijk karakter en fungeert als overbrugging totdat structurele oplossingen binnen het omgevingsrecht zijn gerealiseerd, waaronder vereenvoudiging van vergunningprocedures voor defensieopslag en integrale gebiedsbenadering voor militaire complexen. Binnen het huidige stelsel bestaat geen minder ingrijpend alternatief dat dezelfde snelheid en voorspelbaarheid biedt bij de noodzakelijke veiligheidsaanpassingen.

c. Samenhang met andere bepalingen

Deze bepaling hangt samen met de artikelen I1 tot en met I3 van deze algemene maatregel van bestuur. Waar I1 ziet op vastgoed, I2 op oefen- en schietfaciliteiten en I3 op luchtvaartinfrastructuur, richt dit artikel zich op de kritieke keten van munitie- en brandstoflogistiek. De regeling sluit tevens aan op activiteit F binnen de Wet op de defensiegereedheid, die ziet op het operationeel gebruik van munitie en gevaarlijke stoffen. Dit artikel betreft de fysieke randvoorwaarden die dat gebruik mogelijk maken.

4. Locatie van de afwijking

De afwijkingen gelden uitsluitend voor de in het artikel genoemde opslaglocaties, verspreid over Nederland. Deze locaties vervullen een essentiële rol in de nationale en bondgenootschappelijke munitie- en brandstoflogistiek. De spreiding over meerdere regio’s is noodzakelijk om redundantie, leveringszekerheid en operationele spreiding te waarborgen.

5. Duur van de afwijking

De afwijkingen gelden voor een periode van vijf jaar na inwerkingtreding van dit besluit. Deze termijn is noodzakelijk vanwege de lange doorlooptijden van vergunningprocedures, de fasering van veiligheidsaanpassingen en de gelijktijdige opschaling van defensiecapaciteit.

Binnen deze periode wordt gewerkt aan structurele inbedding van defensieopslag binnen het reguliere omgevingsrechtelijke stelsel.

6. Effecten op de leefomgeving

De werkzaamheden aan de munitie- en brandstofopslag vinden binnen de bestaande militaire terreinen plaats, waardoor de extra belasting voor de leefomgeving beperkt blijft. De externe-veiligheidscontouren (QRA) en brandveiligheidsvoorschriften blijven van kracht, zodat zowel personeel als de omgeving veilig blijft.

7. Waarborgen en beheersmaatregelen

Hoewel wordt afgeweken van onderdelen van het omgevingsrechtelijke vergunningstelsel, blijven inhoudelijke veiligheids-, milieudoelstellingen geborgd via een stelsel van beheersmaatregelen.

Daarbij geldt onder meer dat:

- werkzaamheden uitsluitend plaatsvinden binnen bestaande veiligheids- en QRA-contouren;
- versterking van fysieke beveiliging wordt getoetst aan interne defensienormen en internationale standaarden (waaronder NAVO- en Amerikaanse opslag- en veiligheidsstandaarden);
- uitvoering plaatsvindt volgens door Defensie vastgestelde werk- en veiligheidsprotocollen;
- monitoring plaatsvindt van milieueffecten en externe veiligheidsrisico’s.

Daarnaast geldt dat structurele uitbreiding buiten bestaande veiligheidszones niet onder deze afwijking valt en afzonderlijke besluitvorming vergt.